

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

2018

Kamila Pícková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Zámořská a autonomní území států EU v evropském integračním
procesu**

Kamila Pícková

Plzeň 2018

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA

FAKULTA FILOZOFICKÁ

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**ZÁMOŘSKÁ A AUTONOMNÍ ÚZEMÍ STÁTŮ EU V EVROPSKÉM
INTEGRAČNÍM PROCESU**

Kamila Pícková

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

Plzeň, duben 2018

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala především svému vedoucímu diplomové práce PhDr. Davidovi Šancovi, Ph.D. za podmětné připomínky a rady a také za velkou dávku trpělivosti.

OBSAH

1. ÚVOD	11
2. EVROPSKÝ INTEGRAČNÍ PROCES	17
2.1 Historie evropské integrace	17
2.1.1 Marshallův plán.....	18
2.1.2 Schumannova deklarace.....	19
2.1.3 Římské smlouvy.....	20
2.1.4 Schengenské dohody.....	21
2.1.5 Jednotný evropská akt.....	21
2.1.6 Maastrichtská smlouva.....	22
2.1.7 Amsterdamská smlouva a Smlouva z Nice.....	23
2.1.8 Lisabonská smlouva	23
3. STÁDIA EVROPSKÉ INTEGRACE	25
3.1 Stádia ekonomické integrace.....	25
3.1.1 Zóna volného obchodu	25
3.1.2 Celní unie.....	26
3.1.3 Společný trh.....	27
3.1.3.1 Volný pohyb zboží.....	27
3.1.3.2 Volný pohyb osob.....	28
3.1.3.3 Volný pohyb služeb.....	29
3.1.3.4 Volný pohyb kapitálu.....	29
3.1.4 Hospodářská a měnová unie.....	29
3.1.5 Politická unie.....	30
4. ÚZEMÍ EVROPSKÉ UNIE	31
4.1 Nejvzdálenější regiony.....	33
4.1.1 Francouzské nejvzdálenější regiony.....	34
4.1.1.1 Guadeloupe.....	35
4.1.1.2 Francouzská Guyana.....	36
4.1.1.3 Mayotte.....	37
4.1.1.4 Martinik.....	38

4.1.1.5 Réunion.....	39
4.1.1.6 Svatý Martin.....	39
4.1.2 Portugalské nejvzdálenější regiony.....	40
4.1.2.1 Azory.....	40
4.1.2.2 Madeira.....	41
4.1.3 Španělské nejvzdálenější regiony.....	42
4.1.3.1 Kanárské ostrovy.....	42
4.1.4 Programy EU na podporu nejvzdálenějších regionů.....	43
4.1.4.1 Politika soudržnosti.....	44
4.1.4.2 Program POSEI.....	46
4.2 Zámořské země a území.....	47
4.2.1 Francouzské zámořské země a území.....	50
4.2.1.1 Francouzská Polynésie.....	50
4.2.1.2 Svatý Bartoloměj.....	51
4.2.1.3 Nová Kaledonie a závislá území.....	52
4.2.1.4 Wallis a Futuna.....	53
4.2.1.5 Saint Pierre a Miquelon.....	53
4.2.1.6 Francouzská jižní a antarktická území.....	54
4.2.2 Nizozemské zámořské země a území.....	55
4.2.2.1 Aruba.....	56
4.2.2.2 Curaçao.....	57
4.2.2.3 Svatý Martin.....	57
4.2.2.4 Saba.....	58
4.2.2.5 Bonaire.....	58
4.2.2.6 Svatý Eustach.....	58
4.2.3 Dánská zámořská území.....	58
4.2.3.1 Grónsko.....	59
4.3 Faerské ostrovy.....	60
4.4 Zvláštní území/oblasti EU.....	61
4.4.1 Helgoland a Büsingen.....	62
4.4.2 Ceuta a Melilla.....	62

4.4.3 Řecká hora Athos	63
4.4.4 Livigno a Campione d'Italia.....	64
4.4.5 Alandské ostrovy	64
5. SROVNÁNÍ ZÁMOŘSKÝCH A AUTONOMNÍCH ÚZEMÍ STÁTŮ	
EU.....	67
5.1 Nejvzdálenější regiony	69
5.1.1 Měnová unie.....	71
5.1.2 Celní unie.....	72
5.1.3 Zóna DPH.....	72
5.1.4 Schengenský prostor.....	72
5.1.5 Občanství unie.....	73
5.2 Zámořské země a území.....	73
5.2.1 Měnová unie.....	75
5.2.1.1 Francouzské zámořské země a území.....	75
5.2.1.2 Nizozemské zámořské země a území.....	76
5.2.1.3 Dánské zámořské země a území.....	76
5.2.2 Celní unie.....	76
5.2.3 Zóna DPH	77
5.2.4 Schengenský prostor.....	77
5.2.5 Občanství unie.....	77
5.3 Faerské ostrovy.....	78
5.3.1 Měnová unie.....	78
5.3.2 Celní unie.....	78
5.3.3 Zóna DPH	79
5.3.4 Schengenský prostor	79
5.3.5 Občanství unie.....	79
5.4 Zvláštní území/oblasti EU.....	80
5.4.1 Měnová unie.....	80
5.4.2 Celní unie.....	80
5.4.3 Zóna DPH.....	81
5.4.4 Schengenský prostor.....	81

5.4.5 Občanství unie.....	81
6. ZÁVĚR.....	83
7. SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY.....	97
7.1 Seznam literatury.....	97
7.2 Seznam internetových zdrojů.....	99
8. RESUMÉ.....	116
9. PŘÍLOHY.....	118

SEZNAM ZKRATEK

ECB - Evropská centrální banka

EIP - Evropský integrační proces

ERDF - Evropský fond pro regionální rozvoj

ES - Evropská společenství

ESD - Evropský soudní dvůr

JEA - Jednotný evropská akt

SEU - Smlouva o Evropské unii

SFEU - Smlouva o fungování Evropské unie

SZBP - Společná zahraniční a bezpečnostní politika

ZZÚ - zámořské země a území

1. ÚVOD

Tématem mé diplomové práce jsou Zámořské a autonomní území států EU v evropském integračním procesu. Evropa hrála dominantní úlohu na mezinárodní scéně zejména od 16. do 20. století. Poté byla hegemonie Evropy nahrazena USA. Za vzestupem starého kontinentu stály především zámořské objevy, které začaly evropské mocnosti podnikat již od 15. století. Zlomový moment v tomto ohledu představuje objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem v roce 1492. Díky kolonizaci mimoevropského světa nejprve Portugalsko a Španělsko, později Velká Británie, Francie a také Nizozemí získávaly svá první koloniální panství. Od té doby až do 20. století si tato malá hrstka evropských států rozdělila prakticky celý svět. Po skončení druhé světové války byly tyto koloniální mocnosti nuceny vzdávat se dobrovolně či nedobrovolně svých mimoevropských držav. Přesto si velká část těchto území zanechala určitý specifický vztah ke své domovské zemi i do současnosti.

Zkušenosti z druhé světové války donutily evropské státy k zamyšlení se nad jejich bezpečností v budoucnu. Právě tyto úvahy vyústily v počátky formování evropského integračního procesu. Jeho cílem bylo především zabezpečení míru na evropském kontinentě a nastartování ekonomického růstu ve válkou zničené Evropě. Tyto snahy byly zhmotněny prostřednictvím Evropského společenství, později Evropské unie.

Dnes je Evropská unie tvořena 28 evropskými státy. Má však vztah i k zemím a územím, jenž se nenacházejí přímo na geograficky vymezeném prostoru Evropy. Díky historickým, kulturním nebo ekonomickým vazbám si evropské státy zachovaly různě těsné vazby s některými mimoevropskými územími. Tato území jsou buď to přímo součástí EU nebo se jedná o země a území, které jsou přidružené k některé evropské zemi, popřípadě se nachází pod její správou. Tato území mají rovněž různé politické statusy.

Přímou součástí EU jsou tzv.: Nejbližší regiony (v dalších částech práce budu používat toto označení). Nejbližších regionů je celkem devět. Mezi tato území řadíme: dva francouzské regiony - Guadeloupe a Réunion, francouzský zámořský department Mayotte, dvě francouzská územní společenství - Francouzská Guyana a

Martinik, jedno francouzské zámořské společenství - Svatý Martin, dále také dva autonomní portugalské regiony - Azory a Madeira a konečně jedno španělské autonomní společenství Kanárské ostrovy. Postavení nejvzdálenějších regionů je zakotveno v článku 349 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále SFEU). Z tohoto článku vyplývá, že díky jejich ostrovní poloze, malé rozloze a hospodářské závislosti na malém množství produktů je nezbytné, aby jim byla přizpůsobena politika EU z důvodu vytvoření podmínek pro uplatnění společných politik i navzdory jejich geografické odlehlosti (SFEU čl. 349).

Kromě nejvzdálenějších regionů existují i zámořské země a území, které nejsou přímou součástí EU, ale jsou ústavně svázány buď s Dánskem, Francií, Nizozemím nebo Spojeným královstvím¹. Jedná se o (přidružené) zámořské země a území (dále ZZÚ). Tato území jsou vyjmenovaná v příloze II. SFEU a jejich právní postavení je zakotveno v článku 198 SFEU. V tomto článku je řečeno, že účelem přidružení je podpora hospodářského a sociálního rozvoje ZZÚ a také navazování užších hospodářských vztahů mezi nimi i EU jako celkem (SFEU čl. 198). Mezi tato území se řadí: některá francouzská území - Francouzská Polynésie, Svatý Bartoloměj, Francouzská jižní a antarktická území, Nová Kaledonie a závislá území, ostrovy Wallis a Futuna, Saint-Pierre a Miquelon. Dále sem řadíme i některá nizozemská území, a sice Arubu, Bonaire, Curaçao, Sabu, Svatý Eustach a Svatý Martin a také dánské území Grónsko.²

Kromě výše zmíněných nejvzdálenějších regionů a ZZÚ nesmím opomenout území, které sice není součástí EU, ale nachází se pod správou členského státu EU. To znamená, že toto území není ZZÚ dle přílohy II. SFEU, ale jde o území sui generis. Jedná se o Faerské ostrovy, které jsou autonomní částí Dánska.

Pro úplnost je třeba ještě zmínit i další specifické oblasti. Jde o německé území Helgoland a Büsingen, španělská území Ceuta a Melilla, řeckou horu Athos, italská území Livigno a Campione d'Italia a také finské souostroví Alandy. Kromě výše

---

¹ Přidružené zámořské země a území Velké Británie jsou: Anguilla, Kajmanské ostrovy, Falklandy, Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy, Montserrat, Pitcairn, Svatá Helena a závislá území, Britské území v Antarktidě, Britské indickooceánské území, Turks a Caicos, Britské Panenské ostrovy a Bermudy (SFEU Příloha II).

² Viz Příloha č. 1.

uvedených exkláv - Büsingen a Campione d'Italia existují i další evropské exklávy, které ve své diplomové práci popisovat nebudu. Jedná se o exklávy, které leží mezi různými státy EU, na evropském kontinentě. Výjimky z práva EU se na tyto oblasti neuplatňují. Patří mezi ně: Baarle (Nizozemí, Belgie), Jungholz (Rakousko, Německo), Llívia (Španělsko, Francie), údolí Kleinwalsertal (Německo, Rakousko), Vennbahn (Belgie, Německo) (The Telegraph 2016).

Přitom platí, že pouze nejvzdálenější regiony a ZZÚ jsou přímo vyjmenovány a zakotveny v právních předpisech EU. Dělení dalších zemí a území není pevně stanoveno a může se lišit, ale já pro účely této diplomové práce budu vycházet z výše uvedeného dělení zámořských a autonomních území států EU.

Zámořské země a území Velké Británie ve své diplomové práci vynechám. Podle mého názoru za stávající situace není podstatné zabývat se zeměmi a územími státu, jež je vystupujícím státem z EU. Moje práce by v tomto ohledu zřejmě nebyla přínosná, neboť se dá předpokládat, že se stávající statut britských zámořských zemí a území po vystoupení Velké Británie z EU pozmění. Popisovala bych tudíž stav, který již zřejmě nebude dlouho platný.

Ve své diplomové práci se budu zabývat především nejvzdálenějšími regiony a ZZÚ, které mají podle mého názoru pro EU největší význam, sama Evropská unie jim věnuje největší pozornost a jsou také vymezeny v právních předpisech EU. Faerské ostrovy a další specifické oblasti a území však zmíním také, neboť si myslím, že z hlediska komplexnosti popisované problematiky je důležité přiblížit a porovnat všechny oblasti a území, které mají nějaký specifický vztah s EU.

Cílem mé diplomové práce je podat ucelený přehled všech výše zmiňovaných zámořských a autonomních území států EU na základě analýzy vztahů a míry začlenění těchto území v rámci EU. V souladu s tímto cílem budu popisovat, do jaké míry se v těchto zemích a územích uplatňuje právo EU - *acquis communautaire* a také to, do jaké míry mají tyto země sjednány výjimky z práva EU.

Abych mohla splnit cíl své diplomové práce, stanovila jsem si pět základních indikátorů, na základě kterých porovnáím do jaké míry jsou jednotlivé zámořské a autonomní území států EU začleněny v rámci EIP. Mezi těchto pět indikátorů jsem zařadila: celní unii, měnovou unii, občanství unie, členství v Schengenském prostoru a

zónu DPH EU. Jelikož vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce není možné porovnávat všechny zámořské a autonomní území států EU v jejich plném rozsahu, zvolila jsem z toho důvodu pro jejich srovnání těchto pět konkrétních indikátorů, na základě kterých se pokusím demonstrovat rozdíly v uplatňování práva EU v rámci těchto území.

V teoretické části práce se budu nejdříve zabývat evropským integračním procesem. Popíši jeho historický vývoj od Schumanova plánu přes Římské smlouvy až po vznik EU. Poté budu popisovat jednotlivé fáze evropského integračního procesu - zónu volného obchodu, celní unii, společný trh, hospodářskou a měnovou a politickou unii. Ve druhé části práce, která bude částí empirickou, přiblížím nejvzdálenější regiony, ZZÚ, Faerské ostrovy a také další území a oblasti EU. V této části práce budu dále popisovat, do jaké míry jsou jednotlivé zámořské země a území začleněny v EIP a jaké výjimky z práva EU mají tyto území a země sjednány.

Moje práce je komparativní analýzou, ve které porovnáám jednotlivé zámořské a autonomní země EU. Na základě vytyčených indikátorů zanalyzuji, do jaké míry se v nich uplatňuje právo EU a popřípadě jaké výjimky z práva EU mají tato území sjednány.

S ohledem na definovaný cíl jsou mými výzkumnými otázkami:

- 1) *Je uplatňování výjimek v zámořských a autonomních území států EU z obecného *aquis communautaire* důsledkem zejména jejich geografické odlehlosti, ostrovní polohy, malé rozlohy a závislosti na malém množství produktů?*
- 2) *Má sjednávání výjimek z *aquis communautaire* předem stanovenou systematiku nebo jsou tyto výjimky sjednávány *ad hoc* a jsou nejednotné a roztržité?*

Diplomová práce je kromě úvodu a závěru rozdělena do dalších čtyř kapitol. Ve druhé kapitole je popisován EIP. Zmíním zde historický vývoj evropské integrace od Marshallova plánu přes Římské smlouvy, až po zakládající smlouvy EU. Účelem této krátké kapitoly je přiblížit důvody a historické okolnosti, jež měly za následek formování a vznik EU.

V navazující třetí kapitole jsou obecně popisována stádia evropské integrace - zóna volného obchodu, celní unie, společný trh, hospodářská a měnová unie a politická unie. Poznatky z této kapitoly budou poté využity v páté kapitole, kde si zvolím výše

zmíněné indikátory, které se převážně dotýkají stádií evropské integrace. Na základě toho porovnám jednotlivé zámořské a autonomní území států EU.

Čtvrtá kapitola se již věnuje samotným zámořským a autonomním územím států EU. V této kapitole objasním rozdíly a obecné charakteristiky nejbližších regionů, ZZÚ a dalších specifických území, jež se neřadí do těchto dvou výše zmíněných „kategorií“.

V další, tedy páté kapitole, zvolím několik indikátorů, na základě kterých zanalyzuji, do jaké míry jsou jednotlivé zámořské a autonomní území států EU začleněny do evropského integračního procesu.

V poslední části textu, tedy v závěru, zhodnotím výsledky celého svého výzkumu. Na základě popsaných poznatků z předchozích čtyř kapitol se pokusím zodpovědět položené výzkumné otázky. V této části textu též zhodnotím, do jaké míry jsou jednotlivé zámořské a autonomní území států EU začleněny v rámci EIP, do jaké míry je v nich aplikováno právo EU a popřípadě také to, s jakými výjimkami z práva EU a z jakého důvodu tyto zámořské a autonomní země států EU disponují.

Ve své diplomové práci jsem pracovala převážně s cizojazyčnými zdroji. Jelikož jsem s ohledem na téma své diplomové práce nenašla dostatek zdrojů z odborné literatury, čerpala jsem především ze zdrojů internetových. Celou řadu poznatků jsem čerpala přímo z oficiálních stránek Evropské unie a Evropské komise. Ve druhé kapitole, jež popisuje historický vývoj evropské integrace, jsem čerpala zejména z knih kolektivu autorů Hořčíčka a Kovář - *Dějiny evropské integrace I.* a také z knihy kolektivu autorů Janků a Janků - *Politické a právní základy evropských integračních uskupení.* Ve třetí kapitole popisující stadia evropské integrace jsem vycházela zejména z knihy kolektivu autorů Blížkovský, Lacina a Strejček - *Učebnice evropské integrace.* Ve čtvrté kapitole jsem pracovala s celou řadou zdrojů s ohledem na množství zámořských a autonomních území, jež mají určitý poměr k některému členskému státu EU. Co se týče internetových zdrojů, kromě již zmiňovaných oficiálních stránek Evropské unie a Evropské komise, jsem využila i články Martiny Vojíkové a stránky CIA - *The World Fact Book.* Dále jsem pracovala i s informacemi obsaženými ve *Smlouvě o fungování Evropské unie.* Kromě toho jsem čerpala informace i z knihy od Murray F. - *The European Union and Member State Territories. A New Legal*

Framework under the EU Treaties. V páté kapitole bylo opět zapotřebí pracovat s celou řadou zdrojů. Zmíním například stránky Evropské komise a dílo od D. Kochenova - *The application EU law in the EU's Overseas Regions, Countries and Territories after Entry into Force of the Treaty of Lisbon.*

2. EVROPSKÝ INTEGRAČNÍ PROCES

Zejména v posledních letech Evropská integrace rozšířila rámec svého působení a z původně zamýšlené ekonomické spolupráce se od začátku nového tisíciletí pohybuje až na úrovni vytvoření politické jednoty. Lze tedy konstatovat, že narůstá rozměr politické integrace. Z této skutečnosti pro členské státy vyplývá to, že dochází ve velké míře k nadřazování evropských závazků nad závazky jednotlivých států a kvůli evropské integraci tak dochází k postupnému omezování kompetencí jednotlivých členských států (Pitrová 2002: 415).

V první části této kapitoly nastíním nejdůležitější události, které přispěly k budování evropské integrace. Budu zabývat zejména důležitými historickými milníky, které významným způsobem ovlivnily vývoj evropské integrace. Mezi ně patří Marshallův plán, Schumanova deklaráce, Římské smlouvy, Jednotný evropský akt, dále také Maastrichtská smlouva, Amsterdamská smlouva, Smlouva z Nice a Lisabonská smlouva.

2.1 Historie evropské integrace

Přes všechny snahy o evropskou integraci v minulosti byl tento proces naplno nastartován až ve 20. století v souvislosti se skončením světových válek. Bilance milionů ztracených životů po těchto válečných konfliktech donutila Evropu k hlubšímu zamyšlení se nad možnostmi evropské integrace a budování vzájemně prospěšné spolupráci mezi evropskými státy (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 13).

První světová válka znamenala pro Evropu katastrofou snad ve všech směrech. Snaha potrestat viníka první světové války předznamenala budoucí vývoj ve světě. Německo mělo být ochromeno, muselo také platit vysoké válečné reparace vítězným mocnostem (Rumpel 2007: 30).

Konec druhé světové války vedl ke změně ve světovém velmocenském postavení. Neboť mezi léty 1815-1914 hovoříme o době světové nadvlády Britského impéria, ale v době poválečné se centrum světové hegemonie přesouvá do USA. V této

době americká administrativa v čele s prezidentem Harry Trumanem³ kladla důraz na vytváření mezinárodních institucí, které předznamenaly vývoj světového pořádku i do budoucích let (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 15-16). USA poučeno neúspěchem mírových smluv z Versailles vytvořily systém institucí, díky kterým mělo být Německo znovu začleněno mezi zbytek evropských států. Americký dolar se stal ústřední světovou měnou. V roce 1944 v Bretten Woodu⁴, došlo k vytvoření Mezinárodního měnového fondu (MMF), který měl za úkol podporovat mezinárodní měnovou spolupráci a Světové banky (SB). Dále v roce 1947 byla podepsána Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT)⁵ a v dubnu roku 1949 byla založena Severoatlantická aliance (NATO)⁶. USA tímto způsobem vytyčily pravidla nejen pro politiku a obchod, ale i pro bezpečnost a převzaly tak roli světového hegemonu (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 16-17).

2.1.1 Marshallův plán

Marshallův plán známý jako Evropský program obnovy poskytl více než 13 miliard amerických dolarů na financování hospodářské obnovy po válce zničené Evropě (History Nedatováno).

Společně s Georgem Marshallem se na vytvoření Marshallova plánu podílel i George Kennan a William Clayton. Marshall byl přesvědčen, že klíč k obnově politické stability spočívá právě v revitalizaci národních ekonomik evropských států. Současně s

---

³ Harry Truman - byl 33. americkým prezidentem. Ve svém úřadě setrval mezi léty 1945-1953 (Biography Nedatováno).

⁴ Brettenwoodský měnový systém - mezi instituce Brettenwoodského měnového systému patřila Světová banka (World Bank - WB) a Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund - IMF). Tyto instituce byly založeny na setkání představitelů 43 států ve městě Bretten Woods v New Hamshire v USA v červenci roku 1944. Mezi hlavní cíle těchto institucí patřila zejména obnova poválečného hospodářství a podpora mezinárodní hospodářské spolupráce (Bretten Woods Project 2005).

⁵ Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT) - je soubor mnohostranných obchodních dohod zaměřených na zrušení kvót a snížení celních sazeb mezi smluvními zeměmi. GATT byla uzavřena v roce 1947 a v platnost vstoupila 1.1.1948. GATT byla považována pouze za prozatímní nástroj, do doby, než bude v rámci OSN vytvořena agentura, která by ji nahradila. Následně se ukázalo, že GATT byla efektivním nástrojem liberalizace světového obchodu. Až v roce 1995 byla GATT nahrazena Světovou obchodní organizací (WTO) (Encyclopedia Britannica Nedatováno b).

⁶ Severoatlantická aliance (NATO) - vzniká v roce 1948 na základě podpisu Bruselské smlouvy. Mezi hlavní cíle NATO patří zejména ochrana svobody a bezpečnosti všech členských států NATO a to jak prostředky politickými, tak ale také prostředky vojenskými v souladu se zásadami charty OSN (Ministerstvo obrany ČR 2017).

tím viděl Marshall politickou stabilitu v Evropě i jako klíč k potlačení šíření komunismu v této oblasti. Celkem šestnáct⁷ evropských národů včetně SRN se stalo součástí tohoto programu. Financování prostřednictvím Marshallova plánu započalo v roce 1947 a skončilo v roce 1951. Výsledkem této snahy byla značná podpora a hospodářské oživení evropských států a nastartování jejich ekonomik. Již v roce 1947 americký prezident Harry Truman nazval George Marshalla „architektem vítězství druhé světové války“ (The George Marshall Foundation Nedatováno).

V souvislosti s Marshallovým plánem je jistě důležité zmínit i Organizaci pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC)⁸. OEEC byla mezivládní organizace, jejímž úkolem bylo zejména zprostředkovávat spolupráci a koordinaci v rámci Marshallova plánu. V roce 1960 se organizace rozšířila o USA a Kanadu a došlo k ustavení Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Hlavním úkolem OECD bylo zajišťovat, nikoliv pouze na evropské úrovni, ale i na úrovni celosvětové koordinaci a řešení dlouhodobých otázek (Hořčíčka; Kovář 2005: 49, 52).

Kromě Německa byl Marshallův plán nabídnut i ostatním evropským státům, které tuto pomoc odmítly. Neúčast států střední a východní Evropy předurčila další vývoj na evropském kontinentě. Státy střední a východní Evropy byly nuceny pod nátlakem bývalého Sovětského svazu opustit od svého záměru participovat na Marshallově plánu. Díky tomu se ocitly na dlouhou dobu v komunistickém bloku. Následovalo spuštění železné opony a rozdělení Evropy na východní a západní (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 18-19).

2.1.2 Schumanova deklarace

V rámci poválečné rekonstrukce Německa se uvažovalo nad tím, jak z této země znovu vytvořit suverénní stát a zároveň jak zabránit vypuknutí další německé agrese. Řešením tohoto problému se stala těžba uhlí a ocelářský průmysl. V květnu roku 1950

---

⁷ Evropské státy, které participovaly na Marshallově plánu: Rakousko, Belgie, Dánsko, Francie, Řecko, Island, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie a západní Německo. Jediný neevropský stát, který na Marshallově plánu participoval bylo Turecko (Encyclopedia Britannica Nedatováno a).

⁸ Zakládajícími členy OEEC byly: Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Island, Nizozemí, Itálie, Lucembursko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko a Velká Británie (Hořčíčka; Kovář 2005: 49).

byla Robertem Schumanem⁹ a Jeanem Monnetem¹⁰ představena Schumanova deklaráce. V této deklaraci bylo navrženo vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)¹¹. Tento plán měl za cíl vytvoření takové organizace, která by byla schopna spravovat zdroje uhlí a oceli. Právě prostřednictvím propojení trhu s uhlím a ocelí mělo být mimo jiné zabráněno vypuknutí války mezi Francií a SRN (Evropská unie Nedatováno c); (Euroskop Nedatováno b). Smlouva o ESUO byla podepsána v Paříži v roce 1951 a její platnost byla omezena na 50 let (Hořčíčka, Kovář 2005: 83).

2.1.3 Římské smlouvy

25. března 1957 byly přijaty dvě smlouvy - Smlouva o zřízení Evropského hospodářského společenství (Smlouva o EHS) a Smlouva o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii (Smlouva o EURATOM). Tyto smlouvy jsou podle místa svého podpisu nazývány Římské smlouvy. Po ratifikaci parlamentů členských států vstoupily v platnost 1. ledna 1958 (Rumpel 2007: 33).

Cílem EHS bylo jednak dosažení liberalizace obchodu a odstranění celních překážek a dále také vytvoření společné hospodářské politiky. Smlouva zakládající EHS byla podepsána bez časového omezení, podobně jako smlouva zakládající EURATOM. Na základě smlouvy o EURATOMu mělo dojít k vytvoření společného jaderného trhu, v rámci něhož by byl umožněn volný pohyb surovin a pracovních sil (Gerbet 2004: 145-146).

Zformování EHS a EURATOMU představovalo velmi důležitou událost v historii evropské integrace, neboť došlo nejen k významnému nastartování integrace, ale také k rozvoji a spolupráci Evropy v hospodářské oblasti (Janků; Janků 2010: 27). V roce 1965 byla podepsána Slučovací smlouva. Tato smlouva vstoupila v platnost 1. 7.

---

⁹ Robert Schuman - 1886-1963, byl francouzský ministr zahraničních věcí, později se stal prvním prezidentem Evropského parlamentu. Přišel s koncepcí spolupráce evropských států, založené na společném trhu uhlí a oceli (European University Institute 2016).

¹⁰ Jean Monnet - 1888 - 1979, byl francouzský ekonom a diplomat. Společně s Robertem Schuman se podílel na vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli. V letech 1952 - 1955 byl Monnet prvním prezidentem Vysokého úřadu ESUO (Encyclopedia Britannica Nedatováno k).

¹¹ Zakládající členové ESUO: Francie, Spolková republika Německo, Nizozemsko, Itálie, Belgie a Lucembursko (Evropská unie Nedatováno c).

1957 a od toho dne se pro ESUO, EHS a EURATOM používá jeden společný název - Evropské společenství (ES) (Rumpel 2007: 34).

V lednu 1973 přistoupily k ES další tři státy - Velká Británie, Irsko a Dánsko, dále v roce 1981 do Společenství přistoupilo Řecko (Evropská unie Nedatováno d).

2.1.4 Schengenské dohody

Schengenské dohody byly přijaty 14. června 1985. Cílem těchto dohod bylo odstranění vzájemných hraničních kontrol mezi členskými státy ES a také vytvoření evropského prostoru bez vnitřních hranic. Tyto smlouvy však začaly v plném rozsahu platit až 26. března 1995 po ratifikaci Dodatkového protokolu k Schengenské smlouvě, který se stal součástí Amsterdamské smlouvy (Rumpel 2007: 36-37). V současné době je Schengen tvořen celkem 26 státy¹² (Schengen Visa Info Nedatováno).

Francouzské nejvzdálenější regiony nejsou součástí Schengenského prostoru. Vzhledem k této nedostatečné geografické kontinuitě Schengenského území, představují vízové formality pro příslušníky třetích zemí překážku regionální spolupráce a obchodu mezi sousedními zeměmi a územími (Barnier; Mira 2011: 23). Kromě francouzských nejvzdálenější regionů nejsou členy Schengenského prostoru ani francouzské a nizozemské ZZÚ a Faerské ostrovy. O členství všech zámořských a autonomních území EU a dalších oblastí a oblastí je dále pojednáváno v kapitole 5.

2.1.5 Jednotný evropský akt

V roce 1987 vstoupil v platnost Jednotný evropský akt (JEA), na základě kterého došlo k pozměnění Římských smluv (Novak 2017). JEA zavedl nové způsoby rozhodování ve společenství, významným způsobem ovlivnil normotvorný proces, ale zabýval se i zahraniční a obrannou politikou. Hlavním cílem JEA bylo zejména zřízení

---

¹² Součástí Schengenského prostoru jsou: Rakousko, Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Island, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko (Schengen Visa Info Nedatováno).

jednotného trhu, na základě kterého by byl umožněn volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu (Hořčíčka; Kovář 2006: 89). Na základě přijetí JEA došlo k tomu, že se začal používat pojem vnitřní trh (Ferebauerová; Leskovcová 2016: 12-13).

V roce 1986 došlo k dalšímu rozšíření Evropského společenství, kdy přistoupilo Španělsko a Portugalsko (Evropská komise 2015: 4).

2.1.6 Maastrichtská smlouva

Dne 7. února roku 1992 byla dvanácti členskými státy podepsána Smlouva o Evropské unii známá také jako Maastrichtská smlouva. Tato smlouva poprvé zavádí pojmenování Evropská unie. Na základě Maastrichtské smlouvy bylo také zakotveno tři pilířové uspořádání politik a oblastí EU - jedná se o tzv.: Maastrichtský chrám (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 37).

Právním základem fungování prvního pilíře je Smlouva o EHS¹³. Tato smlouva je tak základem pro provádění všech společných politik, které souvisejí s vnitřním trhem. Druhý pilíř zahrnuje Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (SZBP). Tento pilíř se zaměřuje jak na realizaci politiky obrany, bezpečnosti, lidských práv, ale také zahraničních vztahů. Třetí pilíř zahrnuje spolupráci v oblasti vnitřních věcí a justice. Do tohoto pilíře spadá problematika azylové a přistěhovalecké politiky, boje proti organizovanému zločinu a také oblast soudní a celní spolupráce. V rámci třetího pilíře vznikl také společný policejní úřad Europol, který funguje jako hlavní nástroj spolupráce členských států v oblasti justice a vnitra. Tato smlouva mimo jiné také zavádí pojem občanství Unie. Každá osoba, která je občanem nějakého členského státu, se stává také občanem EU (Janků; Janků 2010: 41-42).

V roce 1995 se EU počtvrté rozšířila a přistoupila trojice států - Rakousko, Finsko a Švédsko (Euroskop Nedatováno c).

---

¹³ EHS bylo na základě Maastrichtské smlouvy přejmenováno na Evropské společenství (ES) (Janků; Janků 2010: 41).

2.1.7 Amsterdamská smlouva a Smlouva z Nice

V říjnu 1997 byla přijata Amsterdamská smlouva. Tato smlouva nepřinesla žádné větší změny. Na základě Amsterdamské smlouvy došlo k revizi zakládající smlouvy EU i Římských smluv. Přestože došlo k zpřehlednění primárního práva, reforma evropských institucí se neuskutečnila (Dočkal; Kaniok 2005: 43). Zřejmě nejdůležitější změny, které přinesla Amsterdamská smlouva bylo zařazení Schengenských úmluv do právního rámce EU, ale také zřízení funkce vysokého představitele pro SZBP EU (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 39).

Smlouva z Nice byla přijata v prosinci roku 2000 ve francouzském Nice. Kromě této smlouvy došlo také k formálnímu přijetí Charty základních práv a Evropské sociální agendy. Smlouva z Nice je platná od 1. února 2003. Hlavním cílem bylo připravit evropské instituce na plánované východní rozšíření (Rumpel 2007: 40).

V roce 2004 k EU přistoupilo celkem 10 zemí - Česká republika, Slovensko, Slovinsko, Polsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Kypr a Malta. Jednalo se o vůbec největší rozšíření Evropské unie do této doby (Rumpel 2007 41). Podmínky vstupu těchto zemí byly stanoveny na summitu v Kodani konaném v roce 1993. Na tomto summitu v Kodani došlo k vytyčení tzv.: kodaňských kritérií¹⁴ (Euroskop Nedatováno a). Poté ještě následovalo přistoupení dvojice států Bulharska a Rumunska, které se uskutečnilo 1. ledna 2007 (Rumpel 2007: 41).

2.1.8 Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva byla podepsána 13. prosince 2007 a v platnost vstoupila 1. prosince 2009 (The Lisbon Treaty Nedatováno). Lisabonská smlouva pozměnila

---

¹⁴ Kodaňská kritéria počítala s tím, že před přistoupením musí mít všichni noví členové Evropské unie zejména stabilní instituce, které budou schopny zajistit demokracii, právní stát, ale také dodržování základních lidských práv a dbát na ochranu menšin. Tito noví členové musí také mít fungující tržní hospodářství a musí být schopni plnit závazky vyplývající z členství v EU (Euroskop Nedatováno a).

Maastrichtskou smlouvu, Římské smlouvy a také další dokumenty primárního práva EU s cílem zjednodušení a zefektivnění institucí, které řídí EU (Ray Nedatováno).

Tato smlouva obsahuje přes 350 nejrůznějších pozměňovacích ustanovení primárního práva¹⁵, dále mění tři zakládající dokumenty ES/EU - SFEU, SEU a Smlouvu o EURATOM. Lisabonská smlouva dále zrušila tři pilířovou strukturu politik EU (Maastrichtský chrám) (Janků; Janků 2010: 47).

Dalším zajímavým faktem je, že Lisabonská smlouva zavádí právní subjektivitu EU. To mimo jiné pro členské státy znamená, že dohody se třetími státy budou od této doby uzavírány jménem EU, nikoliv jménem jednotlivých členských států. Lisabonská smlouva také nově obsahuje ujednání o možnosti vystoupení členského státu z EU. Se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost se stává právně závazná i Listina¹⁶ základních práv EU, která byla přijata 12. 12. 2007 (Vláda České republiky Nedatováno).

V souvislosti se zámořskými a autonomními územími EU, zavádí Lisabonská smlouva mechanismus, na základě kterého je možné upravit status těchto regionů bez změny Smluv. Evropské radě je umožněno jednomyslně a po konzultaci s Evropskou komisí přijmout rozhodnutí o změně statusu dánského, francouzského nebo nizozemského území. Příkladem je například ostrov Mayotte, jenž byl do roku 2011 francouzským zámořským společenstvím. Dne 31. 3. 2011 se jeho status změnil na zámořský department. S tím souviselo to, že musel přijmout stejný právní a společenský systém jako zbytek Francie. Mayotte se posléze stal nejvzdálenějším regionem EU. Opačný případ představuje ostrov Svatý Bartoloměj, který změnil svůj statut nejvzdálenějšího regionu EU na ZZÚ dne 1. 1. 2012 (Lörincz 2011: 20-22).

Zatím posledním státem, který přistoupil do Evropské unie bylo Chorvatsko 1. července 2013 (European Union Nedatováno a).

---

¹⁵ Primární právo - jedná se o původní pramen práva, lze ho považovat za nejvyšší zdroj práva v rámci Evropské unie vůbec. Mezi primární právo Evropské unie řadíme zejména zakládající smlouvy EU (EUR-lex 2010).

¹⁶ Listina základních práv Evropské unie stanovila výčet základních práv do šesti hlav, kterými jsou důstojnost, svoboda, rovnost, solidarita, občanská práva a soudnictví (Vláda České republiky Nedatováno).

3. STÁDIA EVROPSKÉ INTEGRACE

V souvislosti s Evropskou unií představuje pojem evropská integrace soudržnost členských států a jejich společný cíl, který směřuje k vytvoření jednotné Evropy. Tohoto cíle má být dosaženo skrze několik etap evropské integrace. Jedná se zejména o etapu vytvoření vnitřního trhu, hospodářské a měnové unie a vytvoření unie politické, která představuje vrchol evropské integrace vůbec. V pojetí EU představuje integrace určitou míru omezení suverenity členských států EU, které následně přenášejí svá svrchovaná práva na vyšší nadnárodní celek - tedy na Evropskou unii (Lněnička 2011).

V této kapitole budou popisovány stádia evropské integrace - zóna volného obchodu, celní unie, společný trh, hospodářská a měnová unie a na konec politická unie. Tato kapitola má v podstatě představovat obecný úvod k páté kapitole, kde budu na základě pěti zvolených indikátorů, dotýkající se převážně stádií evropské integrace porovnávat jednotlivé zámořské a autonomní území států EU.

3.1 Stádia ekonomické integrace

Zpočátku se evropská integrace uskutečňovala zejména v ekonomické oblasti. Ekonomická integrace je proces, na základě kterého dva nebo více států v určité geograficky definované oblasti snižují celou řadu obchodních překážek, které prosazují a nebo které chrání soubor hospodářských cílů (Burges Nedatováno). Evropská integrace se skládá z pěti stádií, jedná se o zónu volného obchodu, celní unii, jednotný vnitřní trh, hospodářskou a měnovou unii a politickou unii (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 47).

3.1.1 Zóna volného obchodu

Zóna volného obchodu je první a nejjednodušší fází evropské ekonomické integrace (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 48). Prostřednictvím zóny volného obchodu dochází k odstranění dovozních cel a dovozních kvót mezi signatářskými státy.

Tyto dohody mohou být omezeny buď na některá vybraná odvětví, nebo mohou zahrnovat veškeré aspekty mezinárodního obchodu (Holden 2003: 1).

Státy, které jsou sdruženy v zóně volného obchodu, mezi sebou postupně odstraňují veškeré překážky bránící obchodní výměně mezi nimi. Avšak spolupráce členských států s třetími státy není v této fázi ekonomické integrace nijak regulována. Zboží, jež je dováženo ze třetích zemí je, vybaveno certifikátem o zemi původu, ze které pochází. Na základě tohoto certifikátu orgány celní správy rozhodují o tom, zda uvalí nebo neuvalí na konkrétní zboží cla. Jen zboží, které pochází ze signatářského státu zóny volného obchodu, je bez celní povinnosti (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 48).

3.1.2 Celní unie

Další fází ekonomické integrace je celní unie. Jedná se o jednotnou obchodní zónu, ve které dochází k volnému oběhu veškerého zboží, které je vyrobeno v některé členské zemi EU, ale i které je dováženo z jiných zemí. Takové zboží, které je dováženo ze třetí země (tedy z nečlenské země EU), je zatíženo placením cla již při vstupu zboží na území EU, poté se však již nehradí žádné další poplatky, ani nedochází k žádným kontrolám. Díky fungující celní unii již neexistují žádná cla mezi členskými státy EU a kromě toho je sjednocen i systém dovozních cel na zboží pocházející mimo země EU (Evropská unie Nedatováno a).

EU tvoří seskupení poměrně malých států, z tohoto důvodu bylo a je pro Evropu typická vysoká obchodní výměna mezi těmito státy navzájem. Prosperita členských států EU je založena na obchodě s ostatními světovými ekonomikami (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 56).

Celní unie je považována za jeden z nástrojů obchodní politiky a také za základní prvek ekonomické integrace EU, na základě kterého dochází k fungování vnitřního trhu a také k prosazování společné obchodní politiky vůči třetím státům (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 58).

3.1.3 Společný trh

Společný trh nazývaný též vnitřní nebo jednotný je třetím stupněm ekonomické integrace, v němž dochází k volnému pohybu čtyř základních svobod - osob, služeb, zboží a kapitálu. V rámci tohoto trhu bez vnitřních hranic dochází k obchodní výměně mezi členskými státy bez překážek. Aby mohl být společný trh vytvořen, muselo dojít k odstranění mnohých právních, administrativních, ale i technických překážek, které by omezovaly volný pohyb těchto čtyř zmiňovaných základních svobod (Evropská unie Nedaťováno b). Společný trh je tvořen územím všech členských států EU. Napomáhá k prohlubování čtyř základních svobod a díky němu také dochází k dosahování vyššího ekonomického růstu a vyšší životní úrovně (Muller 2016). V článku 26, odst. 2 SFEU je uvedeno, že vnitřní trh zajišťuje volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu (SFEU čl. 26, odst. 2).

Nejvzdálenější regiony čelí řadě překážek spočívající v jejich odlehlosti, malé rozlohy, ostrovní polohy, apod. Z toho důvodu jsou zohledňovány jejich charakteristiky při vývoji evropských politik. Tyto překážky nejvzdálenějších regionů omezují volný pohyb zboží, osob, kapitálu, ale také služeb v rámci jednotného trhu, do něhož nejvzdálenější regiony bezesporu patří (Barnier; Mira 2011: 19).

Některá území mají částečný přístup k jednotnému trhu, ačkoliv nedisponují plným členstvím v EU, jedná se o ZZÚ, jenž nejsou členy EU, jsou ale přidruženými členy společného trhu (Martin; Smith Nedaťováno: 3). Členství zámořských a autonomních území států EU bude podrobněji popisováno v páté kapitole.

3.1.3.1 Volný pohyb zboží

Právní základ týkající se volného pohybu zboží nalezneme ve SFEU v části třetí (Maciejowski 2017). Na základě volného pohybu zboží dochází ke zrušení cel, ale i opatření s rovnocenným účinkem v rámci obchodu, který probíhá mezi členskými státy EU. Tento zákaz se týká jak samotné EU, tak i členských států. Ovšem i v tomto případě existují některé výjimky, které vyplývají z veřejných zájmů členských států (Janků; Janků 2010: 63).

Odlehlost nejvzdálenějších regionů, jež omezuje přístup na jednotný trh je, hlavní překážkou volného pohybu zboží. Tento nedostatečný přístup vzhledem ke geografické vzdálenosti, nedostatku infrastruktury a spojení s různými evropskými dopravními sítěmi vede k dodatečným nákladům na dopravu, které odrazují od obchodu na jednotném trhu. Vzhledem k těmto okolnostem je obtížné v Evropě uvádět na trh zboží, jenž je vyrobené v těchto oblastech za cenových podmínek, které jsou konkurenceschopné s cenami za zboží vyrobené na tomto kontinentu (Barnier; Mira 2011: 21).

3.1.3.2 Volný pohyb osob

Volný pohyb osob se zpočátku týkal pouze volného pohybu pracovníků, ale nyní se vztahuje na všechny osoby a je v rámci čtyř základních svobod vnitřního trhu nejpokrokovější. Žádné jiné uskupení kromě EU tuto svobodu zatím nerealizovalo (Urban Nedatováno).

Ovšem toto právo má i jistá omezení, zejména se jedná o to, aby osoby, které přicházejí z jiných členských zemí, nevyužívali sociální systémy té konkrétní země, kam přicházejí a je proto podmínkou, aby prokázali, že jsou dostatečně finančně zabezpečené. S volným pohybem osob souvisí i svoboda podnikání. Fyzické i právnické osoby z členských států EU mohou svobodně podnikat v jiných členských státech EU (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 64-65).

Ostrovní poloha většiny nejvzdálenějších regionů brání do jisté míry volnému pohybu osob. To souvisí také s tím, že poměrně nízký počet obyvatel v těchto regionech brání úsporám, jenž by mohly snížit náklady na dopravu cestujících (Barnier; Mira 2011: 23). Toto tvrzení lze jistě analogicky využít i v případě ZZÚ.

3.1.3.3 Volný pohyb služeb

V rámci vnitřního trhu EU je zajištěn i volný pohyb služeb (Janků; Janků 2010: 65). Základní myšlenkou volného pohybu služeb je zrovnoprávnění poskytovatele služby a příjemce služby z některého členského státu s domácími poskytovateli či příjemci služby. Volný pohyb služeb nemůže zpravidla existovat bez volného pohybu zboží a osob (Janků; Janků 2010: 66).

Služby v nejvzdálenějších regionech nemohou být poskytovány za stejných podmínek jako ve zbytku EU. Přes všechny snahy nejvzdálenější regiony ve většině případů nemohou vždy využít všech výhod plynoucích z elektronického obchodu. To vyplývá z řady překážek obchodu související například s nedostatečnou kvalitou nebo nedostatkem vysokorychlostního přístupu k internetu a také velmi vysoké ceny kvůli nízké konkurenceschopnosti (Barnier, Mira 2011: 22).

3.1.3.4 Volný pohyb kapitálu

Poslední ze čtyř základních svobod je volný pohyb kapitálu. Mezi volný pohyb kapitálu řadíme například: transakce s cennými papíry, přímé investice anebo půjčky a úvěry. Ten je definován jako „Přeshraniční převod peněz a jiných majetkových hodnot za účelem investic“ (Janků; Janků 2010: 66).

Právní předpisy v oblasti finančních služeb se na nejvzdálenější regiony vztahují bez zvláštních výjimek. Poskytovatelé finančních služeb v těchto oblastech podléhají stejným pravidlům a kontrolám jako poskytovatelé služeb působících ve zbytku EU (Barnier, Mira 2011: 23).

3.1.4 Hospodářská a měnová unie

Hospodářská a měnová unie představuje čtvrtý stupeň ekonomické integrace. V rámci tohoto stupně integrace dochází k tomu, že členské státy koordinují své fiskální, ale i hospodářské politiky. Měnová unie je založená zejména na existenci jednotné měny - euro a také jednotné centrální banky - Evropské centrální banky (ECB). Měnová

politika je prováděna Evropským systémem centrálních bank. Ten je tvořen jednak ECB, ale také 16-ti národními bankami členských států eurozóny. Hlavním cílem ECB je udržovat cenovou stabilitu (Fričová Nedatováno).

Hospodářská a měnová unie představuje prostor existence jednotné měny v rámci jednotného trhu EU, v rámci něhož se jak lidé, tak i zboží, služby a kapitál pohybují bez omezení (Janků; Janků 2010: 67).

V páté kapitole bude popisováno, jaké zámořské a autonomní území států EU jsou součástí měnové unie.

3.1.5. Politická unie

V souvislosti s EU představuje politická unie spolupráci, která se nedotýká ekonomických témat, ale je určitou nadstavbou ekonomické integrace. Přes toto vymezení je však politická integrace s integrací ekonomickou úzce propojena. Lze obecně říci, že se politická unie na první pohled jeví jako konfederace nebo federace, ovšem v současné době neexistuje žádná úplná definice, která by politickou unii přesně vymezila. Politickou unii lze vytvořit dvěma způsoby. Prvním z těchto způsobů je vybudování státu federálního typu tak, jak tomu bylo v případě USA či SRN. Druhý způsob pak spočívá v postupném rozvíjení ekonomické spolupráce, která ve svém konečném důsledku může vyvrcholit právě vytvořením politické unie. O tomto druhém způsobu vzniku politické unie lze hovořit v souvislosti s budováním evropské integrace (Blížkovský; Lacina; Strejček 2016: 69-70).

4. ÚZEMÍ EVROPSKÉ UNIE¹⁷

V této kapitole představím jednotlivé zámořské a autonomní území členských států EU. Přestože je Evropská unie tvořena 28 evropskými státy lze konstatovat, že tento výčet není zcela kompletní. Z různých důvodů, ať už vyplývající z koloniální minulosti evropských států nebo jiných historických a kulturních vazeb, tvoří EU i území a země, které se nenacházejí v geograficky vymezeném prostoru Evropy, ale jsou roztroušeny po světě. V této kapitole tedy popíši, o jaké konkrétní zámořská a autonomní území se jedná a také to, jaké mají politické statusy a do jaké míry jsou s EU svázány.

Na první pohled se může zdát, že území EU je tvořeno určitým počtem členských států s právem EU, které se rovnoměrně vztahuje na celé území členských států. Tento pohled ovšem není správný, představoval by totiž jen zjednodušenou územní aplikaci práva EU (Kochenov 2012: 674).

V současné době má EU celkovou rozlohou bezmála 4,479,968 km², což pro zajímavost představuje necelou polovinu rozlohy USA. EU má také přes 508 milionů obyvatel, což je pro představu třetí největší světová populace po Číně a Indii. EU tvoří celkem 28 evropských států, přičemž největší rozlohu zaujímá Francie (přes 643 tisíc km²), dále Španělsko (přes 505 tisíc km²) a Švédsko (přes 450 tisíc km²) (CIA 2017); (European Union Nedatováno b). Ovšem za území EU nelze považovat pouze státy a území nacházející se přímo na evropském kontinentu, ale i území mimo něj. Z tohoto důvodu jsou za součást EU považována i území, která jsou mnohdy velice vzdálena od Evropy. Jedná se jednak o území, která jsou přímo součástí některého členského státu EU, dále se jedná o ZZÚ, o území sui generis a nakonec další území/oblasti (Vojtková 2010a).

Tato území nacházející se mimo pevninskou část Evropy mají různé politické statuty. Také disponují širokým spektrem různých právních postavení, na základě kterých je upravena jejich vazba k EU (Kochenov 2012: 669-670). Dalším aspektem je to, že právo EU se na území Evropské unie neuplatňuje všude úplně stejně. Můžeme proto rozlišovat klasický model uplatňování práva EU, který spočívá v úplném

---

¹⁷ Viz Příloha č. 1.

uplatňování *acquis communautaire* na celém území členských států, na druhou stranu však rozlišujeme i druhý model, při kterém se právo EU plně nevztahuje na určitá území členských států. V těchto územích se právo EU aplikuje v různé míře (Kochenov 2012: 674-675).

Co se týče území EU, nacházející se mimo pevninský evropský kontinent rozlišujeme území, která jsou přímo součástí Evropské unie. Tato území mají právní základ v článcích 349 a 355 SFEU - jedná se o nejvzdálenější regiony EU. Mezi ně řadíme dva francouzské regiony - Guadeloupe a Réunion, francouzský zámořský department Mayotte, dvě francouzská územní společenství - Francouzská Guyana a Martinik, jedno francouzské zámořské společenství - Svatý Martin, dále také dva autonomní portugalské regiony - Azory a Madeiru a konečně španělské autonomní společenství Kanárské ostrovy (Azevedo 2017a).

Kromě nejvzdálenějších regionů je potřeba zmínit i ZZÚ. Tyto země a území jsou vyjmenovány v příloze II. SFEU. Jedná se o francouzská území - Francouzská Polynésie, Svatý Bartoloměj, Francouzská jižní a antarktická území, Nová Kaledonie a závislá území, ostrovy Wallis a Futuna, Saint-Pierre a Miquelon. Dále sem řadíme i nizozemská území - Arubu, Bonaire, Curaçao, Saba, Svatý Eustach a Svatý Martin a také dánské území Grónsko (SFEU čl. 198); (European Commission Nedatováno c).

Kromě výše zmíněných nejvzdálenějších regionů a ZZÚ je nutné zmínit i území, která sice nejsou součástí EU, ale nacházejí se pod správou členského státu EU. Jedná se o území *sui generis*. Takovým územím jsou Faerské ostrovy, které jsou autonomní částí Dánska. Postavení Faerských ostrovů je poměrně specifické, neboť poté, co Dánsko vstoupilo do EU, Faerské ostrovy se rozhodly, že zůstanou stát mimo tento integrační proces a to zejména z důvodu udržení kontroly nad svým rybolovem (FaroeIslands Nedatováno a).

Pro úplnost je třeba ještě zmínit i další specifické oblasti, jenž nejsou ani nejvzdálenějšími regiony EU, ani ZZÚ, jedná se o Alandské ostrovy a o německé území Helgoland a Büsingen, španělská území Ceuta a Melilla, řecká hora Athos, italská území Livigno a Campione d'Italia (AALEP 2015).

4.1 Nejvzdálenější regiony EU¹⁸

Nejvzdálenější regiony (Outermost regions - OMR) jsou území, která sice jsou součástí EU, ale nacházejí se mimo evropský kontinent. Nejvzdálenější regiony byly prvotně uznané v dodatku k Maastrichtské smlouvě v roce 1992, poté byly v roce 2009 vymezeny v člancích 349 a 355 SFEU (Région Guadeloupe Nedatováno).

Mezi nejvzdálenější regiony řadíme: dva francouzské regiony - Guadeloupe a Réunion, francouzský zámořský department Mayotte, dvě francouzská územní společenství - Francouzská Guyana a Martinik, jedno francouzské zámořské společenství - Svatý Martin, dále také dva portugalské autonomní regiony - Madeira a Azorské ostrovy a konečně španělské autonomní společenství - Kanárské ostrovy (European Union 2010); (Evropská komise Nedatováno b).

Nejvzdálenější regiony se vyznačují souborem určitých specifických charakteristik, které je odlišují od ostatních členských států EU. Jejich specifika mají značný dopad i na jejich hospodářský rozvoj. Mezi tyto specifické charakteristiky patří zejména odlehlost, ostrovní charakter, obtížná topografie, klima a také ekonomická závislost na malém množství produktů - jako například banány nebo cukr (European Union 2010).

Problematika nejvzdálenějších regionů a přístup k nim představuje pro EU situaci, která musí být ze strany EU nějakým adekvátním způsobem řešena. Zejména Evropská komise si je vědoma této skutečnosti. V důsledku toho zahájila v roce 2007 poměrně rozsáhlou sérii konzultací s dalšími orgány EU a členskými státy právě v souvislosti s nejvzdálenějšími regiony. V roce 1999 Evropská unie uznala, že nejvzdálenější regiony se od zbytku EU liší a to jak v geografickém, tak také v hospodářském ohledu (Sdělení komise KOM (2008) 642 2008: 2-3).

Problematika malé a ostrovní polohy, tropické klima a také často vulkanický a horský charakter, vzdálenost od kontinentální Evropy a naopak blízkost k méně rozvinutým třetím zemím představují pro tato území značné překážky v jejich rozvoji. I přes relativně vysokou hustotu obyvatelstva, snad až na Francouzskou Guyanu, mají tato území poměrně malý hospodářský, demografický i územní význam k EU jako

---

¹⁸ Viz Příloha č. 2; 11.

celku. Kromě výše zmíněného dotváří složitou situaci těchto regionů i nízká mzda zaměstnanců a poměrně vysoká míra nezaměstnanosti a to zejména u mladých lidí. HDP je v nejvzdálenějších regionech nižší než je průměr EU¹⁹, většina těchto regionů má vysokou míru nezaměstnanosti. Díky všem těmto zmíněným faktům patří nejvzdálenější regiony k jednomu z nejchudších regionů v EU (Murray 2012: 73-74).

Přes poměrně komplikovanou situaci nejvzdálenějších regionů jejich existence nemusí pro EU představovat pouze zátěž, ale do jisté míry i příležitosti. Díky nejvzdálenějším regionům má EU přístup k výlučným ekonomickým zónám těchto regionů. Díky nim může EU také disponovat diverzifikovanějším hospodářstvím, neboť může vyvážet celou řadu produktů, jedná se například o třtinový cukr, banány, ale i další exotické ovoce i zeleninu. Tyto oblasti představují také prostředek, díky kterému může EU rozvíjet vztahy se sousedními zeměmi a Evropě současně nabízejí i velmi atraktivní místa pro výzkum nebo činnosti v oblasti technologií. Příkladem může být například Astrofyzikální institut na Kanárských ostrovech, Evropská kosmická agentura ve Francouzské Guyaně nebo Oddělení oceánografie a rybolovu na Azorských ostrovech (Murray 2012: 74).

4.1.1 Francouzské nejvzdálenější regiony²⁰

Zámořské území Francie se skládá ze zámořských departmentů a zámořských regionů (Départements d'outre-mer DROM, DOM, ROM) a ze zámořských společenství²¹ a území (Collectivités et territoires d'outre-mer CTOM, TOM, COM). V současné době mezi francouzské zámořské departmenty a zámořské regiony řadíme Guadeloupe, Martinik, Francouzskou Guyanu, Réunion a Mayotte. Všechny tyto ostrovy jsou součástí EU, tudíž se zde aplikují i unijní pravidla (Velvyslanectví České

---

¹⁹ Průměr HDP na hlavu v rámci celé EU je \$ 39, 600 (cca 37 224 euro) v roce 2016 (The World Bank Nedatováno).

²⁰ Viz Příloha č. 14.

²¹ Mezi francouzská zámořská společenství a zámořská území patří: Nová Kaledonie, Francouzská Polynésie, Svatý Martin, Svatý Bartoloměj, Wallis a Futuna a také ostrovy Saint Pierre a Miquelon. Tyto ostrovy nejsou součástí EU, nejedná se tudíž o nejvzdálenější regiony, ale mají určitý vztah k Francii a tím pádem také k samotné EU. Problém představuje to, že statut těchto jednotlivých ostrovů a souostroví není zcela jednotný a může často docházet k určitým nesrovnalostem v pojmosloví (Velvyslanectví České republiky v Paříži Nedatováno); (Embassy of France in London 2011); (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 103).

republiky v Paříži Nedatováno); (Embassy of France in London 2011); (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 103). Ovšem klasifikace francouzských nejvzdálenějších regionů, ale i francouzských ZZÚ ve francouzském a v evropském právu není jednotná, což může způsobovat komplikace. Dle francouzského práva se nejvzdálenější regiony a ZZÚ označují statusem DOM/ROM a COM, ale dle práva evropského mají status buď to nejvzdálenějšího regionu nebo ZZÚ (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 106). Já se v dalších částech práce přikloním k používání statusu dle evropského práva.

Díky francouzským zámořským územím se území Francie rozšiřuje daleko za hranice pevninské Evropy. Francie má tak mimo oblast metropolitní Francie přístup k Indickému, Tichému i Atlantskému oceánu (Embassy of France in London 2011). Francouzské zámořské departmenty se většinou skládají z francouzských správních území ležících mimo Evropu. Tato území mají různé právní statusy a také různou míru autonomie. Přesto mají všechna tato území zastoupení ve francouzském parlamentu. Populace v těchto územích čítá zhruba 2,5 miliónů obyvatel. Podle francouzské ústavy se v těchto regionech uplatňují francouzské zákony a francouzské právní předpisy. Tyto zákony však obsahují celou řadu úprav, které reflektují zvláštní hospodářské a sociální charakteristiky těchto regionů. Francouzské zámořské departmenty mají tedy s určitými úpravami stejný daňový a celní systém, stejný systém zdravotní péče, apod. Každé obývané francouzské území, ať už metropolitní Francie nebo zámořské území, je zastoupeno jak v Národním shromáždění, tak také ve francouzském Senátu. Co se zámořských departmentů a území týče, jsou řízeny místními volenými shromážděními, francouzským parlamentem a francouzskou vládou (Murray 2012: 75-76).

4.1.1.1 Guadeloupe

Guadeloupe je spojen s historií Francie již od 17. století a je již od roku 1635 francouzskou kolonií (Vojíková 2010b). Guadeloupe se nachází mezi Karibským mořem a Atlantickým oceánem. Souostroví Guadeloupe se skládá z pěti skupin ostrovů - Basse Terre, Grande Terre, Las Saintes, La Désirade a Marie-Galante (European Union 2010).

Poměrně velký problém na ostrově představuje vysoká míra nezaměstnanosti zejména u mladých lidí, kromě toho je dalším problémem i předčasné ukončování

školní docházky. Díky tomu je regionální rozvoj na Guadeloupe značně brzděn (European Union 2010); (European Commission Nedatováno b).

Hlavou Guadeloupe je francouzský prezident a je spravován jako součást francouzské pevniny. Guadeloupe posílá své zástupce jak do Národního shromáždění, tak také do francouzského Senátu (BBC 2017).

Od roku 1989 je Guadeloupe podporován prostřednictvím strukturálních fondů EU. Tato podpora je převedena do různých evropských fondů. Finanční podpora doplňuje národní, regionální a místní pomoc. Zaměřuje se na podporu různých odvětví. Jedná se například o podporu v oblasti vzdělání, průmyslu, cestovního ruchu, technologií, finančního inženýrství, životního prostředí, atd. Kromě toho Guadeloupe využívá také regionální program spolupráce Interreg Carribean²² (Région Guadeloupe Nedatováno).

4.1.1.2 Francouzská Guyana

Francouzská Guyana se nachází na pobřeží Atlantiku v severovýchodní části Jižní Ameriky, mezi Surinamem a Brazílií (European Union 2010). Je největším územím EU ležící mimo Evropu a také představuje jednu z nejdůležitějších pozemních hranic EU. Pouze Francouzská Guyana, společně s Ceutou a Melillou v Africe představují tři území EU mimo Evropu, které nejsou ostrovem (Lörincz 2011: 15). Již od roku 1946 je Francouzská Guyana francouzským zámořským departmentem (European Union 2010).

Obyvatelstvo je zde poměrně nerovnoměrně rozmístěné. U pobřeží je hustota zalidnění nejvyšší, kdežto vnitrozemí je téměř neobydlené. Až 90 % území této země je pokryto hustým pralesem, který je přístupný pouze vzduchem nebo po řece (European Union 2010).

---

²² Interreg Carribean - je program spolupráce pro období 2014-2020. Tento program se zaměřuje na spolupráci mezi nejvzdálenějšími regiony (Guadeloupe, Francouzská Guyana, Martinik a Svatý Martin) a dalšími 40 zámořskými zeměmi a územími nacházejícími se v karibské oblasti. Tento program se skládá ze šesti strategických priorit. Mezi tyto priority patří například: zvyšování schopnosti reakce na přírodní rizika, zvýšení konkurenceschopnosti místních podniků v karibské oblasti, ochrana kulturního a přírodního prostředí, podpora obnovitelných zdrojů energie posílení lidského kapitálu rozvíjením vzdělání v karibských jazycích a reagovat na sdílené zdravotní problémy a karibské úrovni prostřednictvím společných opatření pro prevenci a řízení pandemie (European Commission Nedatováno f).

Ve Francouzské Guyaně je problémem nerozvinutost základní infrastruktury, jako například systémy nakládání s vodou, ale i odpadem, vzdělávací a zdravotnický systém a také doprava. To vytváří zdravotní i sociální rizika. Kromě toho dlouhé hranice s Brazílií a Surinamem jsou těžko kontrolovatelné, což představuje řadu bezpečnostních problémů spojených s přistěhovalectvím, zločinem i nelegální těžbou zlata (European Commission 2017b).

Za zmínku určitě stojí také Kourou-vesmírné centrum a kosmodrom, které ve Francouzské Guyaně funguje již od roku 1968. Francouzská Guyana se díky tomuto kosmodromu stala jedním z nejvýznamnějších nejbližších regionů EU. Tato oblast je tudíž základna evropského vesmírného programu. Francouzská Guyana měla pro vybudování kosmodromu velmi strategické umístění, neboť se geograficky nachází blízko rovníku a tím pádem je pro vesmírné rakety mnohem jednodušší dosáhnout oběžné dráhy (European Union 2010); (Chlebounová 2017).

4.1.1.3 Mayotte

Mayotte je zámořský department Francie, který se nachází v Indickém oceánu, zhruba 310 km severozápadně od Madagaskaru a je součástí souostroví Komor. Hlavním obchodním partnerem ostrova je Francie a jeho ekonomika z velká části závisí právě na pomoci Francie (Encyclopedia Britannica Nedatováno I); (Lewis 2011).

Mayotte je zámořským departmentem Francie teprve od roku 2011. I Mayotte je zastoupen ve francouzském Národním shromáždění a také ve francouzském Senátu. Je spravován prefektem a radou. Od roku 2011, tedy od té doby, co se Mayotte stal zámořským departmentem Francie, došlo k reformě právního a sociální rámce na ostrově. Islámské právo, které zde bylo neformálně používáno, bylo nahrazeno právem francouzským. Problém na ostrově představují demografické otázky. Každý třetí obyvatel Mayotte je buď cizinec nebo uprchlík (Encyclopedia Britannica Nedatováno I); (Lewis 2011).

Mayotte se odlišuje od kontinentální Francie i dalších francouzských nejbližších regionů jak v sociální, tak i ekonomické úrovni. Jeho HDP na obyvatele je přibližně dvojnásobně nižší než v ostatních francouzských nejbližších

regionech a čtyřnásobně nižší než v kontinentální Francii. Ovšem v porovnání ke svému bezprostřednímu okolí, je na tom Mayotte o mnoho lépe. Jeho HDP na obyvatele je desetkrát vyšší než v případě zbytku Komorských ostrovů a například Keni. Jeho geografická poloha v Mosambickém kanálu, dělá z Mayotte potencionálně strategické místo pro námořní obchod přes Jižní Asii, Indický oceán, Afriku a Evropu, z čehož může mít EU profit (Candau; Rey 2014: 124).

4.1.1.4 Martinik

Ostrov Martinik se nachází v Karibském moři. Je součástí souostroví Malých Antil. Mezi jeho nejbližší sousedy patří ostrovy Dominika, Svatá Lucie a Guadeloupe. Martinik se skládá celkem z 48 malých ostrovů. Martinik stejně tak jako ostatní ostrovy Malých Antil je vystaven cyklonickým a seizmickým jevům (European Union 2010); (Cornevin Nedatováno).

Martinik má typicky karibské hospodářství, které je závislé na produkci několika málo zemědělských plodin a také na cestovním ruchu. Martinik je francouzský zámořský department již od roku 1946 a spoléhá se zejména na finanční pomoc domovské Francie. Na ostrově je poměrně vysoká míra nezaměstnanosti, což představuje jednu z největších překážek pokroku a vývoje Martiniku. I přesto se však Martinik těší jedné z nejvyšších životních úrovní v celém Karibiku (European Union 2010); (Cornevin Nedatováno).

Martinik je členěn do čtyř okrsků, které se dále dělí na kantony a obce. Francii zde zastupuje jmenovaný prefekt, který společně s předsedou výkonné rady plní funkci předsedy vlády. Zákonodárnou mocí disponuje Shromáždění. Martinik je zastoupen ve francouzském Národním shromáždění ve francouzském Senátu a také v Evropském parlamentu (Cornevin Nedatováno).

4.1.1.5 Réunion

Réunion je francouzský zámořský department, který se nachází v Indickém oceánu, přibližně 800 km západně od Madagaskaru. Pobřeží Réunionu je z velké části nehostinné. Nachází se zde jedna z nejaktivnějších sopek na světě Piton de la Fournaise (2631 m.n.m.). Réunionské pobřeží nemá téměř žádné přírodní přístavy. Přítomnost vysokých hor má za následek mikroklimatické rozdíly na ostrově. Deštivé východní pobřeží je vystaveno větru, zatímco poměrně suché západní pobřeží je naopak od nepřízně počasí chráněno (European Union 2010); (Encyclopedia Britannica 2018d).

Hustota obyvatelstva na Réunionu je poměrně vysoká, dokonce i v hornatých oblastech. Réunion jako francouzský zámořský department volí 5 poslanců do francouzského Národního shromáždění a 3 senátory do francouzského Senátu. Réunion je spravován prefektem a radou. Občané Réunionu, stejně jako občané dalších nejvzdálenějších regionů jsou plnoprávní občané Francie a francouzština je také vyučovacím jazykem ve školách (Encyclopedia Britannica 2018d).

4.1.1.6 Svatý Martin

Svatý Martin je součástí Malých Antil a nachází se v Karibském moři. Ostrov má rozlohu 34 čtverečních kilometrů. Jižní část ostrova je historicky i administrativně svázána s Nizozemím, zbylé dvě třetiny ostrova jsou naopak spojeny s Francií. Jižní holandská část ostrova je v současné době autonomním státem v rámci Nizozemského království. Francouzská část ostrova Svatý Martin byl původně součástí Guadeloupe, ale v roce 2007 získal samostatný statut jako francouzské zámořské společenství (Encyclopedia Britannica Nedatováno e). Právní status ostrova byl vyjasněn Lisabonskou smlouvou, která ostrov Svatý Martin označuje za nejvzdálenější region (AALEP 2015).

4.1.2 Portugalské nejvzdálenější regiony

Azory a Madeira tvoří jediné dvě autonomní oblasti Portugalska. Podle portugalské ústavy mají oba tyto regiony svůj vlastní politický a správní statut a také svoji vlastní místní vládu. Podle portugalské ústavy Azory i Madeira disponují širokým spektrem pravomocí ať už v oblasti legislativní, politické, tak také správní. Tato ústava obsahuje také doložku zvláštního zájmu, na základě které jsou tyto ostrovy pro Portugalsko zvláště zajímavé - v oblasti kultury, životního prostředí, zemědělství, nerostného bohatství, cestovního ruchu apod. Azory a Madeira mají také určité výhody v oblasti zdanění. Jedná se o to, že daně, které budou na ostrovech vybrané, budou zde také posléze využity (Murray 2012: 78).

Centrální portugalská vláda disponuje pravomocemi v oblasti obrany a zahraničních věcí. Ostrovy navíc nemohou přijímat legislativu spadající do výlučné pravomoci portugalského parlamentu. Výlučné pravomoci portugalského parlamentu zahrnují například ratifikaci mezinárodních smluv, regulace voleb, vyhlašování referenda, měnový systém, ochrana životního prostředí nebo také sociální pojištění a další. V těchto vyjmenovaných oblastech mají Azory a Madeira pouze konzultativní pravomoci. Pouze centrální portugalská vláda je odpovědná za zajištění provádění právních předpisů EU na těchto ostrovech (Murray 2012: 78).

4.1.2.1 Azory

Azory jsou souostroví nacházející se uprostřed Atlantického oceánu. Azory se skládají z 9 hlavních ostrovů a dělí se do tří oddělených ostrovních skupin. První z těchto skupin je východní skupina, sestávající se z ostrovů São Miguel, Santa Maria a z ostrůvků Formigas. Centrální skupina ostrovů se skládá z ostrovů Faial, Pico, São Jorge, Terceira a Graciosa. Poslední severozápadní skupina ostrovů se sestává z ostrovů Flores a Carvo (European Union 2010); (Encyclopedia Britannica Nedatováno c).

Souostroví Azor je vulkanického původu a vyznačuje se horským reliéfem. Většina ostrovů musí čelit intenzivní seizmické činnosti. Sopka Mount Pico (2351 m.n.m.) nacházející se na ostrově Pico je nejvyšším bodem nejen na Azorách, ale také v

rámci celého Portugalska (European Union 2010). Na ostrově São Miguel se nachází dvě jediné čajové plantáže v Evropě (Encyclopedia Britannica Nedaťováno c).

Od roku 1976 mají Azory status autonomního regionu. Azory disponují svým vlastním politickým a správním režimem se samosprávnými institucemi, kterými jsou regionální vláda a legislativní shromáždění. Regionální vláda je výkonným orgánem a také vrcholným orgánem regionální správy. Legislativní shromáždění se skládá z 57 členů, kteří jsou voleni prostřednictvím všeobecných voleb každé čtyři roky. Kromě svých legislativních pravomocí má legislativní shromáždění také pravomoc monitorovat činnost regionální vlády (Azevedo 2017b: 2).

Azory mají vlastní daňové pravomoci a mají také pravomoc přijímat plán regionálního hospodářského rozvoje a regionální rozpočet, také mají pravomoc účastnit se jednání o mezinárodních smlouvách a dohodách, které se týkají tohoto regionu. Rovněž mohou přijímat i právní předpisy v oblasti zemědělské politiky, rybolovu, obchodu, průmyslu, energetiky, cestovního ruchu, infrastruktury, životního prostředí a územního plánování (Azevedo 2017b: 2).

Azory využívají zvláštní opatření, jako je pozastavení cel ze společného celního sazebníku na dovoz některých průmyslových výrobků, dále také využívají snížené spotřební daně z místně vyráběných likérů, džusů a dalších. Kromě toho mohou Azory čerpat i z EFRD²³ a programu POSEI, a to již od roku 1991. Tyto programy jsou financované z Evropského zemědělského záručního fondu a jsou určené k podpoře a udržování regionální produkce mléka a masného odvětví (Azevedo 2017b: 4).

4.1.2.2 Madeira

Madeira je souostroví v Atlantickém oceánu, nacházející se západně od Maroka. Toto souostroví se skládá ze dvou hlavních ostrovů - Madeira a Porto Santo a z několika dalších malých, většinou neobydlených ostrovů (European Union 2010); (Encyclopedia Britannica Nedaťováno d).

---

²³ ERDF - Evropský fond pro regionální rozvoj

V roce 1976 vytvořila Madeira podobně jako Azory autonomní oblast Portugalska s vlastním regionálním a výkonným zákonodárným shromážděním. Sídlo regionální madeirské správy se nachází ve městě Funchal (European Union 2010).

Na Madeiře funguje vodní elektrárna Socorridos, která využívá obnovitelné zdroje energie. Zajímavé je využití systému kanálů a tunelů (tzv.: levády) o celkové délce bezmála 800 km, které využívají specifický reliéf Madeiry a sbírají vodu z horské severní části poloostrova a přenášejí ji na jih. Vodní elektrárna na Madeiře funguje na reverzibilní systém, který umožňuje elektrárně vyrábět elektřinu po celý rok, bez ohledu na množství srážek (European Union 2010); (UNESCO 2017).

4.1.3 Španělské nejuvzdálenější regiony

4.1.3.1 Kanárské ostrovy

Kanárské ostrovy jsou autonomním společenstvím Španělska a nachází se v Atlantickém oceánu. Skládají se ze španělské provincie Las Palmas a Santa Cruz de Tenerife, dále také z Gran Canaria, Fuenteventure, Lanzarote, Tenerife, Palma, La Gomera a Ferro. Byly vytvořeny sopečnými erupcemi před miliony let. Geograficky jsou Kanárské ostrovy součástí Makronésie (Rodriguez Nedatováno); (European Union 2010).

Jsou jedním z dalších šestnácti autonomních španělských společenství²⁴, které vyjmenovává španělská Ústava z roku 1978. Autonomní statut byl Kanárským ostrovům přiznán v roce 1982. Na základě toho jim byla dána pravomoc vykonávat svoji vnitřní správu, ovšem v souladu s ústavními základy španělského státu. Španělsko si vyhradilo kompetence v oblasti obrany a zahraničních věcí. Kanárské správní orgány jsou složeny z vlády a parlamentu vykonávající působnost pro celé souostroví. Kromě toho na každém ostrově fungují orgány místní správy - Cabildo a také obecní úřady. Kanárské ostrovy mají 13 křesel ve španělském senátu. Španělsko uznává specifčnost ostrovů z

---

²⁴ Španělsko je tvořeno 17 autonomními regiony nebo společenstvími: Andalusie, Aragonie, Austrie, Baleáry, Baskicko, Kanárské ostrovy, Kantábrie, Kastilie - La Mancha, Kastilie - Leon, Katalánsko, Ceuta, Extremadura, Galicie, La Rioja, Madrid, Melilla, Region Murcie, Navarra a Valencie (España Nedatováno).

hlediska geografie, odlehlosti, klimatu a také omezenému množství přírodních zdrojů. Z tohoto důvodu existuje pro Kanárské ostrovy celá řada výjimek v oblasti daňových systémů v rámci španělského fiskálního systému (Murray 2012: 77-78).

Jsou nejlidnatějším, ale také ekonomicky nejsilnějším územím v rámci všech nejuvzdálenějších regionů EU (AALEP 2015). Kanárské ostrovy jsou součástí španělské monarchie a tvoří autonomní španělské společenství. Mají samostatnou vládu a vlastní místní parlament. Kanárské ostrovy jsou rozděleny do dvou provincií Santa Cruz de Tenerife a Las Palmas (European Union 2010).

Pro zajímavost zmíním, že na Kanárských ostrovech se nachází velký teleskop, nesoucí označení GTC. Jedná se největší a nejuvypělejší optický infračervený teleskop na světě. GTC je situovaný v Las Palmas. Dokáže pořizovat snímky, které jsou srovnatelné se snímky vesmírných teleskopů. Promotérem umístění tohoto teleskopu na ostrovech je Astrofyzikální institut Kanárských ostrovů (European Union 2010).

4.1.4 Programy EU na podporu nejuvzdálenějších regionů

Nejuvzdálenější regiony jsou součástí EU, podléhají stejným zákonům jako členské státy EU. Přesto se na tyto regiony vztahuje právo EU s různými výjimkami. Právě v důsledku snahy o vyrovnání strukturálních rozdílů mezi nejuvzdálenějšími regiony a ostatními členskými státy, využívají tyto regiony politiku soudržnosti, jejímž cílem je snížit rozdíly v rozvoji různých regionů, které jsou součástí EU (Région Guadeloupe Nedatováno).

Politika soudržnosti poskytuje nejuvzdálenějším regionům podporu, která přispívá k dosažení většího hospodářského a politického sblížení těchto regionů se zbytkem EU. Nejuvzdálenější regiony mohou čerpat prostředky i z Evropského fondu pro regionální rozvoj, dále také z Fondu soudržnosti (platí pro portugalské nejuvzdálenější regiony) a také z Evropského sociálního fondu. Nejuvzdálenější regiony využívají i různé finanční mechanismy a nástroje v oblasti rybolovu²⁵ a zemědělství²⁶,

---

²⁵ Evropský rybářský fond (European Union 2010).

²⁶ Evropský rozvojový fond pro rozvoj venkova (European Union 2010).

kromě toho je vytvořen speciální program, který se zaměřuje konkrétně na nejuvzdálenější regiony - program POSEI a další (European union 2010).

4.1.4.1 Politika soudržnosti

Politika hospodářské a sociální soudržnosti, neboli regionální politika EU, se snaží docílit toho, aby na základě principu solidarity docházelo v rámci EU k tomu, aby bohatší státy přispívaly těm chudším státům a regionům na rozvoj. Evropská unie na základě této politiky podporuje ty regiony v členských státech EU, které nedosahují 75 % průměru úrovně HDP na osobu (Evropský výzkum Nedatováno). Velká část prostředků, které jsou v rámci rozpočtu EU vynakládány prostřednictvím politiky soudržnosti EU, směřují do nejméně rozvinutých evropských regionů a zemí. Alokace prostředků v těchto oblastech má přispět ke snižování sociální, ekonomické a územní nerovnosti, které stále v rámci území EU přetrvávají (Evropská komise 2014).

Politika soudržnosti EU je realizována v několikaletých časových obdobích. Současné rozpočtové období trvá od roku 2014 do roku 2020. Do roku 2020 si EU stanovila několik cílů, kterých chce dosáhnout. Tyto cíle se týkají oblasti zaměstnanosti, vzdělání, inovací, klimatu, energií a také sociálního začleňování. Pro období 2014 - 2020 bylo z rozpočtu EU v zájmu splnění těchto výše vyjmenovaných cílů vyčleněno 13,3 biliónů eur, což představuje zhruba třetinu ročního rozpočtu EU (Evropská komise 2014).

Aby mohlo docházet k efektivní distribuci prostředků, byla pro období 2014 - 2020 vytvořena nová kategorie regionů EU. Došlo ke zformulování 3 kategorií regionů. První kategorii představují méně rozvinuté regiony. V těchto regionech nedosahuje HDP na osobu 75 % průměru zemí EU, právě ty budou i nadále prioritní oblastí strukturální politiky EU. Novou kategorií, která byla v tomto období vytvořena jsou přechodové regiony. V těchto oblastech se HDP na osobu pohybuje v rozmezí mezi 75 % - 90 %. Nejuvzdálenější regiony se z velké většiny nacházejí v první až druhé kategorii. Kanárské ostrovy a Madeira se nacházejí v poslední kategorii, kde průměr HDP na osobu činí 90 %. Nejuvzdálenější regiony EU Francouzská Guyana, Réunion, Guadeloupe, Martinik a Azory se nacházejí v první kategorii regionů. Právě do této

první kategorie „méně rozvinutých“ regionů EU by měla směřovat největší finanční podpora ze strany EU (Evropská unie 2011/2012: 6).

Co se týče nástrojů, které strukturální politika EU využívá, jedná se zejména o strukturální fondy EU - Evropský fond pro regionální rozvoj (dále ERDF), Evropský sociální fond a Fond soudržnosti (Evropský výzkum Nedatováno). Cílem ERDF je posílení ekonomické a sociální soudržnosti v EU a to tím způsobem, že dojde k vyrovnání rozdílů mezi jejími jednotlivými regiony. ERDF se za tímto účelem soustřeďuje své investice do několika klíčových sektorů, jedná se zejména o inovace a výzkum, digitální agendu, podporu malých a středních podniků a nízkouhlíkové hospodářství²⁷ (Evropská komise Nedatováno a).

Všechny tyto snahy mají za cíl podpořit nejvzdálenější regiony a pomoci jim v jejich hospodářském růstu a prosperitě. EU v těchto regionech rozvíjí infrastrukturu, vytváří pracovní místa, investuje do vzdělání, dále také přispívá ke zpestřování zemědělské činnosti a další. Přesto, že se v posledních letech dosáhlo v nejvzdálenějších regionech pokroku, tyto regiony stále musí čelit mnohým problémům, které jsou navíc ještě zintenzivňovány změnou klimatu a globalizací. Lze konstatovat, že rozvoj v těchto regionech je i přes veškerá opatření EU značně nestabilní. V posledních letech navíc dochází ke zvyšování nezaměstnanosti, zvláště u mladých lidí a v některých z těchto regionů dochází také k nelegální migraci. Na konkrétním příkladu z minulého roku lze poukázat na zranitelnost nejvzdálenějších regionů. Tím konkrétním příkladem může být hurikán Irma, který v září roku 2017 zdevastoval velkou část ostrova Svatý Martin (Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, výboru regionů a Evropské investiční bance COM(2017) 623 2017: 2-3).

---

²⁷ Nízkouhlíkové hospodářství - snaha Evropské unie o urychlení dekarbonizace ve všech hospodářských odvětvích (Evropská komise 2016).

4.1.4.2 Program POSEI

Program POSEI²⁸ podporuje nejvzdálenější regiony, které musí čelit celé řadě výzev plynoucích z jejich odlehlosti, ostrovní polohy, klimatu, hospodářské závislosti na několika málo produktech a další. Nejvzdálenější regiony jsou nedílnou součástí EU, ale jejich charakteristiky jsou důvodem, proč s nimi musí být zacházeno specifickým způsobem v nejrůznějších odvětvích. Díky programu POSEI je v nejvzdálenějších regionech podporováno místní zemědělství, dochází ke snižování nákladů na dodávky základních produktů a další. Programy POSEI jsou financovány z Evropského záručního zemědělského fondu (European Commission 2017a).

V souvislosti s dokončením jednotného trhu konkrétně v roce 1989 přijala Rada EU program POSEI, nejprve pro francouzské zámořské departmenty a společenství, později i pro Kanárské ostrovy (POSEICAN) a nakonec i pro Azory (POSEIMA). Navíc na základě politiky soudržnosti byly prohloubeny oblasti působnosti regionální politiky Společenství právě ve vztahu k těmto nejvzdálenějším regionům. V roce 1997 byla na základě Amsterdamské smlouvy přijata zvláštní opatření na pomoc hospodářskému a sociálnímu rozvoji nejvzdálenějších regionů. To konkrétně znamenalo, že EU uznala jejich výjimečnost a také potřebu přizpůsobit politiku EU tak, aby se tato území mohla i navzdory svým specifickým charakteristikám rozvíjet (Murray 2012: 74-75).

Zemědělství a rozvoj venkova patří mezi jednu z nejdůležitějších součástí hospodářství nejvzdálenějších regionů. Zemědělské programy EU pro nejvzdálenější regiony POSEI a programy zabývající se rozvojem venkova představují dohromady zhruba polovinu celkové alokace prostředků pro nejvzdálenější regiony v rámci evropských strukturálních fondů (Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, výboru regionů a Evropské investiční bance COM(2017) 623 2017: 7).

Mezi další nástroje patří dále například agroenvironmentně-klimatická opatření anebo také podpora udržitelného obhospodařování lesů. Kromě toho EU podporuje

---

²⁸ Program POSEI -Programme of Options Specifically Relating to Remotness and Isularity) (European Commission 2017a).

zachování biologické rozmanitosti v nejvzdálenějších regionech prostřednictvím iniciativy BEST²⁹ (Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, výboru regionů a Evropské investiční bance COM(2017) 623 2017: 8).

4.2 Zámorské země a území³⁰

Kromě výše popisovaných nejvzdálenějších regionů můžeme hovořit o existenci zámorských zemí a území - ZZÚ (OCTs - Overseas Countries and Territories). Přestože tyto ZZÚ nejsou přímou součástí EU, vyznačují se tím, že mají zvláštní vztah k některému členskému státu EU (Chlebounová 2017).

ZZÚ jsou vyjmenovány v příloze II. SFEU. Mezi ZZÚ patří: Francouzská Polynésie, Francouzská jižní a antarktická území, Nová Kaledonie a závislá území, Svatý Bartoloměj, ostrovy Wallis a Futuna, Saint-Pierre a Miquelon. Dále sem řadíme i nizozemská území: Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Svatý Eustach a Svatý Martin a také dánské území Grónsko. Kromě výše vyjmenovaných území sem řadíme ještě země a území Spojeného království Velké Británie (SFEU čl. 198); (European Commission Nedatováno c).

V části čtvrté SFEU je uvedeno, že existují některé přidružené ZZÚ EU. V rámci těchto ZZÚ existují obrovské rozdíly, ať už se jedná o míru autonomie vůči členským státům EU, s nimiž jsou spojeny, ale také například v hospodářské a sociální oblasti. Navzdory rozmanitosti ZZÚ sdílejí i společné rysy. Mezi tyto společné rysy patří to, že všechny ZZÚ jsou ostrovy, jejich velikost je poměrně malá, všechny jsou relativně zranitelné vůči vnějšku a jsou obecně závislé na úzkém ekonomickém základu. Také jsou ve většině případů silně závislé na dovozu zboží a energie (Commission of European Union 2011: 3-4).

---

²⁹ BEST: dobrovolnický program zabývající se biologickou rozmanitostí a ekosystémy právě v zámorských a autonomních územích států EU. Tento program si klade za cíl podporovat zachování biologické rozmanitosti a udržitelného využívání ekosystémových služeb. Biologická rozmanitost zámorských území je mimořádně bohatá a má bezesporu mezinárodní význam (European Commission Nedatováno a).

³⁰ Viz Příloha č. 12.

ZZÚ se vyznačují tím, že mají zvláštní vztah k některým členským státům EU - Dánsku, Francii, Nizozemsku a Spojenému království. Účelem přidružení těchto ZZÚ je podporovat hospodářský a sociální rozvoj těchto zemí a území a navazovat užší hospodářské vztahy mezi nimi a Unií jako celkem (SFEU čl. 198). ZZÚ se těší z výhod plynoucí pro ně z těsné spolupráce s EU přímo na základě SFEU, ovšem tyto zámořské země a území smluvními stranami této smlouvy nejsou. Dle Cihelkové v tomto případě můžeme proto hovořit o konstitučním přidružení, které je de facto spíše jen určitým způsobem rozšíření územní působnosti SFEU (Cihelková 2003: 77).

Dle Cihelkové důvody, kvůli kterým byly budovány užší vztahy s těmito zeměmi a územími, jsou buď historické, geografické nebo politické. Ačkoliv neexistuje žádná společná definice přidružení, lze nalézt některé společné rysy. Společnými rysy jsou: podíl na naplňování určitých cílů EU, pozice vně EU³¹, dlouhodobost aktu přidružení a také asymetrie v oblasti závazků signatářských stran (Cihelková 2003: 76).

ZZÚ nejsou součástí EU, jejich statut je stanoven již v Římské smlouvě z roku 1957. EU poskytuje jednostranné obchodní preference všem výrobkům pocházejících ze ZZÚ (European Commission Nedatováno d). Přidružení slouží především k podílení zájmů a prosperity obyvatel těchto zemí a území (Kochenov 2012: 718).

Mezi základní rysy ZZÚ patří to, že to nejsou nezávislé země. Nemohou vstupovat do mezinárodních právních vztahů se státy anebo s mezinárodními organizacemi. Přesto, že těmto zemím a územím chybí schopnost samostatně vstupovat do mezinárodních právních vztahů, jedná se autonomní nebo semi-autonomní jurisdikce, které jsou ústavně spjaty s některým členským státem EU. Kromě toho obyvatelé ZZÚ mají státní příslušnost členského státu, se kterým jsou „svázány“ (Murray 2012: 93).

Členské státy EU a ZZÚ mají mezi sebou zvláštní vazby. Obecně platí, že ZZÚ jsou v legislativních otázkách autonomní. Členské státy si obvykle ponechávají pravomoci v oblasti zahraničních věcí, obrany, spravedlnosti a také v oblasti měnové politiky. ZZÚ nejsou součástí EU, z toho důvodu se na ně sekundární legislativa EU, s

---

³¹ Pozice vně EU znamená to, že přidružený člen není přímo zapojen do činnosti EU (Cihelková 2003: 76).

výjimkou rozhodnutí Rady přijatých podle části čtvrté SFEU, nevztahuje (Murray 2012: 94).

Přidružení ZZÚ je upraveno v SFEU, v části čtvrté v člancích 198-204. Podrobná pravidla a postupy přidružení jsou stanoveny v rozhodnutí Rady 2013/755 EU o přidružení zámořských zemí a území k EU (European Commission Nedatováno c).

V článku 199 SFEU jsou definovány cíle přidružení. Mezi tyto cíle patří například to, že členské státy EU uplatňují při obchodních stycích s přidruženými zeměmi a územími stejné zacházení, jako které uplatňují při obchodních stycích mezi sebou navzájem. Dalším cílem je, že členské státy EU se podílejí na investicích, na základě kterých dochází k postupnému rozvoji ZZÚ. Státní příslušníci a společnosti ZZÚ mají právo na usazování se na území členských států EU s vyloučením jakékoliv formy diskriminace (SFEU čl. 199).

V článku 200 SFEU je mimo jiné řečeno, že uvalování cel na zboží, které pochází ze ZZÚ, jsou při dovozu do členských států EU zakázána. Stejně tak jako jsou zakázána uvalování cel mezi členskými státy EU navzájem. V tomto článku je však dále uvedeno to, že ZZÚ mohou cla vybírat, pokud je výběr těchto cel nezbytný pro jejich rozvoj a industrializaci (SFEU čl. 200).

Na ZZÚ se nevztahují automaticky ani SFEU, ani sekundární právní předpisy, tedy s výjimkou některých ustanovení. Přesto se však nejedná o třetí země, také netvoří součást jednotného trhu a co se týká oblasti obchodu, musí být splněny povinnosti, které se ukládají třetím zemím. Jedná se například o ustanovení týkající se pravidel původu, bezpečnostní opatření a další (Rozhodnutí Rady 2013/755/EU čl. 4). Vztah mezi EU a ZZÚ by měl být založen na recipročním vztahu, nikoli na vztahu v podobě klasické rozvojové spolupráce (Rozhodnutí Rady 2013/755/EU čl. 5).

Hlavním zdrojem finanční podpory pro ZZÚ je Evropský rozvojový fond. V programovém období 2014 - 2020 je pro přidružené zámořské země a území z rozpočtu EU vyčleněna celková částka: 364, 5 miliónů eur. Rozhodování o přidělování konkrétní částky, jenž bude přidělena jednotlivým ZZÚ zohledňuje velikost obyvatelstva, úroveň hrubého domácího produktu, výše předchozí alokace z Evropského rozvojového fondu a omezení vyplývající z geografické izolace jednotlivých ZZÚ (European Commission Nedatováno c).

V souvislosti se ZZÚ bych ráda zmínila neziskovou organizaci OCTA (Association of the Overseas Countries and Territories of the European Union). Členy OCTA jsou všechny ZZÚ EU. OCTA si klade za cíl, aby všechny ZZÚ činily takové kroky, které by vedly k udržitelnému rozvoji a podpoře hospodářského růstu, prostřednictvím spolupráce s EU stejně tak, jako s regionálními i globálními partnery (OCTA Nedatováno b). Zástupci ZZÚ EU prostřednictvím OCTy snaží koordinovat své názory ohledně společného postoje vůči EU (OCTA Nedatováno c).

4.2.1 Francouzské zámořské země a území

Francouzské ZZÚ tvoří nedílnou součást Francie. Mezi francouzské ZZÚ patří: Francouzská Polynésie, Svatý Bartoloměj, Nová Kaledonie a závislá území, ostrovy Wallis a Futuna, Saint-Pierre a Miquelon a také Francouzské jižní a antarktické území. Občané francouzských ZZÚ mají francouzské občanství, tím pádem mají možnost volně se pohybovat, žít i pracovat v rámci EU (Murray 2012: 95).

4.2.1.1 Francouzská Polynésie

Francouzská Polynésie se skládá z více než stovky různě velkých ostrovů, které jsou roztroušeny po celém Pacifiku. Francouzská Polynésie vznikla díky výbuchu podmořské sopky (Foster; West 2018); (Worldatlas 2017). Izolace ostrovů má za následek vznik rozmanité suchozemské fauny a flóry. Francouzská Polynésie celkově vyváží zhruba jednu čtvrtinu veškerého svého vývozu do Francie, další důležité exportní destinace jsou také Japonsko a Hong Kong (Foster; West 2018).

V roce 1889 se Francouzská Polynésie stala francouzským protektorátem a v roce 1946 je statut souostroví změnil na zámořské území (Worldatlas 2017). Francouzská Polynésie disponuje vyšší mírou autonomie než většina ostatních francouzských ZZÚ. Ve Francouzské Polynésii je volen jednokomorový zákonodárný orgán - Shromáždění Francouzské Polynésie, které je voleno ve všeobecných volbách. Hlavou státu je francouzský prezident, který je zastoupený výkonným komisařem jmenovaným francouzskou vládou. Výkonný komisař je odpovědný za celou řadu

záležitostí a to i v oblasti obrany, zahraničních vztahů a spravedlnosti. Hlavou vlády je prezident Francouzské Polynésie. Země je ve francouzském parlamentu zastoupena dvěma poslanci a dvěma senátory (Foster; West 2018).

4.2.1.2 Svatý Bartoloměj

Ostrov Svatý Bartoloměj byl objeven Kryštofem Kolumbem v roce 1493. Kolumbus poté tento ostrov pojmenoval po svém bratrovi. V roce 1648 byl ostrov obsazen Francouzi. V roce 1784 byl Svatý Bartoloměj prodán Švédsku. V tomto období ostrov velmi prosperoval jako obchodní centrum. Francie v roce 1877 ostrov zpětně odkoupila a umístila jej pod administrativní správu Guadeloupe. V roce 2007 se Svatý Bartoloměj stal francouzským zámořským společenstvím. Následně v roce 2012 Svatý Bartoloměj změnil svůj statut a stal se ZZÚ (CIA Nedatováno).

Svatý Bartoloměj leží mezi Karibským mořem a Atlantickým oceánem. Obyvatelstvo je poměrně nerovnoměrně rozmístěno, neboť většina z nich je soustředěna v oblasti hlavního města Gustavie³² a kolem pobřeží. Svatý Bartoloměj nemá téměř žádné přírodní řeky ani jiné sladkovodní toky, tudíž je zde nedostatek pitné vody. Tento problém je řešen především odsolováním mořské vody nebo sběrem vody dešťové (CIA Nedatováno); (Encyclopedia Britannica Nedatováno i). S omezenými zdroji pitné vody musí být téměř všechny potraviny dováženy, stejně tak jako veškeré zdroje energie (CIA Nedatováno).

Hlavou státu je prezident Francie, který je zastoupen místním prefektem. Svatý Bartoloměj vysílá do francouzského parlamentu jednoho svého zástupce a senátora (Encyclopedia Britannica Nedatováno i).

Svatý Bartoloměj byl původně nejvzdálenějším regionem EU, to se však 1. 1. 2012 změnilo a od té doby je francouzským ZZÚ. Tato změna byla provedena s cílem usnadnit obchod Svatého Bartoloměje se zeměmi mimo EU zejména s USA. Tato změna byla umožněna Lisabonskou smlouvou, která Evropské radě dovoluje změnit

---

³² Gustavie - název hlavního města pochází již od dob, kdy Svatý Bartoloměj patřil Švédsku. Švédové největší město na ostrově pojmenovali po švédském králi Gustavu III. (CIA Nedatováno).

status dánského, nizozemského nebo v tomto případě francouzského území EU z podmětu dotyčného členského státu (AALEP 2015).

4.2.1.3 Nová Kaledonie a závislá území

Nová Kaledonie leží v Pacifiku a nachází se východně od Austrálie. V roce 1853 se souostroví stalo francouzským majetkem a po dlouhou dobu složilo jako trestanecká kolonie. V roce 1998 byla podepsána dohoda z Noumény, na základě které byla část odpovědnosti přenesena z Francie na vládu Nové Kaledonie. Na listopad roku 2018 je naplánované referendum, v němž se má rozhodnout, zda Nová Kaledonie získá plnou nezávislost na Francii a zda se stane suverénním státem (CIA 2018a).

Nová Kaledonie se skládá z ostrovů Nová Kaledonie (zde se nachází hlavní město Nouméa), ze závislých ostrovů a z ostrova Bélep a Île de Pins. Tyto ostrovy tvoří více než 99 % rozlohy Nové Kaledonie. Kromě toho Nová Kaledonie zahrnuje také celou řadu velmi vzdálených, malých a neobydlených ostrovů. Laguny Nové Kaledonie s různorodými korálovými útesy byly v roce 2008 označeny za kulturní památku UNESCO (Foster; Shineberg 2018).

Ačkoliv je na Nové Kaledonii HDP na jednoho obyvatele jedním z nejvyšších v jižním Pacifiku, rozdělení bohatství mezi etnickými skupinami je velmi nerovnoměrné. Nová Kaledonie disponuje značnými zásobami niklové rudy, ložisky chromu, kobaltu a železa. Co se vývozu týče, Nová Kaledonie vyváží zejména niklovou rudu a jejím hlavním obchodním partnerem je EU, zejména pak Francie. Francie poskytuje Nové Kaledonii poměrně značné finanční granty na rozpočet země. Tyto příspěvky pak putují například do zdravotnictví, do vzdělání, ale také pro vojenské a bezpečnostní síly (Foster; Shineberg 2018).

Od roku 1998, kdy byla podepsána dohoda z Noumény, získala Nová Kaledonie omezenou autonomii ve francouzském právním systému. Země je zastoupena třemi poslanci ve francouzském parlamentu - dvěma poslanci v Národním shromáždění a jedním senátorem. Francouzský prezident je hlava státu Nové Kaledonie. Francouzská vláda si ponechává pravomoc v oblasti obrany a vnitřních záležitostí (Foster; Shineberg 2018).

Vláda Nové Kaledonie může pro sebe vyjednávat i podepisovat mezinárodní smlouvy. Nová Kaledonie dokonce může být sama o sobě členem, přidruženým členem nebo i pozorovatelem v mezinárodních organizacích. Nicméně všechny dohody, jenž jsou sjednány vládou Nové Kaledonie, musí být v souladu s mezinárodními závazky Francie (CVCE 2011: 41).

4.2.1.4 Wallis a Futuna

Ostrovy Wallis a Futuna jsou tvořeny dvěma ostrovy, které se nacházejí v Tichém oceánu. Jedná se o Wallisovy ostrovy (Uvea a další ostrovy) a ostrovy Horne (Futuna a Alofi). Ostrov Uvea získal v 18. století evropské pojmenování na počest svého objevitele Samuela Wallise. Wallis je vulkanický ostrov, který je obklopen bariérovým útesem s asi dvaceti neobydlenými ostrovy (Foster; Kiste Nedatováno).

Ostrovy Wallis a Futuna jsou poměrně chudé, jen zlomek rozpočtu těchto ostrovů pochází z vývozu. Rozpočet ostrovů je z velké části dotován Francií, ostrovy získávají finance také z licencování rybolovných práv pro Japonsko a Jižní Koreu a značná část příjmů pochází rovněž z remitencí od zahraničních pracovníků, kteří pracují nejčastěji v Nové Kaledonii (Foster; Kiste Nedatováno).

Ostrov Wallis je rozvinutější než Futuna. Francouzská správa se nachází na ostrově Wallis, kde je také rozvinutější infrastruktura. Vláda je zde největším a jediným zaměstnavatelem. Naopak ostrov Futuna je do jisté míry izolován. Obecně Wallis a Futuna jsou turisticky málo vyhledávanou destinací (Foster; Kiste Nedatováno).

4.2.1.5 Saint-Pierre a Miquelon

Saint Pierre a Miquelon je francouzské zámořské společenství. Je to souostroví, které je vzdálené zhruba 25 km od jižního pobřeží Newfoundlandu. Ostrov Miquelon je převážně ostrovem bažin a rašelinišť s četnými jezery. V čele ostrovů stojí prefekt jmenovaný Francií společně s obecní radou. Obyvatelé na ostrovech mají francouzské státní občanství a mají také volební právo. Ostrovy se staly francouzským zámořským územím v roce 1946, v roce 1976 byl změněn jejich statut na zámořský department. V

květnu roku 1985 byl ostrovům přidělen nový statut - francouzské společenství (Encyclopedia Britannica Nedatováno f).

4.2.1.6 Francouzská jižní a antarktická území

Francouzská jižní a antarktická území (The French Southern and Antarctic Land, Terres Australes Et Antarctiques Françaises - TAAF) jsou ZZÚ Francie. Jsou rozestry v Indickém oceánu od tropického pásma až po Antarktidu. Zajímavostí je, že žádný z těchto ostrovů není trvale obydlen. Ostrovy se administrativně dělí na 4 skupiny ostrovů - Crozetovy ostrovy, Kergueleny, ostrovy Svatý Pavel a Amsterdam a Roztroušené ostrovy. Někdy se k tomuto administrativnímu dělení přidává i pátá skupina ostrovů - Adéliná země. Ta se rozprostírá v Antarktidě. Na Adélinu zemi v souvislosti s platností smlouvy o Antarktidě nemá Francie v současné době žádný právní nárok. Z toho důvodu, že nejsou tyto ostrovy trvale osídleny, nemají také vlastní správu. Nejsou zastoupeny ve francouzském parlamentu, ale jsou spravovány francouzským prefektem sídlícím na ostrově Réunion (Vojíková 2010c); (TAAF Nedatováno).

Francouzská jižní a antarktická území mají roční rozpočet zhruba 26 miliónů eur, což odpovídá jeho ročním příjmům z rybolovu, celních poplatků, cestovního ruchu, atd. Kromě toho ostrovy využívají dotací od francouzského ministerstva pro zámořské území. Na ostrovech se díky jejich izolaci a velmi specifickým povětrnostním podmínkám vyskytuje celá řada endemických druhů fauny i flóry. Crozetovy ostrovy jsou například domovem největší komunity mořských ptáků na světě, tvoří se zde také velké kolonie tučňáků císařských. Na ostrově Amsterdam nalezneme endemický druh amsterdamského albatrose. I Adéliná země je známa pro svou vysokou koncentraci chráněných druhů ptáků a mořských savců - tučňáci, kosatky, velryby a další (TAAF Nedatováno).

Francouzská jižní a antarktická území disponují výlučnou ekonomickou zónou v délce 2,39 miliónů kilometrů čtverečních, což je druhá největší výlučná ekonomická zóna Francie po Francouzské Polynésii. Pro zajímavost zmíním, že Francie obecně disponuje výlučnými ekonomickými zónami v celkovém rozsahu 11 miliónů kilometrů

čtverečních, což je druhá největší výlučná ekonomická zóna na světě, hned po USA (TAAF Nedatováno).

V roce 2006 byla na ostrovech Crozet, Kerguelen Svatý Pavel a Amsterdam vytvořena národní přírodní rezervace, která je největší přírodní francouzskou rezervací vůbec. Adélina země je chráněna Smlouvou o Antarktidě z roku 1959 a z toho důvodu může být využívána pouze pro vědecké účely (TAAF Nedatováno).

4.2.2 Nizozemské zámořské země a území

Nizozemské království se skládá jednak ze čtyř autonomních zemí - Nizozemí, Aruba, Curacao a Svatý Martin, ale také z dalších ostrovů - Bonaire, Saba a Svatý Eustach. Nizozemské království se dělí na evropskou a karibskou část. Evropskou část tvoří Nizozemí, karibskou část tvoří: Aruba, Banaire, Curacao, Saba, Svatý Eustach a Svatý Martin. Aruba, Curacao a Svatý Martin nejsou závislými územími Nizozemska, ale mají postavení autonomních partnerů v rámci Nizozemského království. Bonaire, Saba a Svatý Eustach mají postavení pouze jakýchsi veřejných orgánů v rámci Nizozemí, podobně jako v případě postavení nizozemských obcí. V minulosti byly Bonaire, Saba, Curaçao, Svatý Eustach a Svatý Martin v rámci nizozemského království jednou zemí, neboť tvořily Nizozemské Antily. V této době již k Nizozemským Antilám nepatřila Aruba, která je autonomní zemí v rámci nizozemského království již od roku 1986. Pouze Nizozemské království můžeme považovat za suverénní stát nikoliv jeho autonomní země nebo veřejné orgány (Government of the Netherlands 2015: 1).

Hlavou Nizozemského království je nizozemský král, který je v každé autonomní zemi zastoupen guvernérem. Aruba, Curacao a Svatý Martin mají vlastní vládu a parlament. Tyto instituce jsou oprávněny přijímat právní předpisy týkající se jejich vlastních záležitostí. Zležitosti týkající se království jsou řešeny v Radě ministrů, která se skládá z ministrů z Nizozemska a tří zplnomocněných ministrů, kteří jsou jmenováni po jednom Arubou, Curacãem a Svatým Martinem. Bonaire, Svatý Eustach a Saba mají dvě úrovně vlády - místní a ústřední vládu Nizozemí. Ústřední vláda de facto převzala povinnosti, kterými disponovaly Antilské orgány do 10. 10. 2010 (Government of the Netherlands 2015: 2).

Vztahy mezi Nizozemím na straně jedné a bývalými Nizozemskými Antilami a Arubou na straně druhé se řídí Listinou Nizozemského království z roku 1954. Bývalé Nizozemské Antily společně s Arubou disponují autonomií v oblasti vnitřních záležitostí. Záležitosti společného zájmu, které spadají do působnosti mezinárodního práva, jako například zachování nezávislosti země, obrana a další zahraniční záležitosti však podléhají spolupráci Nizozemí a těchto ZZÚ. Občané bývalých Nizozemských Antil a Aruby mají také nizozemské státní občanství a mohou se volně pohybovat, žít i pracovat na území EU (Murray 2012: 95-96); (SFEU příloha II).

Smlouvy o založení EU byly sice podepsány Nizozemským královstvím, ale jsou ratifikované pouze pro evropskou část království, nikoliv pro karibskou. V důsledku toho se evropské aquis vztahuje pouze na evropskou část Nizozemského království. Karibské části království mají statut zámořských zemí a území. Tento statut také určuje jejich postavení ve vztahu k EU. Nizozemské ZZÚ nejsou součástí EU, jedná se o přidružená území. V důsledku toho mají tato území celou řadu výhod, které jim EU poskytuje kromě jiného jsou těmto ostrovům poskytovány i finanční prostředky z různých fondů EU - například z Evropského rozvojového fondu (Government of the Netherlands 2015: 3).

4.2.2.1 Aruba

Aruba se nachází v Karibském moři, severně od Venezuely. Ekonomika Aruby je orientována zejména na cestovní ruch a také na rafinérský průmysl (European Commission Nedatováno e). Aruba je závislá na dovozu. Téměř veškeré spotřební zboží se dováží, přičemž mezi hlavní dovozce patří USA, Nizozemí a Panama (CIA 2018c). Aruba je parlamentní demokracie. Hlavou státu je nizozemský panovník, jenž je na Arubě zastoupen guvernérem. Vláda Aruby je tvořena Radou ministrů a 21 členným parlamentem (OCTA Nedatováno a).

4.2.2.2. Curacao

V roce 1954 byl Curacao s dalšími nizozemskými ostrovy reorganizován do Nizozemských Antil, jakožto součást Nizozemského království. V referendech konaných v letech 2005 a 2009 se občané ostrova rozhodli, že se stanou samosprávnou zemí v rámci Nizozemského království. Změna jejich statutu vstoupila v platnost v říjnu roku 2010 s rozpuštěním Nizozemských Antil. Curacao je ostrov v Karibském moři, který je vzdálený 55 km od pobřeží Venezuely (CIA 2018b).

Curacao má omezené přírodní zdroje, poměrně neúrodnou půdu a nedostatek vody. Státní občané Curaca jsou občany EU, ačkoliv tento ostrov není součástí EU. Na základě svého statutu mají produkty pocházející z Curaca preferenční přístup do EU a jejich produkty jsou osvobozeny od dovozních cel (CIA 2018b).

Hlavou státu je nizozemský monarcha, který je zastoupen guvernérem. Rada ministrů vytváří vládní politiku ostrova. Curacao má jednokomorový parlament, který má 21 členů. Ostrov je nezávislý ve vlastních záležitostech. Nizozemská vláda je odpovědná za obranu, zahraniční záležitosti, apod (Encyclopedia Britannica Nedatováno j).

Curacao disponuje jednou z nejmodernějších informačních a komunikačních technologií na světě. Má několik přímých satelitních a ponorných kabelů z optických vláken a díky tomu má tento ostrov jeden z nejrychlejších a nejspolehlivějších internetů na západní polokouli (CIA 2018b).

4.2.2.3 Svatý Martin

Svatý Martin je ostrov v Karibském moři. Nizozemská část zahrnuje jižní třetinu ostrova. Severní dvě třetiny ostrova tvoří francouzské zámořské území. Hlavou státu je nizozemský monarcha, který je zastoupený guvernérem. Zplnomocněný ministr Svatého Martina žije v Nizozemí a zastupuje zde zemi na zasedání Rady ministrů v Nizozemí. Svatý Martin má jednokomorový parlament s 15 členy volených na 4 roky. Nizozemská vláda je zodpovědná za záležitosti obrany, zahraničních vztahů a další (Encyclopedia Britannica 2018b).

4.2.2.4 Saba

Ostrov Saba se nachází v Karibském moři a do roku 2010 byl součástí Nizozemských Antil (Encyclopedia Britannica Nedatováno g). Území Saby tvoří zaniklá sopka. Ostrov Saba má výjimečné mořské i suchozemské ekosystémy. Přírodní ekosystém tohoto ostrova je bohatý a různorodý a na mnoha místech je stále ještě nedotčen (UNESCO 2011).

4.2.2.5 Bonaire

Bonaire je ostrov v Karibském moři, který byl součástí Nizozemských Antil. Nachází se 80 kilometrů severně od venezuelského pobřeží a 32 kilometrů východně od Curaca. Zemědělství na poměrně suchém ostrově poskytuje obživu pouze místnímu obyvatelstvu. Pitná voda je získávána odsolováním mořské vody, což je poměrně finančně náročné. Bonaire se v roce 1954 stal součástí Nizozemských Antil, ale v roce 2010 byly Nizozemské Antily rozpuštěny (Encyclopedia Britannica Nedatováno h).

4.2.2.6 Svatý Eustach

Svatý Eustach je ostrov nacházející se v severovýchodní části Karibského moře. Svatý Eustach je dlouhý 10 km a široký 5 km. Na ostrově dominují dvě vyhaslé sopky. V roce 1954 se stal součástí Nizozemských Antil a podobně jako Curacao a Bonaire má velmi úzké vztahy s Nizozemím. Mluveným jazykem na ostrově je angličtina. Jedná se o poměrně chudý ostrov a většina mladých lidí tento ostrov opouští a hledá si práci jinde (Encyclopedia Britannica 2018a).

4.2.3 Dánská zámořská území

Mezi dánské zámořské území patří Grónsko a Faerské ostrovy. Grónsko i Faerské ostrovy vykonávají legislativní a administrativní autonomii ve většině svých vnitřních záležitostí a také disponují některými právy týkající se mezinárodních otázek.

Grónsko, stejně jako Faerské ostrovy jsou v dánském parlamentu zastoupeny dvěma zástupci (Miller 2011: 3). Dánská zámořská území mají rozdílné politické statusy. Zatímco Grónsko je ZZÚ EU, dle přílohy II. SFEU, Faerské ostrovy jsou územím sui generis.

4.2.3.1 Grónsko

Grónsko je největší ostrov na světě a rozprostírá se v Atlantickém oceánu. Dvě třetiny ostrova se rozkládají v arktickém kruhu a severní konec ostrova se rozkládá na Severním pólu. Grónsko dělí od kanadského ostrova Ellesmere pouhých 26 kilometrů. Nejbližší evropskou zemí je Island, který je vzdálen asi 320 kilometrů. Grónsko je z velké většiny pokryté ledovcem - pokrývá až čtyři pětiny celkové rozlohy ostrova (Rasmussen 2018).

Grónsko se stalo součástí Dánského království v roce 1953. V roce 1973 se Dánsko stalo součástí EU, společně s ním také Grónsko. V roce 1979 získalo Grónsko postavení samostatné komunity v rámci Dánského království. Grónsko je obecně autonomním územím Dánska. Dánsko disponuje pravomocemi v oblasti obrany, zahraničních záležitostí a vnitřních záležitostí. I obyvatelé Grónska mají dánské státní občanství (Murray 2012: 96).

Grónské hospodářství je založeno na rybolovu. Zemědělská produkce je možná pouze na 1 % ostrova v jižních oblastech, které nejsou pokryty ledem. Grónsko disponuje také nerostným bohatstvím. Jsou zde zásoby ropy, olova, zinku, stříbra, zlata, uhlí, uranu, mědi i diamantů. Díky klimatickým změnám v posledních letech dochází k ustupování ledu a je tak zpřístupněna těžba ropy i nerostných surovin. Zahraniční firmy se stále více zajímají o potenciál Grónska. Je možné předpokládat, že zájem o grónské přírodní bohatství bude v blízké budoucnosti narůstat. Těžba ropy v arktických vodách kolem Grónska započala již v roce 2010 (Rasmussen 2018).

Centrem politické moci v Grónsku je Landsting, parlament, který je volen na čtyřleté funkční volební období. V Lastingu je zastoupeno několik politických stran, z nichž některé upřednostňují udržování blízkých vztahů s Dánskem a jiné naopak.

Obyvatelé Grónska volí dva zástupce do dánského parlamentu. Vysoký komisař pak zastupuje dánskou vládu v Grónsku (Rasmussen 2018).

Na rozdíl od ostatních ZZÚ se na Grónsko nevztahuje část čtvrtá SFEU. Grónsku také není poskytována finanční ani technická pomoc ze strany EU. Na místo toho Grónsko uzavřelo s EU v roce 1985 dohodu o rybolovu. Dalším rozdílem je, že Grónsku není finanční kompenzace poskytována prostřednictvím Evropského rozvojového fondu, ale přímo ze samotného rozpočtu EU (Murray 2012: 98).

4.3. Faerské ostrovy³³

Faerské ostrovy nejsou nejvzdálenějším regionem EU ani ZZÚ. Jsou územím sui generis. Jedná se o souostroví, které se nachází v Atlantiku. Rozprostírají se mezi Islandem, Norskem a Skotskem. Faerské ostrovy se skládají z 18 ostrovů, z nichž je 17 obýváno. Jsou samosprávným státem pod svrchovaností Dánského království. Vláda na Faerských ostrovech je spravována nezávisle na Dánsku. Na rozdíl od Dánska nejsou součástí Evropské unie, ale s EU a s dalšími státy mají uzavřeny dvoustranné dohody týkající se především rybolovu (Lögmansskrivstvan 2017: 1); (Spongenberg 2017).

Faerské ostrovy jsou samosprávným státem s rozsáhlými autonomními pravomocemi v rámci Dánského království. Autonomie byla Faerským ostrovům přiznána v roce 1948 tzv. Místním zákonem (Home Rule Act). Hlavním cílem tohoto zákona bylo uznání zvláštního postavení Faerských ostrovů z národního, historického geografického hlediska v rámci Dánského království. Faerské ostrovy mají výlučnou pravomoc v celé řadě oblastí. Mezi ně patří například obchodní vztahy, celní, daňová a finanční politika, řízení rybolovu a veškeré další využití přírodních zdrojů, trh práce, sociální zabezpečení, vzdělání, kultura a další (The Government of the Faroe Islands Nedatováno a).

Mají svoji vlastní vládu a parlament, nicméně rozhodnutí týkající se například obrany, zahraničních záležitostí, policie, spravedlnosti a měny jsou rozhodovány v Kodani. Nejsou součástí stejného celního území jako Dánsko. Faerské ostrovy by měly tento rok, v dubnu 2018, hlasovat v referendu o svém stávajícím statutu. Toto

---

³³ Viz Příloha č. 3.

referendum by mohlo změnit autonomní status Faerských ostrovů v rámci Dánského království (Spongenberg 2017).

Dánská vláda jim poskytuje každoročně dotaci - tzv.: blokový grant. Například v roce 2017 bylo prostřednictvím tohoto blokové garantu financováno 13 % státního rozpočtu Faerských ostrovů. Na základě zákona o zahraniční politice z roku 2005 je zajištěna jejich autonomie a jeho kompetence v oblasti zahraničních vztahů (The Government of Faroe Islands Nedatováno b). Faerské ostrovy mají k EU postavení třetího státu. S EU mají uzavřené dohody o rybolovu, dohodu o obchodu se zbožím a také dohodu o spolupráci v oblasti výzkumu (The Government of the Faroe Islands Nedatováno a).

Díky chovu ovcí a lovu velryb jsou relativně samostatné v produkci potravin pro svoji vlastní potřebu (Løgmansskrivstvan 2017: 1). Jen málo zemí je tak závislé na moři a jeho přírodních zdrojích jako právě Faerské ostrovy. Rybolov je hlavním zdrojem příjmů na ostrovech již od 19. století. Rybolov a rybí produkty představí 90-95 % vývozu Faerských ostrovů a také 20 % jeho HDP. Místní rybolov nejenže přispívá k celkové potravinové bezpečnosti, ale také zásobuje mezinárodní trhy vysoce kvalitními rybími produkty a také poskytuje obyvatelům Faerských ostrovů udržitelné živobytí (FaroeIslands Nedatováno b).

4.4 Zvláštní území/oblasti EU

Zatímco nejvzdálenější regiony i ZZÚ spadají do jasně definovaných a strukturovaných kategorií a vztahují se na ně společné mechanismy, faktem však je, že do těchto kategorií nejsou zařazeny všechny zvláštní území/oblasti EU. Některá tato území/oblastí využívají pouhá ad hoc ujednání s EU. Jiné z nich můžeme nazývat protokolárními územími, neboť jejich status se řídí protokoly, jenž jsou připojeny k přístupových smlouvách jednotlivých zemí. Mnoho těchto území/oblastí není zahrnuto v oblasti DPH nebo v celní unii EU. Mezi tyto oblasti patří: Alandské ostrovy, Helgoland, Büsingen, Campione d'Italia, Livigno, Ceuta, Melilla a řecká hora Athos (ALLEP 2015).

4.4.1 Helgoland³⁴ a Büsingen³⁵

Helgoland je jediný německý ostrov na volném moři, leží v Severním moři. Helgoland je součástí Spolkové republiky Německo a Evropské unie, ale je vyloučen z celní unie EU a má výjimku z jednotného prostoru DPH. Helgoland je již od roku 1952 součástí Německa. Profituje zejména z turismu, vyznačuje se překrásnou přírodou. Ovšem velkým problémem tohoto ostrova je nedostatek pitné vody (Vojíková 2011b).

Büsingen (celým názvem Büsingen am Hochrheim) je německé město, které je však zcela obklopeno Švýcarskem, jedná se o německou exklávu. Z ekonomického hlediska tvoří toto město součást švýcarského celního prostoru. Mezi Büsingenem, Švýcarskem a nebo zbytkem Německa neexistují hraniční kontroly od vstupu Švýcarska do Schengenského prostoru v roce 2008. Büsingen nebyl na rozdíl od zbytku Německa součástí Schengenského prostoru. To se změnilo právě vstupem Švýcarska do Schengenského prostoru. Díky své geografické poloze využívá Büsingen veřejné služby obou zemí včetně dopravy, pošty i telefonních služeb. Služby obou států fungují v Büsingu vedle sebe (European Small Exclaves Nedatováno a).

4.4.2 Ceuta a Melilla³⁶

Ceuta a Mellila jsou španělské exklávy, které se nacházejí na severním pobřeží Maroka. Ceuta a Melilla se nacházejí na severu marockého pobřeží u Středozemního moře. Společně tvoří jediné pozemní hranice EU s Afrikou. V roce 1995 se Ceuta a Melilla staly autonomními komunitami v rámci Španělska. Ceuta a Melilla disponují pravomocemi v oblasti zdravotnictví, vzdělání a například také infrastruktury. Španělská vláda si ponechává pravomoci v otázkách obrany, měnové politiky, mezinárodních záležitostí, apod. Obecně platí, že tato území jsou součástí EU, ovšem s několika výjimkami. Nejsou součástí celního území EU. Na tyto území se také nevztahuje ustanovení EU o volném pohybu zboží, společná obchodní politika EU v

---

³⁴ Viz Příloha č. 4; 5.

³⁵ Viz Příloha č. 6.

³⁶ Viz Příloha č. 8.

oblasti rybolovu a zemědělství. Nezaměstnanost v Ceutě a Melille je více než 30 % - jedna z nejvyšších ve Španělsku. Hranice těchto měst jsou stále pod větším tlakem migrantů z Afriky (Murray 2012: 52); (BBC 2018).

Město Ceuta má rozlohu 20 kilometrů čtverečních a žije zde přibližně 75 000 obyvatel. Ceuta je součástí španělské provincie Cadiz. Melilla je město a také vojenská základna, která se rozprostírá na 12 kilometrech čtverečních a má přibližně 60 000 obyvatel. Melilla je spravována španělskou provincií Malaga. Ekonomika Ceuty a Melilly je založena téměř výhradně na obchodu a službách (Murray 2012: 52-53).

Ceuta i Melilla mají své legislativní shromáždění, prezidenta i radu. Ve všech záležitostech, které jim nebyly výslovně svěřeny, odpovídá španělská vláda. Každé město má zástupce ve španělském parlamentu (Murray 2012: 54).

4.4.3 Řecká hora Athos³⁷

Hora Athos je pravoslavným duchovním centrem již od roku 1054 a má autonomní statut již od dob byzantské říše. Na hoře Athos, jež se rozprostírá na 33 000 hektarech, nalezneme 20 klášterů a souvisejících zařízení. Hora Athos disponuje zvláštním samosprávným statutem podle řeckého ústavního práva (UNESCO Nedatováno).

Jedná se o jediné místo v rámci EU, kam je ženám vstup zakázán. Leží na řeckém ostrově Chalkidiki. Tato hora je rovněž považována za jedno z nejvýznamnějších duchovních center v Evropě. V oblasti náboženských záležitostí podléhá toto území konstantinopolskému patriarchovi. Od roku 1927 má hora Athos ústavně přiznaný statut autonomní republiky (Vojíková 2011a).

---

³⁷ Viz Příloha č. 9.

4.4.4 Livigno³⁸ a Campione d'Italia³⁹

Livigno, známé lyžařské středisko, se nachází v italském regionu Lombardie na hranicích se Švýcarskem (O'Carroll 2017).

Campione d'Italia je italská obec v oblasti Lombardie. Je italskou exklávou ve Švýcarsku, od zbytku Itálie je oddělená Luganským jezerem a horami. Campione d'Italia se vyznačuje tím, že tvoří do značné míry ekonomickou a administrativní integraci se Švýcarskem. V současné době jsou například poznávací značky aut v Campione d'Italie švýcarské, podobně jako telefonní systém, který je téměř výhradně provozován švýcarskou společností (European Small Exclaves Nedatováno b). Přestože je Campione d'Italia italská obec, není součástí EU. Je známé především tím, že provozuje největší evropské kasino Casinò di Campione (The Telegraph 2016).

4.4.5 Alandské ostrovy⁴⁰

Alandské ostrovy se nacházejí na jihozápadním pobřeží Finska. Alandy jsou autonomním, demilitarizovaným, švédsky mluvícím regionem Finska. Skládají se z více než 6700 ostrovů, ale obývaných je pouze 65. Společnost národů udělila Finsku suverenitu nad Alandami v roce 1921 (Ministry of Foreign Affairs of Finland 2017). Švédština je také jediný oficiální jazyk a jazyk výuky ve školách (Encyclopedia Britannica 2018c).

Vedle vlastních legislativních a správních orgánů mají Alandy i soubor konkrétních pravidel, jenž je zaměřen na zachování švédského jazyka, kultury a zvyků. Když byl v roce 1921 vyřešen statut Aland, byl vytvořen systém pravidel, který měl za cíl zachovat alandské kulturní dědictví. Byly stanoveny zvláštní požadavky, týkající se zejména jazyka vlastnictví půdy, práva obchodovat a volit. Oficiálním jazykem je švédština. Prostřednictvím regionálního občanství je chráněna místní kultura (Ministry of Foreign Affairs of Finland 2013: 14).

---

³⁸ Viz Příloha č. 7.

³⁹ Viz Příloha č. 6.

⁴⁰ Viz Příloha č. 10.

Alandské ostrovy mají legislativní pravomoci v celé řadě oblastí. Jedná se například o vzdělání, zdravotní péči, místní správu, policii a další. Alandy zastupuje guvernér. Guvernér je jmenován po dohodě mezi prezidentem Finska a předsedou alandského parlamentu (Ministry of Foreign Affairs of Finland 2013: 13).

Alandský parlament má 30 členů, parlament jmenuje regionální alandskou vládu. Parlament schvaluje zákony v oblastech týkajících se vnitřních záležitostí a vykonává také vlastní rozpočtovou pravomoc. Rozpočet Alandských ostrovů se skládá z vlastních příjmů a z paušální částky, kterou každoročně Alandům poskytuje finská vláda. Parlament má pravomoc přijímat právní předpisy v oblasti místní samosprávy, policie, vzdělání, zdravotnictví, apod. Naopak finský parlament uplatňuje svoji pravomoc v oblastech, kde alandský parlament nemá pravomoc. Jedná se o oblasti zahraničních styků, celního systému, většina oblastí týkající se občanského a trestního práva, státní daně, apod. Alandské ostrovy mají jednoho zástupce ve finském parlamentu (Ministry of Foreign Affairs of Finland 2017).

Finsko se stalo součástí EU v roce 1995. Alandský parlament vyhlásil po dvou samostatných referendech svůj souhlas s členstvím Aland v EU. Vztah Aland s EU je upraven v protokolu, který obsahuje zvláštní ustanovení, týkající se nákupu nemovitostí a práva podnikat na Alandských ostrovech. Tento protokol také potvrzuje zvláštní statut Aland podle mezinárodního práva. Tento protokol rovněž uvádí to, že Alandy jsou ve vztahu k EU třetí zemí (Ministry of Foreign Affairs of Finland 2017).

Během jednání o přistoupení Finska do EU měly Alandské ostrovy výhrady k vstupu do EU. Alandské ostrovy byly ochotné přijmout členství v EU jen v případě, že by jim byly umožněny zvláštní odchylky od práva EU. Bylo jim umožněno stát vně daňových předpisů EU. Dalším požadavkem Alandských ostrovů bylo pokračování v bezcelním prodeji přes trajektovou dopravu i po 30. 6. 1999, kdy byl zrušen veškerý prodej bez cla v rámci EU. Hospodářství do značné míry závisí na pravidelné dopravě na ostrovy a z ostrovů a tato doprava může být zajištěna jen tehdy, pokud budou zachovány daňové a bezcelní ujednání. Alandské ostrovy také chtěly mít přiznán zvláštní statut dle mezinárodního práva včetně jeho demilitarizace a neutrality zaručené finskou smlouvou o přistoupení. Smlouva o přistoupení Finska k ES stanovila, že na Alandské ostrovy se neuplatní SEU (Murray 2012: 132-133).

Vztah ostrovů s EU se řídí protokolem č. 2 k finskému aktu o přistoupení. Podle tohoto protokolu jsou Alandské ostrovy součástí EU pro všechny oblasti. Byly jim však poskytnuty dvě výjimky, jedna týkající se regionálního občanství a druhá se týkala nepřímých daní (Murray 2012: 133).

5. SROVNÁNÍ ZÁMOŘSKÝCH A AUTONOMNÍCH ÚZEMÍ STÁTŮ EU⁴¹

V této kapitole bude kromě obecného popisu povahy výjimek nejvzdálenějších regionů, ZZÚ, území sui generis a dalších území/oblastí EU od obecného práva EU, stanoveno pět indikátorů - měnová unie, celní unie, zóna DPH, členství v Schengenském prostoru a občanství Unie. Na základě těchto indikátorů budou srovnávány jednotlivé zámořské a autonomní území států EU. Výběrem těchto konkrétních indikátorů má být zjištěno, do jaké míry se uplatňování práva EU v jednotlivých zámořských a autonomních území států EU liší.

Článek 355 SFEU stanovuje územní působnost evropských smluv týkající se v podstatě všech zámořských a autonomních území států EU. Konkrétněji článek 355 odst. 1 SFEU říká, že na nejvzdálenější regiony se ustanovení smluv vztahuje v souladu s článkem 349 SFEU. V odstavci 2 je stanoveno, že na ZZÚ se vztahuje zvláštní systém přidružení, který je stanoven ve čtvrté části SFEU. Článek 355 odst. 3 uvádí, že ustanovení Smluv se vztahuje i na evropská území, za jejichž zahraniční vztahy převzal odpovědnost členský stát. V odstavci 4 tohoto článku týkající se Aland je řečeno, že ustanovení Smluv se na Alandy vztahuje. V článku 5 je uvedeno, že Smlouvy se nevztahují na Faerské ostrovy, na které nepoužijeme ustanovení článku 52 SEU ani článku 355 odst. 1-4 SFEU (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 104); (SFEU čl. 355).

Přestože se v nejvzdálenějších regionech uplatňují Smlouvy EU, může Rada EU přijmout zvláštní opatření zohledňující jejich strukturální, hospodářskou a společenskou situaci, jejich ostrovní polohu, malou rozlohu, odlehlost, obtížnou topografii a klima za účelem jejich rozvoje. Vzhledem k tomu, že jsou nejvzdálenější regiony součástí EU, platí zde i právní předpisy EU (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 104).

Obecně lze říci, že na ZZÚ se evropské smlouvy nevztahují. Všechny ZZÚ podléhají pouze části čtvrté SFEU. Vzhledem k tomu, že ZZÚ nejsou součástí EU, evropské právo se na ně obecně nevztahuje. Ovšem státní příslušníci ZZÚ jsou státními příslušníky Evropské unie a mají občanství EU. Z toho důvodu se mohou zúčastnit voleb svých zástupců v Evropském parlamentu, mohou volně cestovat a bydlet na území kteréhokoliv členského státu EU (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 105).

---

⁴¹ Viz Příloha č. 13.

Co se týče výjimek v právu EU vzhledem k zámořským a autonomním územím je nutné rozlišovat mezi výjimkami v primárním právu a sekundárním právu EU. V souladu s judikaturou Soudního dvora by výjimky měly být co nejvíce úzké a jejich uplatňování by se mělo vztahovat na členský stát, na který se výjimka vztahuje, dále také na ostatní členské státy i orgány EU rovnoměrně. Všechny výjimky se musí co nejméně odchylovat od obecného aquis a lze je využívat pouze tehdy, pokud je to prokazatelně nezbytné k dosažení jejich konkrétních cílů. Navíc tyto výjimky mohou být jen časově omezené. Z toho vyplývá, že není možné se odchýlit od aquis trvale (Kochenov 2012: 726).

Povaha výjimek z práva EU se může lišit. Výjimky mohou obecně vytvářet právní důsledky odlišné povahy v závislosti na druhu platné výjimky. Lze rozlišit čtyři hlavní druhy výjimek. Zaprvé se jedná o výjimky přiznané v primárním právu EU. Tyto výjimky bývají zahrnuty do smluv o přistoupení. Zadruhé se může jednat o dynamické výjimky zakotvené v primárním právu EU. V tomto případě ale záleží na posouzení situace v regionech se zvláštním postavením. Například v případě, kdy Smlouva o přistoupení umožňuje rozšíření působnosti výjimek nebo naopak zúžení jejich rozsahu nebo také zkrácení doby použitelnosti výjimek. Za třetí se může jednat o výjimky vyplývající ze sekundárního práva EU, které jsou založené na zvláštním postavení zámořských území. Konečně za čtvrté se jedná o výjimky v sekundárním právu, které nejsou založené na zvláštním postavení zámořských území (Kochenov 2012: 726-728).

Výjimky v primárním právu mají nejrozsáhlejší účinky. Mohou totiž měnit samotnou povahu aquis platných pro určité území a vzhledem k tomu, že jsou součástí primárního práva, nemohou být napadeny Soudním dvorem. Nepoužití části třetí SFEU v rámci ZZÚ a na Faerských ostrovech mimo rámec smluv je příkladem těchto popisovaných výjimek. Na rozdíl od jiných výjimek jsou trvalé a pro jejich změnu je zapotřebí revize Smlouvy. Dynamické výjimky v primárním právu fungují na jiném principu. Umožňují přehodnocení doby platnosti výjimek po uplynutí určité doby, která je obsažena v konkrétním odchýlném opatření. Příkladem této výjimky jsou ty, které jsou uplatňované v souvislosti s Aktem o přistoupení, který rozšiřuje EU o iberské ostrovy. Na základě toho bylo možné pro Kanárské ostrovy uplatnit výjimku z aquis. Kanárské ostrovy byly začleněny do oblasti působnosti právních předpisů EU a celního

území EU nařízením Rady 1911/91 z 26. 6. 1991. Toto nařízení započalo proces integrace Kanárských ostrovů do EU a nakonec vyústilo až k udělení statutu nejvzdálenějšího regionu (Kochenov 2012: 727-728).

Výjimky v sekundárním právu jsou flexibilnější než ty v právu primárním. V souvislosti s nejvzdálenějšími regiony jsou tyto výjimky založené na Rozhodnutí Rady, které mají právní základ v čl. 349 SFEU, zatímco v souvislosti se zámořskými zeměmi a územími je zvláštní odchylný režim stanoven v článku 203 SFEU. Výjimky, které jsou založené v sekundárním právu, nemění podstatu *aquis* na rozdíl od výjimek v právu primárním. Ne všechny výjimky týkající se zámořských zemí jsou obsaženy ve smlouvách, to platí zejména pro nejvzdálenější regiony, kdy dochází k uplatňování dalších právních předpisů obsažené jak v primárním, tak i v sekundárním právu (Kochenov 2012: 728-729).

5.1 Nejvzdálenější regiony EU

V souvislosti s nejvzdálenějšími regiony se obecně vychází ze zásady uplatňování *aquis* i v těchto regionech. Nicméně jejich postavení je v zásadě postaveno na formulaci pravidel, do jaké míry se od *aquis* pravidla vztahující se na nejvzdálenější regiony mohou odklonit - to je v podstatě jediný cíl článku 349 SFEU. Možnost výjimky totiž představuje jádro každého ze stávajících vztahů a tvoří podstatu práva EU v nejvzdálenějších regionech. Přesto platí, že všechny výjimky se musí co nejméně odchylovat od obecného *aquis* a pouze pokud je to prokazatelně nezbytné k dosažení jejich konkrétních cílů. Navíc jak již bylo zmiňováno, musí být časově omezené. Z toho vyplývá, že se nelze trvale odchýlit od článku 349 SFEU (Kochenov 2012: 726).

Nejvzdálenější regiony spadají do územní působnosti SEU i SFEU, jsou součástí hospodářské a měnové unie a euro je jejich měnou. Primární i sekundární právní předpisy se zde plně uplatňují pod kontrolou Komise a ESD. Přímo použitelné právní předpisy se automaticky uplatní jak v „mateřských zemích“, tak i v nejvzdálenějších regionech EU (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 109).

Historicky byly debaty o jejich statutu poznamenány neustálým tápáním mezi ideálem úplného začlenění těchto regionů do oblasti působnosti *aquis* na straně jedné a

pozorností EU, jenž byla kladena na objektivní faktory, na základě kterých se odlišují od zbytku EU na straně druhé. Tyto faktory mohou ovlivňovat uplatňování právních předpisů v těchto regionech, z čehož by vyplývalo i jejich odlišné postavení od evropské části EU. Vývoj postavení nejvzdálenějších regionů je postupným odklonem od rigidního uplatňování aquis směrem k flexibilnějšímu řešení, jež bere ohled na dotčené regiony (Kochenov 2012: 694).

Přesto platí, že výchozím předpokladem je, že se v těchto regionech plně vztahuje aquis, ovšem ustanovení, jenž historicky upravují jejich postavení umožňují i podstatné odchylky od této zásady. Předpokladem je uplatňování aquis v nejvzdálenějších regionech, pokud není v sekundárním právu stanoveno jinak. Judikatura ESD nepovažuje tyto regiony za podstatně odlišné od evropských územích členských států EU, pokud jde o uplatňování práva EU (Kochenov 2012: 694-695).

Všechna území se statutem nejvzdálenějších regionů jsou si s ohledem na jejich specifické charakteristiky podobné. Tyto regiony jsou ovlivněny faktory, které mají negativní vliv na jejich rozvoj (viz čl. 349 SFEU). Mezi tyto negativní faktory patří: odlehlost, ostrovní charakter, malá rozloha, náročná topografie, klima a závislost na několika málo výrobcích, jejichž kombinace a trvalost mají za následek omezení rozvoje nejvzdálenějších regionů. Z textu článku 349 SFEU vyplývá, že účinek těchto negativních faktorů by měl být natolik závažný, aby odůvodňoval použití zvláštního režimu na tyto dotčené regiony. Kromě toho se tento článek nemůže vztahovat na relativně bohaté regiony, které však trpí některými vyjmenovanými nepříznivými faktory. Navíc na příkladu Francouzské Guyany lze vidět, že není nutné být ostrovem, aby se nějaké území nebo oblast mohlo stát nejvzdálenějším regionem (Kochenov 2012: 698).

Pouze specifická povaha těchto regionů (v podobě jejich malé rozlohy, klimatu, atd) umožňuje výjimky od jinak stanoveného aquis. ESD je pak garantem rovnováhy mezi zásadou maximálního možného uplatnění aquis v nejvzdálenějších regionech a poskytnutím dostatečného prostoru pro odchylky za účelem řešení problémů, které přirozeně ovlivňují jejich rozvoj (Kochenov 2012: 699-700).

Programy POSEI se zaměřují na výjimky od obecného uplatňování aquis většinou v oblasti zemědělství, rybolovu, zdanění, státní podpory, cestovního ruchu,

životního prostředí, apod. To, že dochází k širokému pokrytí nejrůznějších oblastí zvláštními ustanoveními však neznamená, že dotčené výjimky vždy nutně podstatně mění normy pro ně platné pro ve všech zmíněných oblastech. Intenzita výjimek se liší. Zatímco v rámci některých oblastí jsou výjimky poměrně velké například v oblasti zdanění, v jiných oblastech, třeba v oblasti výzkumu a vývoje, v podstatě nejsou uplatňované žádné výjimky pro jejich omezení. V oblasti zemědělství jsou uplatňovány výjimky týkající se tradičních produktů nejbližších regionů (zejména banány, cukr, ananas, rýže, apod). Tato opatření si kladou za cíl zaručit určitou produkci a stabilní cenu (Kochenov 2012: 714-715).

Všechna zvláštní ustanovení, jenž jsou uvedena v článku 349 SFEU jsou nezbytná k tomu, aby status nejbližších regionů sloužil ve prospěch dotčených území. Přestože tento článek neposkytuje žádné časové omezení pro výjimky, tak platí, že každá z výjimek by měla být časově omezena. Regulace právního postavení nejbližších regionů v právních předpisech EU je velmi dynamickou oblastí a je tudíž nutné sledovat vývoj v těchto regionech (Kochenov 2012: 717).

5.1.1 Měnová unie

Snad jediná specifická francouzských nejbližších regionů v měnové oblasti spočívá v úloze Institut d'Émission des Départements d'Outre-mer (IEDOM) - tedy centrální banky pro francouzská zámořská území. IEDOM spadá pod francouzskou centrální banku (Banque de France). Provádí úkoly jí svěřené centrální bankou Francie. Za účelem zavedení eura v těchto regionech bylo nutné změnit stanovy IEDOM, zejména pravidla správy, kdy francouzská centrální banka získala většinu v dozorčí radě v souladu s ECB (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 110). Stejně tak jako francouzské nejbližší regiony jsou i portugalské a španělské nejbližší regiony součástí EU, a proto je i na Madeiře, Azorách a na Kanárských ostrovech jediným oficiálním platidlem euro (European Central Bank Nedatováno b).

5.1.2 Celní unie

Francouzské nejvzdálenější regiony jsou součástí celní unie a mají tedy s určitými úpravami stejný daňový a celní systém jako zbytek EU (Murray 2012: 75-76); (AALEP 2015). Co se týče Azor, tak ty využívají zvláštní opatření, jako je pozastavení cel ze společného celního sazebníku na dovoz některých průmyslových výrobků, využívají také snížené spotřební daně z místně vyráběných likérů, džusů a dalších (Azevedo 2017b: 4). Ovšem Madeira, stejně tak jako Azory, nestojí mimo celní unii EU (International Business Publications 2016: 27). Kanárské ostrovy jsou od 1. 7. 1991 součástí celní unie EU (International Business Publications 2016: 64).

5.1.3 Zóna DPH

V oblasti DPH můžeme spatřovat první výjimku od obecného uplatňování práva EU, neboť francouzské nejvzdálenější regiony stojí mimo oblast DPH (AALEP 2015). Nicméně tato výjimka se nevztahuje na portugalské a španělské nejvzdálenější regiony. Azory i Madeira mají zvláštní statut autonomních regionů v jinak jednotném portugalském státě. Jejich DPH je obecně nižší než pro zbytek Portugalska, ale nestojí mimo oblast daně z přidané hodnoty v rámci EU. Nicméně jak na Azorách, tak stejně i na Madeiře jsou uplatňována pravidla DPH EU (AALEP 2015); (European Commission Nedatováno h). Kanárské ostrovy jsou součástí španělského území, stojí však mimo oblast daně z přidané hodnoty v rámci EU (AALEP 2015). Harmonizovaná pravidla pro DPH se nevztahují na Kanárské ostrovy, ale uplatňování daní z obratu, jež jsou záležitostí vnitrostátních nebo místních orgánů, podléhá dodržování obecných zásad SFEU. Obecně na Kanárských ostrovech nejsou uplatňována pravidla DPH EU (European Commission Nedatováno g); (European Commission Nedatováno h).

5.1.4 Schengenský prostor

I v oblasti Schengenského prostoru je možné spatřit výjimku u francouzských nejvzdálenějších regionů, jež stojí mimo Schengenský prostor (AALEP 2015). Avšak na

rozdíl od nich jsou Azory, Madeira i Kanárské ostrovy součástí Schengenského prostoru (Council of the European Union 2015).

5.1.5 Občanství unie

Z podstaty statusu nejvzdálenějších regionů vyplývá, že jejich obyvatelé jsou i občany EU (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 109).

Nejvzdálenější regiony tvoří bezpochyby součást EU. Ovšem je možné i v jejich případě identifikovat několik výjimek od obecného práva EU. Francouzské nejvzdálenější regiony a Kanárské ostrovy stojí mimo oblast DPH EU, navíc žádný z francouzských nejvzdálenějších regionů není součástí Schengenského prostoru. Portugalské nejvzdálenější regiony v rámci pěti výše zmíněných indikátorů žádnou výjimku nemají. Z toho je patrné, že právo EU není v oblasti přístupu k nejvzdálenějším regionům zcela sjednocené.

5.2 Zámorské země a území

Právo EU k ZZÚ není nic jiného, než právo o odchylkách, neboť se jedná o zvláštní systém pravidel upravující a přizpůsobující normy aquis zvláštností zámorského kontextu. Z tohoto hlediska je tudíž možné považovat statut ZZÚ za výjimku samo o sobě vzhledem k tomu, že na základě článku 355 odst. 2 SFEU tyto země a území ve většině případů nespádají pod působnost práva EU v klasickém slova smyslu, nýbrž se na ně použije pouze část čtvrtá SFEU. Část čtvrtá SFEU de facto představuje lex specialis vůči ustanovení aquis obsažené v části třetí SFEU. Platí, že v případě neexistence jiných právních úprav lišících se od obecného práva EU, bude se právo EU vztahovat na každého v plném rozsahu (Kochenov 2012: 725-726).

Seznam ZZÚ je stanoven v příloze II. SFEU. Jedná se o uzavřený seznam a znamená to, že jednotlivé členské státy nemohou libovolně do tohoto seznamu přidávat další země a území (Kochenov 2012: 697).

Obecně platí, že ZZÚ nejsou součástí EU a většinou nejsou zahrnuty do Schengenského prostoru a to i přesto, že jsou závislé na členských státech Schengenu. Tyto ZZÚ mají prospěch ze spojení s EU, zejména mají nárok na granty z Evropského rozvojového fondu. Jejich obyvatelé jsou státními příslušníky státu, se kterým jsou teritoriálně spojeny (Lörincz 2011: 8).

Je důležité nezaměňovat přidružení ZZÚ k EU s dohody o přidružení uzavřené mezi třetími zeměmi a EU. Přidružení ZZÚ totiž pouze odkazuje na systém sekundárního práva EU, který se řídí zvláštními pravidly uplatňování práva EU v územích, jenž jsou vyjmenovány v příloze II. SFEU. Přidružení ZZÚ proto nevyžaduje žádné jednání ani podepsání dohod se samotnými ZZÚ. Všechna pravidla týkající se přidružení jsou uvedeny v článku 203 SFEU, který pouze vyžaduje to, aby Rada jednala jednomyslně na návrh komise. Nejsou vyžadovány žádné další jednání ani ratifikace (Kochenov 2012: 716-718).

Část čtvrtá SFEU stanovuje celou řadu klíčových zásad, které řídí přidružení těchto zemí a území. Jako klíčový prvek režimu části čtvrté je asymetrie vztahu mezi ZZÚ a EU. Jako příklad uvedu clo. Zatímco uvalování cla na dovoz zboží pocházející ze ZZÚ do členských států EU je zakázáno, samotné ZZÚ jsou oprávněny vybírat cla, které odpovídají potřebám jejich rozvoje a industrializaci, nebo vytvářejí příjmy pro jejich rozpočty. ESD vykládá tento vztah tak, že ZZÚ, přestože mají zvláštní vztahy k EU, nejsou součástí Unie a tudíž volný pohyb zboží mezi ZZÚ a EU existuje pouze omezeně. V tomto ohledu mají ZZÚ mnohem větší svobodu v hospodářských záležitostech než nejbližší regiony, neboť ZZÚ je povolena v oblasti zdanění vyšší míra flexibility. Pokud jde o volný pohyb osob, vztahuje se pouze na pohyb občanů EU ze ZZÚ do EU, nikoliv naopak (Kochenov 2012: 719-720).

V praxi se však ukazuje, že rozsah použitelnosti evropského práva na tato území je mnohem vyšší, než jaký popisuje část čtvrtá SFEU. Většina obyvatel ZZÚ jsou občané EU. Všechna omezení rozsahu působnosti práva EU uložená článkem 355 SFEU mají jednoznačně územní povahu, nejsou však způsobilá omezit i osobní působnost práva (Kochenov 2012: 722).

5.2.1 Měnová unie

5.2.1.1 Francouzské zámořské země a území

Pouze dvě ze ZZÚ Francie, jež nepatří do geograficky vymezeného prostoru Evropy, používá jako své platidlo euro - Saint Pierre a Miquelon a Svatý Bartoloměj. Tato skutečnost jednoznačně ilustruje nesoulad mezi francouzským a evropským měnovým režimem. Problém představuje to, že Saint Pierre a Miquelon jakožto ZZÚ nespadá do územní působnosti evropských smluv v této oblasti. Ustanovení týkající se těchto území ohledně hospodářské a měnové unie se zde tudíž obecně neuplatní. Přesto je zde platidlem euro, kromě toho mají úvěrové instituce Saint Pierru a Miquelonu přístup k refinancování Eurosystemu⁴² a platebnímu systému TARGET 2⁴³ (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 112 -113).

Na ostrově Svatý Bartoloměj je situace jiná. Vzhledem k tomu, že byl tento ostrov až do roku 2007 spojen s Guadeloupe, od počátku zde bylo měnou euro. Svatý Bartoloměj 1. 1. 2012 změnil svůj statut z nejvzdálenějšího regionu na zámořskou zemi. Statut Svatého Bartoloměje se změnil zejména z toho důvodu, že uplatňování práva EU jakožto nejvzdálenějšího regionu bylo podle místních úřadů pro ostrov Svatého Bartoloměje nevýhodné, protože se tento ostrov nachází v srdci americké ekonomické zóny. I po této změně statusu zůstalo zachováno euro a Francie se zavázala, že bude zajištěno uplatňování práva EU v základních oblastech řádného fungování hospodářské a měnové unie (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 113-114).

Francouzská Polynésie, Wallis a Futuna a Nová Kaledonie mají stejnou měnu a tou je CFP frank. CFP frank byl vytvořen v roce 1945 a byl svázán s francouzským frankem od roku 1949 do roku 1998. Udržitelnost tohoto specifického měnového režimu byla po přechodu na euru stanovena Protokolem č. 18 o Francii, jenž je připojen k SFEU. Tento protokol stanovil, že Francie má zachovanou výsadu měnové emise v Nové Kaledonii, Francouzské Polynésii a na Wallisu a Futuně za podmínek stanovených

---

⁴² Eurosystem - skládá se z Evropské centrální banky a národních centrálních bank těch zemí, které zavedly euro (Evropská centrální banka 2018).

⁴³ TARGET 2 - je transevropský automatizovaný expresní systém hrubého zúčtování v reálném čase. TARGET 2 je druhou generací systému TARGET (European Central Bank Nedatováno a).

jejími vnitrostátními právními předpisy. Francie bude jako jediná oprávněná určovat paritu CFP franku. Také je zřízen Institut d'Émission d'Outre (IEOM), který je pro Francouzskou Polynésii, Wallis a Futunu a Novou Kaledonii centrální bankou. Měnová politika těchto tří území je definovaná pouze na národní úrovni na rozdíl od území, jenž používají eura, pro něž je měnová politika definována na úrovni Eurosystemu (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 116-117); (Úplné znění protokolu o Francii, protokol č. 18, připojen k SFEU).

Ve francouzském jižním a antarktickém území je oficiální měnou euro (Martin; Smith Nedatováno: 19).

5.2.1.2 Nizozemské zámořské země a území

Co se měny týče, tak ta není v nizozemských ZZÚ jednotná. V evropské části Nizozemského království se platí samozřejmě eurem. Na Sabě, Bonaire a Svatém Eustachu se platí americkým dolarem. Curaçao a Svatý Martin mají jednu společnou centrální banku a také společnou měnu, kterou je antilský gulden. Na Arubě je měnou arubský florin (Government of the Netherlands 2015: 5).

5.2.1.3 Dánské zámořské území

V Grónsku je jako měna používána dánská koruna (Worldatlas Nedatováno).

5.2.2 Celní unie

V ZZÚ Francie, na rozdíl od francouzských nejvzdálenějších regionů, nejsou uplatňována celní pravidla EU (European Commission Nedatováno h). Stejná situace je i v ZZÚ Nizozemského království, neboť zde také nejsou uplatňována celní pravidla Unie (European Commission Nedatováno h). Ani v Grónsku nedochází k uplatňování celních pravidel EU (European Commission Nedatováno h).

5.2.3 Zóna DPH

Francouzské i nizozemské ZZÚ stojí mimo oblast DPH (European Commission Nedatováno h). Výjimku nepředstavuje ani dánské Grónsko, které stojí mimo oblast DPH také (European Commission Nedatováno h).

5.2.4 Schengenský prostor

Změna nenastává ani v oblasti Schengenského prostoru, neboť žádné z francouzských ani nizozemských ZZÚ není součástí Schengenského prostoru (Republique Française 2017); (Martin; Smith Nedatováno 18-20). Na Grónsko se také nevztahují Schengenské dohody (Ministerstvo zahraničních věcí Dánského království Nedatováno).

5.2.5 Občanství unie

Občané francouzských ZZÚ mají francouzské státní občanství, tím pádem mají možnost volně se pohybovat, žít i pracovat v rámci EU (Murray 2012: 95). Francouzské jižní a antarktické území nedisponuje stálým obyvatelstvem, tudíž nelze hovořit ani o občanství unie (International Business Publications 2016: 29). Obyvatelé nizozemských ZZÚ jsou občany Nizozemského království a z toho vyplývá, že mají také občanství EU. Jen malá část z nich měla do nedávné doby právo volit ve volbách do Evropského parlamentu. ESD rozhodl o vyloučení nizozemských zámořských zemí a území tak, že je to v rozporu s právem EU a že by těmto občanům nemělo být upíráno právo volit do Evropského parlamentu (AALEP 2015).

Obyvatelé Grónska jsou převážně Inuité, mají však dánské státní občanství a jsou i občané EU (Murray 2012: 96); (Rasmussen 2018).

Zatímco v případě nejvzdálenějších regionů EU jsem našla výjimku v oblasti DPH pro francouzské nejvzdálenější regiony a také pro Kanárské ostrovy a dále také v oblasti Schengenu pro francouzské nejvzdálenější regiony, v případě ZZÚ je situace

jiná. ZZÚ nejsou součástí EU, k EU jsou pouze přidružené, z toho plyne také to, že právo EU se v těchto územích uplatňuje spíše jen omezeně. V případě měnové unie si dovoluji podotknout, že situace v zámořských zemích a území je do velké míry nesjednocená. Euro je zavedeno pouze na ostrovech Saint Pierre a Miquelon a Svatý Bartoloměj. Další ZZÚ součástí eurozóny nejsou a používají různé měny. Žádné z francouzských, nizozemských ZZÚ ani Grónsko nejsou součástí jak celní unie, Schengenského prostoru, také ani oblasti DPH. Občanství unie je jediný indikátor, který se zcela uplatňuje i v případě ZZÚ EU.

5.3 Faerské ostrovy

Primární právo EU poskytuje dostatečnou flexibilitu pro uplatňování široké škály výjimek, které splňují specifické potřeby těch území, kterým nejsou přiděleny statusy nejvzdálenějších regionů nebo ZZÚ (Kochenov 2012: 725).

5.3.1 Měnová unie

Měna na Faerských ostrovech je faerská koruna, ta je spíše než cizí měnou jen variantou k dánské koruně. Směnný kurz k dánským korunám je 1:1. Faerské bankovky jsou v Dánsku považovány za cizí měnu, z toho důvodu také nejsou v Dánsku zákonným platidlem. To platí i naopak, kdy dánské bankovky nejsou zákonným platidlem na Faerských ostrovech. Zajímavostí však je to, že mince na Faerských ostrovech i v Dánsku jsou stejné. Na bankovkách Faerských ostrovů se objevují motivy faerských zvířat a krajiny (Danmarks National Bank 2014).

5.3.2 Celní unie

Na Faerských ostrovech nedochází k uplatňování celních pravidel EU (European Commission Nedatováno h).

5.3.3 Zóna DPH

Faerské ostrovy také stojí mimo oblast DPH (European Commission Nedatováno h).

5.3.4 Schengenský prostor

Faerské ostrovy nejsou součástí Schengenského prostoru, ale jsou součástí Nordic Passport Union. Na základě toho se severští občané při příjezdu na Faerské ostrovy nemusí prokazovat cestovním pasem, ale postačí jim pouze doklad totožnosti (AALEP 2015).

5.3.5 Občanství unie

Dánští občané, kteří pobývají na Faerských ostrovech a kteří mají dánsko-faerské cestovní pasy, nejsou považováni za občany členského státu a v důsledku toho nejsou ani občany EU. Obyvatelé faerských ostrovů se však mohou stát občany EU, když změní své bydliště a přemístí se na dánskou pevninu (AALEP 2015).

Faerské ostrovy jsou specifickým dánským zámořským územím, nespádají ani do kategorie nejvzdálenějších regionů EU a ani do ZZÚ. Faerské ostrovy jsou územím sui generis. Důsledkem tohoto specifického statutu Faerských ostrovů je to, že představují v podstatě výjimku samy o sobě a žádný z výše zvolených indikátorů se na Faerských ostrovech neuplatňuje.

5.4. Zvláštní území/oblasti EU

5.4.1 Měnová unie

V Helgolandu a Büsingenu je v běžném platebním styku používáno jak euro, tak také švýcarský frank. Avšak oficiální měnou těchto území je euro (European Small Exclaves Nedatováno a). Oficiálním platidlem na Ceutě a Melille je také euro (BBC 2018). V Livignu se používá jako platidlo euro (Martin; Smith Nedatováno: 21). Kvůli své zvláštní poloze je v Campione d'Italia oficiálním platidlem švýcarský frank, ale euro je samozřejmě také obecně uznáváno (European Small Exclaves Nedatováno b). Alandské ostrovy od 1. ledna 2002 používají jako platidlo euro (Alands Landskapsregering 2013). I oblasti řecké hory Athos je používáno euro (Martin; Smith Nedatováno: 22).

5.4.2 Celní unie

Livigno kromě toho, že je rájem lyžařů, je také bezcelní zónou. Tato skutečnost bezesporu přidává na oblíbenosti této turistické oblasti. Je zde možné bez cla nakupovat spotřební zboží jako alkohol, tabákové výrobky, parfémy, ale i pohonné hmoty a další (Vojíková 2011c). Campione d'Italia není součástí celní unie (AALEP 2015). Helgoland je také vyloučen z celní unie EU (Vojíková 2011b). Stejně tak Büsingen, německá exkláva, která je zcela obklopena Švýcarskem, proto je také v celní unii se Švýcarskem, které není součástí EU. Büsingen je tudíž vyloučen z celní oblasti EU (AALEP 2015). Ceuta a Melilla stojí mimo celní unii, ale za zboží, jenž je vyváženo z Unie není vybíráno clo a naopak některé zboží pocházející z Ceuty a Melilly, je osvobozeno od celních poplatků (AALEP 2015). Řecká hora Athos je však součástí celní unie (AALEP 2015). Alandské ostrovy jsou součástí celní unie (Martin; Smith Nedatováno: 11).

5.4.3 Zóna DPH

Ceuta a Melilla jsou součástí EU, ale stojí mimo oblast DPH (AALEP 2015). Campione d'Italia, stejně jako Livigno stojí mimo oblast DPH EU (European Small Exclaves Nedatováno b); (O'Carroll 2017). Výjimku nepředstavuje ani Řecká hora Athos, která stojí mimo jednotný prostor DPH (Vojíková 2011a). Stejně tak Helgoland a Büsingen stojí mimo oblast DPH (Vojíková 2011b); (AALEP 2015). Alandské ostrovy se nacházejí mimo oblast DPH, jsou osvobozeny od společných pravidel týkajících se daní z obratu, spotřebních daní a nepřímých daní (AALEP 2015).

5.4.4 Schengenský prostor

Řecká hora Athos si ohledně Schengenu vymohla výjimku. Ve smlouvě o přistoupení Řecka do Schengenského prostoru byl zahrnut oddíl, jenž zohledňuje zvláštní postavení hory Athos. Tudíž členství v Schengenu je částečné (Vojíková 2011a); (AALEP 2015); (Martin; Smith Nedatováno: 22). Mezi Büsingenem, Švýcarskem a nebo zbytkem Německa neexistují hraniční kontroly od vstupu Švýcarska do Schengenského prostoru v roce 2008. Büsingen nebyl na rozdíl od zbytku Německa součástí Schengenského prostoru. To se změnilo právě vstupem Švýcarska do Schengenského prostoru (European Small Exclaves Nedatováno a). Ostrov Helgoland je součástí Schengenského prostoru (Vojíková 2011b). Ceuta i Melilla jsou částečně součástí Schengenského prostoru (Martin Smith 2018: 24). Švýcarsko je součástí Schengenského prostoru, výjimku tudíž nepředstavují ani Livigno a Campione d'Italia (Martin; Smith 2018: 16, 21); (Euroskop 2009). Z dohody o přistoupení Finska k Úmluvě o provedení Schengenské dohody vyplývá, že Alandské ostrovy jsou součástí Schengenského prostoru (EUR - Lex Nedatováno).

5.4.5 Občanství unie

Občané Büsingenu mají stejně jako občané Helgolandu občanství Unie (Martin; Smith Nedatováno: 16, 21). Občané Ceuty a Melilly disponují taktéž občanstvím Unie

(Martin; Smith Nedatováno: 24). Řecká hora Athos a její občané mají také občanství unie (Martin; Smith Nedatováno: 22). Občané Livigna a Campione d'Italia mají rovněž občanství Unie (Martin; Smith Nedatováno: 16, 21).

Z důvodu ochrany místní ekonomiky na Alandských ostrovech umožňuje smlouva o přistoupení Finska z roku 1995 statut tzv. regionálního občanství. V důsledku toho existují omezení pro nemovitosti na Alandských ostrovech, právo usazování pro obchodní účely pro osoby, jenž nejsou držiteli regionálního občanství. Tento statut může získat každý, kdo legálně pobývá na Alandských ostrovech alespoň 5 let a který prokáže dostatečnou znalost švédského jazyka (AALEP 2015).

Přestože se téměř všechny výše popisované oblasti nachází na území Evropy (kromě Ceuty a Melilly), právo EU se zde uplatňuje v některých oblastech značně odlišně. Co se měnové unie týče, tak v této oblasti až na Campione d'Italia, kde se používá švýcarský frank, je používáno euro. V oblasti celní unie, až na řeckou horu Athos nejsou uplatňována pravidla EU. Oblast DPH se dokonce nevztahuje na žádnou z těchto specifických území. V rámci Schengenského prostoru jsou naopak sdruženy všechny tyto oblasti, až na území řecké hory Athos, jenž si vyjednala částečné členství v této oblasti. Občanstvím unie disponují všechny z těchto oblastí. Na příkladu těchto specifických území EU lze vidět, že jen geografická poloha v oblasti Evropy nemusí znamenat automatické uplatňování práva EU.

6. ZÁVĚR

Právo EU není vždy a ve všech ohledech zcela rigidní, neuplatňuje se bezvýjimečně a bere v potaz mnoho aspektů podle toho, na jakou zemi nebo území se vztahuje. Dále je třeba také zmínit to, že v některých případech jsou výjimky z práva EU sjednávány v důsledku specifického postavení nejvzdálenější regionů, ZZÚ a dalších oblastí, jindy však důvod sjednávání výjimek stojí na straně samotné EU. O konkrétních příkladech sjednávání výjimek z práva EU bude psáno v další části závěru.

Jelikož jsou nejvzdálenější regiony součástí EU, lze dovozovat, že se na ně bude vztahovat i samotné právo EU v plném rozsahu. To ovšem neplatí automaticky ani u samotných členských států EU, natož u nejvzdálenějších regionů a dalších území. Právní postavení těchto regionů je zakotveno v článku 349 SFEU. V páté kapitole bylo zmíněno, že v podstatě jediným cílem zmiňovaného článku 349 SFEU je umožnit uplatňování výjimek v nejvzdálenějších regionech (dále viz kapitola 5). V tomto článku také přímo nalezneme zdůvodnění uplatňování výjimek z práva EU v těchto regionech.

V nejvzdálenějších regionech jsou s ohledem na jejich sociální a hospodářskou situaci, jež je prohlubována jejich odlehlostí, ostrovní polohou, malou rozlohou, složitým povrchem, podnebím a hospodářskou závislostí na malém množství produktů, uplatňována opatření, která mají sloužit k vytvoření podmínek pro umožnění uplatňování Smluv v těchto regionech. Tato výše zmíněná opatření se týkají zejména celní a obchodní politiky, daňové politiky, svobodných pásem, zemědělské politiky, politiky rybolovu, podmínek pro zásobování surovinami a základním spotřebním zbožím, státních podpor, strukturálních fondů a horizontálních programů Unie (SFEU čl. 349). Tento článek tedy přímo stanovuje, že uplatňování výjimek z práva EU je důsledkem právě jejich výše vyjmenovaných specifik, na základě kterých se nejvzdálenější regiony odlišují od ostatních členských států EU a právě z toho důvodu je těmto regionům *aquis communautaire* ve stanovených případech přizpůsobeno.

Z výzkumu v páté kapitole je zřejmé to, že právo EU se nevztahuje na všechny nejvzdálenější regiony rovnoměrně. V souvislosti s francouzskými nejvzdálenějšími regiony je možné identifikovat výjimky z práva EU v oblasti DPH a v oblasti Schengenského prostoru. Kromě francouzských nejvzdálenějších regionů nejsou

součástí DPH EU ani Kanárské ostrovy. Přitom platí, že na Azorách a na Madeiře se neuplatňují výjimky z práva EU (alespoň s ohledem na stanovené indikátory).

V rozhodnutí Rady č. 940/2014 EU je uvedeno, že ve francouzských nejvzdálenějších regionech jsou stanovena zvláštní opatření v oblasti vnitřního trhu a společné politiky. Neměnnost a působení nepříznivých faktorů jako je odlehlost, závislost na surovinách a energiích a malý rozsah místního trhu v kombinaci s málo rozvinutou vývozní činností, se v těchto nejvzdálenějších regionech projevuje zvýšením nákladů na produkci. To způsobuje, že místní produkty jsou nekonkurenceschopné vůči produktům dováženým. Z tohoto důvodu bylo znovu zavedeno osvobození od přístavní daně (octroi de mer) nebo snížení této daně u produktů, které pocházejí z francouzských nejvzdálenějších regionů. Platnost tohoto režimu je do 31. 12. 2020 (EUR-Lex 2014b).

Ve francouzských nejvzdálenějších regionech je stanoven zvláštní režim snížení daně z přidané hodnoty. Důvodem pro zavedení tohoto opatření je obava z narušení hospodářské soutěže v rámci jednotného trhu. Geografická vzdálenost těchto regionů od trhů na evropské pevnině představuje pro místní podniky, jež vyrábějí místní produkty, další dodatečné náklady. Právě z tohoto důvodu stojí tyto regiony mimo oblast DPH EU (European Commission Nedatováno i). Skutečnost, že francouzské nejvzdálenější regiony nejsou součástí zóny DPH EU je sice výjimkou z *aquis communautaire*, která je přímo stanovena v SFEU, nicméně EU automaticky počítá s tím, že v některých oblastech se právo EU může na nejvzdálenější regiony vztahovat odchylně. Možnost, která pro ně vyplývá ze SFEU a sice odchytil se v oblasti celní, obchodní, daňové a v dalších oblastech od práva EU, jsou výslovně stanoveny ve Smlouvě, nejedná se tak o výjimku z práva EU. Z tohoto důvodu nepovažují neúčast francouzských nejvzdálenějších regionů v zóně DPH za výjimku z práva EU, ale pouze za využití zvláštního ustanovení, jež je těmto regionům přiznáno v SFEU.

Důvod, proč francouzské nejvzdálenější regiony stojí mimo oblast Schnegenského prostoru, není, podle mého názoru, na straně těchto regionů v souvislosti s jejich specifiky tak, jak tomu bylo v případě oblasti DPH. Důvody, proč se v tomto případě uplatňují výjimky z práva EU jsou na straně EU, potažmo Francie. Domnívám se, že Francie z obavy zvýšeného přílivu obyvatel z francouzských

nejvzdálenějších regionů neumožnila těmto regionům stát se součástí Schengenského prostoru a znesnadnila tak obyvatelům těchto regionů pohyb a usazování se po Francii i celém zbytku Evropy.

S ohledem na článek 349 SFEU není, podle mého názoru, zcela jasné, zda účast nejvzdálenějších regionů v Schengenském prostoru lze považovat za výjimku z práva EU. V tomto článku není výslovně stanoveno, že Evropská unie uděluje výjimky z práva EU těmto regionům i v případě Schengenského prostoru. Proto usuzuji, že neúčast nejvzdálenějších regionů v Schengenském prostoru je výjimkou z práva EU.

Kanárské ostrovy nejsou součástí zóny DPH EU. Důvodem je, že zde obecně DPH neexistuje. Místo toho je na Kanárských ostrovech místní spotřební daň IGIC⁴⁴. Kromě toho existuje další spotřebitelská daň - AIEM⁴⁵. Místní výrobci se potýkají s celou řadou znevýhodnění, která jsou způsobena zejména jejich odlehlostí. Proto by místní výrobky nebyly konkurenceschopné s výrobky z jiných zemí (zejména ze Španělska). Právě tato skutečnost odůvodňuje zavedení zvláštního opatření. Dne 12. 6. 2014 přijala Rada EU na návrh Komise rozhodnutí č. 377/2014 EU, na základě kterého je umožněno španělským orgánům úplné osvobození nebo snížení daně AIEM týkající se předem taxativně vymezených místně vyráběných výrobků⁴⁶ do 31.12. 2020 (European Commission Nedatováno g). V článku 349 SFEU je přímo stanoveno, že nejvzdálenější regiony mohou přijmout odchýlné opatření mimo jiné v oblasti daňové politiky a proto si myslím, že se nejedná o výjimku z práva EU (čl. 349 SFEU).

ZZÚ nejsou součástí EU, ale mají zvláštní vztah k Dánsku, Francii nebo Spojenému Království. Skutečnost, že tyto země a území nejsou součástí EU, znamená i to, že se na ně automaticky nevztahují všechny právní předpisy Unie a také právo EU. Na druhou stranu to ale neznamená ani to, že by ZZÚ měly postavení třetího státu vůči EU. Na ZZÚ se na rozdíl od nejvzdálenějších regionů EU vztahuje pouze část čtvrtá

---

⁴⁴IGIC - Impuesto General Indirectode Canarias - Obecná nepřímá daň na Kanárských ostrovech (European Commission Nedatováno g).

⁴⁵AIEM - Arbitrio sobre Importaciones y Entregas de Mercancias en las Islas Canarias - Daň z dovozu a dodávky na Kanárské ostrov (European Commission Nedatováno g).

⁴⁶ Seznam těchto výrobků viz příloha Rozhodnutí Rady č. 377/2014 EU (EUR-Lex 2014a)

SFEU. V páté kapitole (konkrétně v podkapitole 5.2) je řečeno, že právo EU k ZZÚ je v podstatě právo o odchylkách, neboť *aquis* se přizpůsobuje specifickému postavení a charakteristikám ZZÚ.

To, že se na tyto ZZÚ nevztahuje celé *aquis communautaire*, ale jen část práva EU, není výjimkou, ale přirozeným vztahem, na základě kterého se, podle mého názoru, od sebe odlišují nejbzdálenější regiony a ZZÚ. Právní postavení ZZÚ vyplývá z článku 198 SFEU. V tomto článku je stanoveno, že účelem přidružení je podpora hospodářského a sociálního rozvoje těchto zemí a území a také navazování úzkých hospodářských vztahů mezi nimi a Unií jako celkem. Dále je zde také stanoveno, že přidružení těchto ZZÚ má sloužit především k podpoře zájmů a blahobytu obyvatel těchto zemí a území, nikoliv samotné EU (čl. 198 SFEU).

Čtvrtá část SFEU, jež se jako jediná vztahuje na ZZÚ, se týká v podstatě jen obchodu, investic, práva na usazování a cel. Cokoliv jiného nad rámec toho, co je stanoveno v části čtvrté SFEU, lze považovat za výjimku z práva EU.

Indikátor měnové unie představuje první výjimku z práva EU. Členství v měnové unii totiž nevyplývá z části čtvrté SFEU, ale přesto se v některých ZZÚ euro používá. Na základě indikátoru měnové unie jsem také shledala nesoulad mezi samotnými francouzskými i nizozemskými ZZÚ v této oblasti. Většina z těchto území nepoužívá jako svoji měnu euro a navíc téměř každá z těchto zemí a území používá měnu vlastní. Situace v měnové oblasti je v případě francouzských, nizozemských ZZÚ i v případě Grónska značně nepřehledná a zcela nesjednocená.

Ve francouzských ZZÚ se používá euro pouze na ostrovech Saint Pierre a Miquelon a Svatý Bartoloměj. To, že se zde používá euro, je výjimkou samo o sobě, neboť na ZZÚ se vztahuje pouze část čtvrtá SFEU, nikoliv ustanovení týkající se hospodářské a měnové unie.

Na základě Rozhodnutí Rady ze dne 31. prosince 1998 bylo stanoveno, že na ostrově Saint Pierre a Miquelon se bude jako měna používat euro, které nahradí francouzský frank od 1. 1. 1999. Euro zde bylo zavedeno i přesto, že Saint Pierre a Miquelon není součástí EU a ustanovení o hospodářské a měnové unii se na něj obecně nevztahuje. Nicméně Francie je členským státem EU a ostrov Saint Pierre a Miquelon je její součástí a z toho důvodu bylo zavedeno euro i zde (EUR-Lex 1998).

Oficiálním platidlem na ostrově Svatý Bartoloměj je také euro. Svatý Bartoloměj byl původně nejvzdálenějším regionem EU, tudíž zde byla měna euro a ostrov byl součástí měnové unie. Po změně jeho statusu na zámořskou zemi a území 1. 1. 2012 byla tato měna zachována (Bardy; Marchan; Séze 2011-2012: 113).

Žádná ze ZZÚ není součástí celní unie, zóny DPH ani Schengenského prostoru. To, že tyto země a území nejsou součástí zóny DPH a Schengenského prostoru, nepředstavuje výjimku z práva EU, neboť ve čtvrté části SFEU to není stanoveno.

Ráda bych se ale pozastavila nad indikátorem celní unie. Přestože ZZÚ nejsou součástí celní unie, ve čtvrté části SFEU, konkrétně v článku 200 této Smlouvy, je clu věnovaná velká pozornost. V bodě 1 je zde stanoveno, že cla pocházející z těchto zemí a území jsou při dovozu do členských států zakázána tak, jako jsou zakázána cla mezi členskými státy v souladu s ustanovením Smluv (SFEU čl. 200 bod 1). Z textu Smlouvy je patrné, že EU nemíní svým ZZÚ ztěžovat obchod tím, že by na zboží pocházející z těchto zemí a území byly uvalovány cla, jelikož v čl. 198 je stanoveno, že účelem přidružení ZZÚ je především podpora zájmů a blahobytu obyvatel těchto zemí a území (SFEU čl. 198). Dále v článku 200 bod 3 SFEU je stanoveno, že ZZÚ mohou vybírat cla, která jsou nezbytná pro jejich rozvoj a industrializaci (SFEU čl. 200 bod 3).

Z výše zmíněného, podle mého názoru, vyplývá, že EU chce zajistit prosperitu a blahobyt těchto ZZÚ a proto v článku 200 SFEU zakazuje uvalovat cla na zboží pocházející z těchto zemí a území. Na druhou stranu také stanovuje, že v případě odůvodněných potřeb ZZÚ mohou tyto země a území vybírat cla. Nicméně členství těchto ZZÚ v celní unii by pro ně byla nevýhodná z důvodu jejich vzdálenosti od kontinentální Evropy, malé rozlohy a také závislosti na malém množství produktů. Otevření trhů těchto zemí a území by pro ně mohlo být například při výkyvu ceny konkrétní komodity na světových (resp. evropských) trzích, kterou vyvázejí, zničující.

Občanství unie je jediný indikátor, který se uplatňuje ve všech přidružených ZZÚ. Skutečnost, že občané těchto zemí a území jsou občany svých „mateřských“ států (Francie, Nizozemí a Spojeného Království) automaticky zdůvodňuje i to, proč mají tito občané přiznáno občanství Unie. Na základě toho sahá občanství Unie daleko za hranice evropského kontinentu a vytváří tak určitý stmelující prvek napříč kontinenty i napříč civilizacemi. Občané ZZÚ se mohou účastnit voleb svých zástupců v Evropském

parlamentu a mohou volně cestovat, popřípadě i bydlet na území EU (Bardy; Marchand; Séze 2011-2012: 105). V případě tohoto indikátoru se lze zamyslet nad občanstvím ve Francouzském jižním a antarktickém územím, neboť zde není žádné stálé obyvatelstvo, a proto si myslím, že je sporné určit, zda se i na toto území vztahuje občanství Unie. Přesto bych ale řekla, že uplatňování tohoto indikátoru v rámci ZZÚ výjimkou z práva EU je. Toto právo opět není stanoveno ve čtvrté části SFEU, přesto mají občané zamořských zemí a území občanství Unie. Snad jen článek 199 bod 5 SFEU se týká práva na usazování státních příslušníků a společností, nicméně o občanství unie se zde nehovoří.

Postavení Faerských ostrovů v rámci EU je specifické. V roce 1973, kdy Dánsko přistoupilo do EU, se Faerské ostrovy rozhodly, že Dánsko následovat nebudou, a že budou stát mimo evropský integrační proces. Nicméně ve Smlouvě o přistoupení Dánského království k EU byla ponechána otevřená možnost pro Faerské ostrovy vstoupit do EU i následně. Faerské ostrovy k EU ani poté nepřistoupily, namísto toho s EU uzavřely dohody o obchodu a rybolovu. Faerské ostrovy jsou zcela závislé na rybolovu, proto není divu, že důvod, proč se nechtěly k Evropské unii přidat, je právě politika EU ohledně rybolovu (Murray 2012: 140-141).

První dohoda o volném obchodu mezi Faerskými ostrovy a ES byla uzavřena již v roce 1991 a následně v roce 1996 revidována. Rozsah dohody o volném obchodu je rozsáhlý v porovnání s dalšími dohodami o volném obchodu s třetími zeměmi. Na základě této dohody je stanoveno, že čerstvé i mražené ryby jsou osvobozeny od daně. Přestože tato dohoda o volném obchodu má významný rozsah pokrytí, nezahrnuje však volný obchod se službami, kapitálem a osobami (The Government of the Faroe Islands Nedatováno c).

V článku 355 bod 5 písm. a) SFEU je stanoveno, že na Faerské ostrovy se Smlouvy nevztahují (SFEU čl. 355 bod 5 písm. a). Faerské ostrovy neparticipují ani na jednom ze zvolených pěti indikátorů. Tato skutečnost souvisí s výjimečným postavením Faerských ostrovů a neznamena to, že postavení těchto ostrovů je zcela odchylné v porovnání s dalšími územími EU. Výjimkou by v podstatě bylo naopak to, kdyby se některý z výše zmíněných indikátorů na Faerských ostrovech uplatňoval.

Faerské ostrovy mají k EU postavení třetího státu. Ekonomika ostrovů je téměř zcela závislá na rybolovu. Kvůli otázkám ohledně rybolovu Faerské ostrovy nevstoupily do EU. Z toho důvodu také Faerské ostrovy neparticipují v měnové a celní unii, zóně DPH, Schengenském prostoru a občané Faerských ostrovů nejsou občané EU.

Další území a oblasti EU jsou specifické oblasti, které jsou součástí některého členského státu EU, většinou se nachází přímo na evropském kontinentě a většinou se nejedná o ostrovy. Do této kategorie jsem zařadila několik specifických území nebo oblastí EU, které se vyznačují konkrétními výjimkami z práva EU.

Helgoland je součástí Spolkové republiky Německo. Jedná se malý ostrov, který se nachází v Severním moři. Po svém výzkumu v páté kapitole, jsem zjistila, že Helgoland není součástí celní unie ani zóny DPH EU. V důsledku své vzdálenosti a závislosti zejména na rybolovu a turismu by pro Helgoland nebylo výhodné participovat jak v celní unii, tak také zóně DPH.

Büdingen je součástí Spolkové republiky Německo. Campione d'Italia je součástí Itálie. Tato dvě území mají společné to, že se jedná o exklávy, které přesto, že jsou součástí členského státu EU (Německo, Itálie) jsou obklopeny územím Švýcarska. Švýcarsko jak známo, není součástí EU a z toho důvodu Büdingen i Campione d'Italia nejsou součástí celní unie a zóny DPH, aby nebyly znevýhodněny v případě obchodu se Švýcarskem. S ohledem na jejich geografickou polohu vně Švýcarska je pro tato území výhodnější participovat pouze v Schengenském prostoru, kterého je Švýcarsko také součástí. Campione d'Italia není navíc součástí ani měnové unie, což jenom dokresluje fakt závislosti tohoto území na obchodu se Švýcarskem.

Hora Athos je specifickou částí Řecka. Toto území není zcela součástí Schengenského prostoru, neboť zdejší mniši považují Schengen za dílo ďáblovo. Mniši se obávají, že dohoda, která by zavedla přísnější kontroly vnějších hranic, by mohla ohrozit jejich náboženské tradice. Hora Athos je již od roku 963 centrem pravoslavného náboženství. Po staletí dle starého byzantského práva mohl každý, kdo se dostal za hranice kláštera, uniknout před trestem, který by mu hrozil jinde. Mniši na Athosu chtějí zachovat toto právo a obávají se, že by Schengen mohl být začátkem konce jejich tradice (BBC 1998).

Řecká hora Athos není také součástí zóny DPH. Dle mínění mnichů totiž příjmy klášterů zcela pokrývají opravy budov, základní denní potřebu mnichů a ubytování pro návštěvníky a na nic jiného jim nezbyvá. Navíc podobně jako v otázce Schengenu i v případě zóny DPH platí, že historicky kláštery daň neplatily a mniši nechtějí porušit tisíciletou tradici (Paganopoulos Nedaťováno: 2).

Ceuta a Melilla jsou španělské exklávy nacházející se v Maroku, tedy mimo evropský kontinent. Ceuta a Melilla nejsou součástí celní unie, zóny DPH a v Schengenském prostoru participují jen částečně. Na zboží vyvážené z EU do Ceuty a Melilly se nevybírání žádné clo a na druhou stranu některé zboží pocházející z Ceuty a Melilly je osvobozeno od celních poplatků. Přestože jsou tato území v podstatě součástí Schengenského prostoru, španělská vláda provádí kontroly totožnosti všech cestujících, kteří opouštějí tyto exklávy v oblasti námořní a letecké dopravy kdekoli v rámci Schengenského prostoru (Engineering News 2015). Tato opatření, podle mého názoru, souvisí se snahou EU kontrolovat přílivy migrantů, kteří se pokoušejí z Afriky dostat do Evropy.

Livigno v důsledku své geografické polohy mezi Itálií a Švýcarskem stojí mimo celní unii a oblast DPH. Myslím si, že důvodem je opět možnost svobodného obchodu se Švýcarskem.

Alandské ostrovy jsou součástí EU, ale stojí mimo oblast DPH. Proto jsou kvalifikovány vůči EU jako třetí stát, pokud jde o oblast obchodu. Ke smlouvě o přistoupení Finska k EU bylo ujednáno, že Alandy budou vyloučeny z uplatňování směrnic EU ohledně DPH a spotřební daně. Alandské ostrovy, stejně jako Finsko, jsou součástí celní unie EU, ale do zóny DPH zahrnutý nejsou. Cílem tohoto specifického statutu Alandských ostrovů bylo nezdaňovat lodní dopravu. Lodní doprava má totiž pro ekonomiku Alandských ostrovů velký význam zejména s ohledem na komunikaci ostrovů. Záměrem udělení výjimky v této oblasti byla právě podpora ekonomiky Aland (Aland - Post Nedaťováno).

Cílem této diplomové práce bylo odpovědět na následující výzkumné otázky:

1) Je uplatňování výjimek v zámořských a autonomních území států EU z obecného aquis communautaire důsledkem zejména jejich geografické odlehlosti, ostrovní polohy, malé rozlohy a závislosti na malém množství produktů?

V nejvzdálenějších regionech je uplatňování výjimek z aquis communautaire z důvodu jejich geografické odlehlosti, malé rozlohy, ostrovní polohy a závislosti na malém množství produktů přímo stanoveno v čl. 349 SFEU. Právě v důsledku těchto vyjmenovaných specifík nejvzdálenějších regionů může Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem přijmout konkrétní opatření, jejichž cílem je vytvoření vhodných podmínek pro uplatňování Smluv v těchto regionech a to včetně společných politik. Tato opatření se týkají zejména celní, obchodní a daňové politiky a další (SFEU čl. 349).

V případě ZZÚ není ve Smlouvách přímo stanoveno, že by se zde výjimky z práva EU uplatňovaly zejména v důsledku jejich odlehlosti, ostrovní polohy, malé rozlohy a závislosti na malém množství produktů. Podle mého názoru lze důvody výjimek analogicky aplikovat i na ZZÚ. Všechny ZZÚ jsou ostrovy, většinou malé rozlohy, jsou vzdálené od evropského kontinentu a jejich ekonomika je často závislá na vývozu malého množství produktů. Z toho důvodu usuzuji, že EU zohledňuje tyto charakteristiky ZZÚ i při uplatňování výjimek z práva EU vůči nim.

V případě Faerských ostrovů, v důsledku jeho specifického postavení, nelze přímo hovořit o sjednávání výjimek z aquis communautaire, neboť Faerské ostrovy mají k EU postavení třetího státu a navíc přímo v SFEU je stanoveno (čl. 355 odst. 5, písm. a), že ustanovení Smluv se na Faerské ostrovy nevztahuje. Z toho dovozují, že postavení Faerských ostrovů je výjimečné a vyplývá již ze Smluv a není tudíž na místě dále zkoumat, jaké výjimky z práva EU Faerské ostrovy mají, neboť jeho postavení je přímo stanoveno v již zmiňovaném článku 355 odst. 5 písm a) SFEU a Faerské ostrovy mají bezesporu výjimečné postavení. Usuzuji, že na Faerské ostrovy nelze aplikovat charakteristiky odlehlosti, ostrovní polohy a malé rozlohy. Nicméně analogicky by bylo

zřejmě možné využít ustanovení závislosti na malém množství produktů v souvislosti závislostí Faerských ostrovů na rybolovu.

Co se týče dalších území anebo oblastí, tak na ně nelze ve většině případů vztahovat charakteristiky odlehlosti, malé rozlohy, ostrovní polohy nebo závislosti na malém množství produktů. V případě Alandských ostrovů jsou výjimky z práva EU sjednávány zejména s ohledem na závislost ostrovů na lodní dopravě, přesto, podle mě, je možné analogicky využít charakteristiku ostrovní polohy a závislosti na malém množství produktů. Domnívám se, že další území a oblasti nemají výjimky z práva EU sjednávány na základě těchto charakteristik. Snad jen Helgoland je ostrov, na který by se daly analogicky vztáhnout charakteristiky ostrovní polohy a malé rozlohy. V případě Campione d'Italia, Büsingenu a i Livigna jsou výjimky z práva EU uplatňovány na základě jejich geografické polohy v blízkosti nečlenského státu EU. V případě Ceuty a Melilly jsou výjimky z práva EU uplatňovány, podle mého názoru, zejména v důsledku jejich geografické odlehlosti od Evropy. Případ řecké hory Athos je velmi specifický a nelze na něj vztáhnout charakteristiky uvedené v čl. 349 SFEU.

V souvislosti s odpovědí na první výzkumnou otázku je nutné podotknout, že všechny výše zmíněné zámořské a autonomní území států EU se odlišují a najít mezi nimi konkrétní jednotící prvek, snad až na vztah k některému členskému státu EU, nemusí být vždy jednoznačné. To platí, podle mého názoru, i v případě sjednávání výjimek z práva EU.

To, že jsou v nejbližších regionech sjednávány výjimky z *aquis communautaire* na základě jejich geografické odlehlosti, ostrovní polohy, malé rozlohy a závislosti na malém množství produktů lze zcela potvrdit, neboť to přímo vyplývá z ustanovení čl. 349 SFEU.

V případě ZZÚ odpověď na tuto otázku již není tak jednoznačná, neboť ve čtvrté části SFEU, která se na ZZÚ vztahuje, to, že uplatňování výjimek z *aquis communautaire* je důsledkem jejich geografické odlehlosti, ostrovní polohy, malé rozlohy a závislosti na malém množství produktů ve Smlouvě přímo stanoveno není. Přestože to není výslovně stanoveno, domnívám se, že na ZZÚ lze analogicky aplikovat důvody uplatňování výjimek výše zmíněných, neboť všechny ZZÚ jsou ostrovy, jsou geograficky vzdálené od Evropy, jsou malé rozlohy a také jsou velice často závislé na

malém množství produktů. Lze tedy konstatovat, že uplatňování výjimek z práva EU je i v případě ZZÚ důsledkem zejména jejich geografické odlehlosti, ostrovní polohy, malé rozlohy a závislosti na malém množství produktů.

V souvislosti s uplatňováním výjimek na Faerských ostrovech není, podle mého názoru, možné zcela odpovědět, neboť v SFEU je stanoveno, že na Faerské ostrovy se ustanovení smluv nevztahuje a tudíž nelze ani zkoumat, na základě čeho se na Faerských ostrovech výjimky z práva EU uplatňují.

„Kategorie“ dalších území/oblastí představuje heterogenní skupinu a nelze tudíž podat zcela jednoznačnou odpověď na položenou výzkumnou otázku obecně. Přesto usuzuji, že důvodem aplikování výjimek z práva EU v rámci těchto území/oblastí ve většině případů nelze shledat v důsledku jejich geografické odlehlosti, ostrovní polohy, malé rozlohy a závislosti na malém množství produktů, neboť tato území/oblasti ve většině případů nejsou ostrovy a obvykle nejsou geograficky vzdáleny od Evropy. Tato území/oblasti se totiž ve většině případů nachází přímo v Evropě. Nicméně, i v případě těchto území/oblastí lze zřejmě analogicky využít ustanovení o závislosti na malém množství produktů a malé rozloze. V případě Helgolandu a Alandských ostrovů můžeme využít ustanovení o ostrovní poloze. Přesto si ale nemyslím, že by zde tyto charakteristiky měly klíčový vliv na sjednávání výjimek z práva EU.

*2) Má sjednávání výjimek z *aquis communautaire* předem stanovenou systematiku nebo jsou tyto výjimky sjednávány ad hoc a jsou nejednotné a roztržité?*

Portugalské nejvzdálenější regiony nemají žádnou výjimku z práva EU s ohledem na vytyčené indikátory. Lze tudíž konstatovat, že se zde právo EU uplatňuje nejkompaktněji ze všech popisovaných zámořských a autonomních území států EU. Na Kanárských ostrovech jsem shledala využití odchylky v oblasti zóny DPH, nicméně nejedná se o výjimku z práva EU, neboť využití této odchylky je přímo stanoveno v článku 349 SFEU. Na Kanárských ostrovech z důvodu neexistence DPH by bylo obtížné ze dne na den DPH zavést, to je, podle mého názoru, spíše otázkou času. Francouzské nejvzdálenější regiony disponují výjimkami v oblasti zóny DPH a členství v Schengenském prostoru.

Jelikož pět francouzských nejvzdálenějších regionů z celkem devíti disponuje výjimkami, usuzuji, že právo EU je vůči nejvzdálenějším regionům roztržité. Myslím si, že tento nejednotný přístup vůči nejvzdálenějším regionům není zcela vhodný. Nejvzdálenější regiony jsou součástí Evropské unie a právo EU v nich uplatňované by se nemělo tolik rozcházet. Tento stav může vyvolávat otázky, proč jsou tato francouzská území nejvzdálenějšími regiony, když jediným, čím se liší od francouzských ZZÚ, je členství v měnové (některé) a celní unii. Francouzské nejvzdálenější regiony se od těch portugalských i Kanárských ostrovů dost liší. Nejedná se o homogenní skupinu regionů. Azory, Madeira i Kanárské ostrovy nejsou příliš vzdálené od Evropy a jedná se o poměrně dobře rozvinuté a prosperující regiony. Kdežto francouzské nejvzdálenější regiony jsou velmi odlehlé, nejsou ani tolik hospodářsky vyspělé a přesto disponují statutem nejvzdálenějších regionů.

Lze konstatovat, že uplatňování práva EU v ZZÚ není alespoň vzhledem k pěti vybraným indikátorům jednotné, neboť jsem zde shledala několik výjimek. Těchto výjimek však na druhou stranu není mnoho. Z toho důvodu bych nerada označovala právo EU vůči ZZÚ za zcela roztržité, ale spíše za právo jednotné s výjimkami. Až na dvě výjimky se žádná se ZZÚ zcela nevymyká standardům uplatňovaných v ostatních zámořských zemích a územích. Žádná z těchto ZZÚ není součástí Schengenského prostoru, celní unie ani zóny DPH. Naopak všechny tyto země a území disponují občanstvím unie. Objevila jsem ale výjimky z práva EU v případě měnové unie. Na ostrovech Saint Pierre a Miquelon a Svatý Bartoloměj se platí eurem a jsou součástí měnové unie. Uplatňování výjimek v rámci zámořských a autonomních území jednotlivých států EU není zcela jednotné, zejména v oblasti měnové unie, kdy celá řada zámořských zemí a území, nejenže má odlišnou měnu než euro, ale měny v těchto zemích a územích jsou nejednotné.

Faerské ostrovy lze v souvislosti s uplatňováním práva EU považovat za výjimku samo o sobě. K EU mají postavení třetího státu, odmítly členství v EU a to přesto, že jsou součástí Dánského království. Na příkladu Faerských ostrovů lze demonstrovat tu skutečnost, že právo EU je velmi flexibilní a dokáže se přizpůsobovat konkrétním požadavkům členských států a jejich zámořským územím. Také však lze v souvislosti s tímto příkladem poukázat na nejednotnost *aquis communautaire*, neboť se

nevztahuje na všechny území zcela stejně. Faerským ostrovům bylo na základě jejich obchodní politiky a politiky rybolovu umožněno neparticipovat na ustanovení Smluv a stát se územím *sui generis*.

Další území a oblasti jsou specifickou a velmi rozmanitou skupinou oblastí/území. Netvoří homogenní skupinu a EU pro ně nevytvořila žádnou konkrétní zastřešující kategorii. Pokud bych je měla hodnotit jako celek, je nutné podotknout, že uplatňování práva EU není jednotné. Nalezneme zde však i některé společné rysy. Prvním z těchto rysů je to, že žádné z těchto území nebo oblastí nejsou součástí zóny DPH a naopak všichni obyvatelé těchto území a oblastí mají občanství EU. Nesoulad pak spatřuji v případě indikátoru celní unie, kdy pouze řecká hora Athos a Alandské ostrovy jsou součástí a zbytek území a oblastí stojí mimo. Dále Campione d'Italia není na rozdíl od dalších území a oblastí součástí měnové unie. Členství v Schengenském prostoru je problémovou kategorií, neboť řecká hora Athos, Ceuta a Melilla jsou pouze částečně součástí, ostatní participují zcela.

V souvislosti s druhou výzkumnou otázkou mohu konstatovat, že sjednávání výjimek z *aquis communautaire* není jak v nejvzdálenějších regionech, ZZÚ, území *sui generis*, tak ani v dalších územích/oblastech EU zcela jednotné, alespoň vzhledem k pěti vybraným indikátorům. Podle mého názoru je sjednávání těchto výjimek ve většině případů výsledkem *ad hoc* ujednání s EU, mateřskými zeměmi a jejich zámořskými a autonomními územími, než že by sjednávání těchto výjimek mělo nějaká sjednaná pravidla. Ve většině případů jsou výjimky sjednávány zejména kvůli specifickým charakteristikám zámořských a autonomních států EU (ostrovní poloha, malá rozloha, odlehlost, závislost na malém množství produktů, apod).

Ani v případě nejvzdálenějších regionů není právo EU zcela jednotné. Žádný z francouzských nejvzdálenějších regionů není součástí zóny DPH EU a Schengenského prostoru. Navíc ani Kanárské ostrovy nejsou součástí zóny DPH. Na rozdíl od portugalských nejvzdálenějších regionů, které participují na všech pěti indikátorech.

Co se týče ZZÚ, výjimek z práva EU jsem neobjevila mnoho. Neshledala jsem žádné významnější výkyvy z práva EU mezi jednotlivými ZZÚ. Žádná ze ZZÚ není součástí Schengenského prostoru, celní unie ani zóny DPH. Naopak všechny tyto země a území disponují občanstvím unie. Výjimky jsem ale objevila v případě měnové unie.

Na ostrovech Saint Pierre a Miquelon a Svatý Bartoloměj se platí eurem, tudíž jsou tyto ostrovy i součástí měnové unie. V případě Faerských ostrovů je jeho postavení přímo stanoveno SFEU a právo EU se zde neuplatňuje, neboť ustanovení Smluv se na Faerské ostrovy nevztahuje. Alandské ostrovy mají výjimku sjednanou kvůli lodní dopravě, na které jsou závislé. Výjimky jsou také sjednávány v důsledku geografické polohy v blízkosti nečlenských států EU tak, jako v případě Campione d'Italia, Livigna, Ceuty a Melilly.

7. SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

7.1 Seznam literatury

Bardy, R.; Marchand, A.; Séze, N. (2011-2012). French Overseas territories and the euro. In: *Banque de France*. No. 24, Winter 2011-2012, s. 103-106, 109-110, 112-114, 116-117 (http://www.ieom.fr/IMG/pdf/l_outre-mer_francais_et_l_euro_-_bdf_bm_186_etu_7_version_anglaise.pdf, 11.2.2018).

Barnier, M; Mira, P. S. (2011). *Europe's Outermost Regions and Single Market: The EU's influence in the World*. 12. 10. 2011, s. 19, 21-23 (http://ec.europa.eu/internal_market/outermost_regions/docs/report2011_en.pdf, 13.3.2018).

Blížkovský, P.; Lacina, L.; Strejček, P. (2016). *Učebnice evropské integrace* (Brno: Barrister&Principal), s. 13, 15-19, 37, 39, 47-48, 57-58, 64-66, 69-70.

Cihelková, E. (2003). *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie* (Praha: C.H.Beck), 76-77.

Dočkal, V.; Kaniok, P. (2005). *Evropská unie tak akorát. Praktický průvodce evropskou integrací* (Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovo univerzity v Brně), s. 43.

Ferebauerová, R.; Leskovcová, M. (2016). *EU od Jednotného evropského aktu k Jednotnému digitálnímu trhu* (České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií), s. 12-13.

Gerbet, P. (2004). *Budování Evropy* (Praha: Karolinum), s. 145-146.

Hořčíčka, V.; Kovář, M. (2005). *Dějiny evropské integrace I* (Praha: Triton), s., 49-52, 83.

Hořčíčka, V.; Kovář, M. (2006). *Dějiny evropské integrace II* (Praha: Triton), s. 89.

Janků, L; Janků, M. (2010). *Politické a právní základy evropských integračních uskupení* (Praha: C. H. Beck), s. 27, 41- 42, 47, 63, 65-67.

Kochenov, D. (2012). The Application of EU Law in the EU's Overseas Regions, Countries, and Territories after the Entry into Force of the Treaty of Lisbon. *Michigan State Journal of International Law*. Vol. 20, s. 674-675, 698-670, 674-675, 694-695, 697, 698-700, 714-720, 722, 724-726, 728,729 (<http://digitalcommons.law.msu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1095&context=ilr>, 20.8.2017).

Lněnička, L. (2011). *Mezinárodní organizace a vybrané integrační procesy ve světě*. Katedra geografie Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita (<https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js11/geo/web/pages/mezinarodni-organizace-integracni-procesy.html>, 22.9.2017).

Murray, F. (2012). *The European Union and Member State Territories: A New Legal Framework Under the EU Treaties* (The Hague: Springer), s. 52, 53-54, 73-78, 93-96, 98, 132-133, 140-141.

Pitrová, M. (2002). Teorie evropské integrace a politický vývoj Společenství. *Politologický časopis*, roč. 2002, č. 4, s. 415.

Rumpel, P. (2007). Historie Evropské integrace. In: Rumpel, P. a kol. *Geografické aspekty evropské integrace* (Ostrava: Ostravská univerzita), s. 30, 33-34, 36-37, 40-41.

Smlouva o fungování Evropské unie - Celex 11957E, ve znění pozdějších předpisů, čl. 26, 198, 199, 200, 349, 355, Příloha II.

Úplné znění protokolu o Francii, č. 18, připojen ke Smlouvě o fungování Evropské unie Celex 11957E.

7.2 Seznam internetových zdrojů

AALEP (2015). *Special Member State Territories and the European Union*. 20.3.2015 (<http://www.aalep.eu/special-member-state-territories-and-european-union>, 23.2.2018).

Aland-Post (Nedatováno). *The Special Status of Aland Island* (<https://www.alandpost.com/e-commerce-fulfilment/special-status-aland-islands>, 25.3. 2018).

Alands Landskapsregering (2013). *Aland, the Nordic Council and the EU* (<http://www.aland.ax/en/facts-about-aland/aland-the-nordic-council-and-the-eu/>, 27.2.2018).

Azevedo, F. (2017a). Nejvzdálenější regiony. *Evropský parlament*, s. 2, 4 (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.7.html, 20.8.2017).

Azevedo, F. (2017b). Research for REGI Committee: The economic, social and territorial situations of the Azores (Portugal). *European Parliament*, s. 2-4 ([http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/601971/IPOL_BRI\(2017\)601971_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/601971/IPOL_BRI(2017)601971_EN.pdf), 17.11.2017).

BBC (1998). *World: Europe Monks See Schengen as Satan's work*. 16. 6. 1998 (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/113765.stm>, 25.3.2018).

BBC (2017). *Guadeloupe Profile*. 19. 9. 2017 (<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-20313500>, 13.3.2018).

BBC (2018). *Ceuta, Melilla profile*. 17.1.2018 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-14114627>, 27.2.2018).

Biography (Nedatováno). *Harry S. Truman* (<https://www.biography.com/people/harry-s-truman-9511121>, 25.8.2017).

Breeten Woods Project (2005). *What are the Breteen Woods Institutions?* (<http://www.brettonwoodsproject.org/2005/08/art-320747/>, 2.10.2017).

Burges, S. (Nedatováno). Economic integration. *Encyclopedia Britannica*. (<https://www.britannica.com/topic/economic-integration>, 23.9.2017).

Candau, F.; Rey, S. (2014). International Trade Outermost Europe: A Comparative Analysis of Mayotte Island and French Overseas Department. *The European Journal of Comparative Economic*. Vol. 11., No. 1, s. 124 (<http://eaces.liuc.it/18242979201401/182429792014110105.pdf>, 13.3.2018).

CIA (Nedatováno). *The World Factbook - Saint Barthelemy* (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_tb.html, 21.2.2018).

CIA (2017). *The World Factbook - European Union* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ee.html>, 20.8.2017).

CIA (2018a). *The World Factbook - New Caledonia* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nc.html>, 19.2.2018).

CIA (2018b). *The World Factbook - Curacao* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cc.html>, 19.2.2018).

CIA (2018c). *The World Factbook - Aruba* (<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/aa.html>, 19.2.2018).

Commission of European Union (2011). *Region Level Evaluation. Overseas Countries and Territories (OCT)*, s. 3-4 (http://ec.europa.eu/europeaid/how/evaluation/evaluation_reports/reports/2011/1294_vol2_en.pdf, 29.10.2017).

Cornevin, R. (Nedatováno). Martinique. *Encyclopedia Britannica* (<https://www.britannica.com/place/Martinique>, 13.2.2018).

Council of the European Union (2015). *The Schengen Area* (<http://www.consilium.europa.eu/media/30055/qc0414838enn.pdf>, 28.2.2018).

CVCE (2011). *Overseas Countries and Territories (OCT)*. October 2011, s. 41 (https://www.cvce.eu/content/publication/2013/11/15/6f7c0eed-6572-4c47-83da-05d2ce024c45/publishable_en.pdf, 2.3.2018).

Danmarks National Bank (2014). *Faroese Banknotes* (http://www.nationalbanken.dk/en/banknotes_and_coins/Faroeislands/Pages/default.aspx, 27.2.2018).

Embassy of France in London (2011). *Spotlight on Overseas France*. 13.1.2011 (<https://uk.ambafrance.org/Spotlight-on-Overseas-France,18493>, 9.2.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno a). *Marshall Plan. European-United States History* (<https://www.britannica.com/event/Marshall-Plan>, 8.9.2017).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno b). *General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)* (<https://www.britannica.com/topic/General-Agreement-on-Tariffs-and-Trade>, 2.10.2017).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno c). *Azores* (<https://www.britannica.com/place/Azores>, 13.11.2017).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno d). *Madeira Islands* (<https://www.britannica.com/place/Madeira-Islands>, 13.2.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno e). *Saint Martin* (<https://www.britannica.com/place/Saint-Martin-island-West-Indies>, 14.2.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno f). *Saint-Pierre and Miquelon* (<https://www.britannica.com/place/Saint-Pierre-and-Miquelon>, 19.2.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno g). *Saba* (<https://www.britannica.com/place/Saba-island-West-Indies>, 19.2.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno h). *Bonaire* (<https://www.britannica.com/place/Bonaire>, 19.2.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno i). *Saint Barthelemy* (<https://www.britannica.com/place/Saint-Barthelemy>, 21.2.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno j). *Curacao* (<https://www.britannica.com/place/Curacao>, 5.3.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno k). *Jean Monnet* (<https://www.britannica.com/biography/Jean-Monnet>, 14.4.2018).

Encyclopedia Britannica (Nedatováno l). *Mayotte* (<https://www.britannica.com/place/Mayotte>, 20.2.2018).

Encyclopedia Britannica (2018a). *Sint Eustatius* (<https://www.britannica.com/place/Sint-Eustatius>, 19.2.2018).

Encyclopedia Britannica (2018b). *Sint Maarten* (<https://www.britannica.com/place/Sint-Maarten>, 19.2.2018).

Encyclopedia Britannica (2018c). *Aland Island* (<https://www.britannica.com/place/Aland-Islands>, 20.2.2018).

Encyclopedia Britannica (2018d). *Réunion* (<https://www.britannica.com/place/Reunion>, 13.2.2018).

Engineering News (2015). *Ceuta and Melilla - The European Union in Africa*. 16. 10. 2015 (<http://www.engineeringnews.co.za/article/ceuta-and-melilla-the-european-union-in-africa-2015-10-16>, 25.3.2018).

España (Nedatováno). *Autonomous Regions* (<http://www.spain.info/en/consultas/ciudades-y-pueblos/comunidades-autonomas.html?tv=l&start=10>, 15.2.2018).

EUR-Lex (1998). *1999/95/EC: Council Decision of 31 December 1998 concerning the monetary arrangements in the French territorial communities of Saint-Pierre-et-Miquelon and Mayotte*. 11. 5. 1998 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex:31999D0095>, 22.3.2018).

EUR-Lex (2010). *Primární právo* (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3A114530>, 2.10.2017).

EUR-Lex (2014a). *Rozhodnutí Rady č. 377/2014 EU ze dne 21. 6. 2014 o dani AIEM uplatňované na Kanárských ostrovech*. 21.6.2014 (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.182.01.0004.01.CES, 20.3.2018).

EUR-Lex (2014b). *Rozhodnutí Rady č. 940/2014 EU ze dne 17. prosince 2014 o režimu tzv.: „octroi de mer“ (přístavní daně) ve francouzských nejvzdálenějších regionech*. 17.12.2014 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A32014D0940>. 20.3.2018).

EUR - Lex (Nedatováno). *The Schengen acquis - Agreement on the Accession of the Republic of Finland to the Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 on the gradual abolition of checks at the common borders signed at*

Schengen on 19 June 1990 ([http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:42000A0922\(09\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:42000A0922(09))), 4.3.2018).

European Central Bank (Nedatováno a). *TARGET2* (<https://www.ecb.europa.eu/paym/t2/html/index.en.html>), 28.2.2018).

European Central Bank (Nedatováno b). *The euro outside Europe* (https://www.ecb.europa.eu/explainers/show-me/html/euro_outside_europe.en.html), 27.2.2018).

European Commission (2017a). *POSEI Programmes and Specific Measures in Favour of the Smaller Aegean Islands* (https://ec.europa.eu/agriculture/markets/outermost-regions/intro_cs), 8.2.2018).

European Commission (2017b). *French Guyana* (http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2017/les-regions-ultraperipheriques-terres-europeennes-dans-le-monde-guyane), 10.4.2018).

European Commission (Nedatováno a). *Environment. BEST - Voluntary Scheme for Biodiversity and Ecosystem Services in Territories of European Overseas* (<http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/best/>), 12.2.2018).

European Commission (Nedatováno b). *The Outermost Regions: European Lands In the World - Guadeloupe* (http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2017/les-regions-ultraperipheriques-terres-europeennes-dans-le-monde-guadeloupe), 12.2.2018).

European Commission (Nedatováno c). *OCT-EU association* (https://ec.europa.eu/europeaid/regions/overseas-countries-and-territories-octs/oct-eu-association_en), 16.2.2018).

European Commission (Nedatováno d). *The Overseas Countries and Territories (OCT)* (https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/arrangements-list/overseas-countries-territories-oct_en, 16.2.2018).

European Commission (Nedatováno e). *Aruba* (https://ec.europa.eu/europeaid/countries/aruba_en, 19.2.2018).

European Commission (Nedatováno f). *Caribbean Area* (http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/france/2014tc16rftn008, 20.2.2018).

European Commission (Nedatováno g). *Turnover taxes in the Canary Islands* (https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/other-taxes/turnover-taxes-canary-islands_en, 28.2.2018).

European Commission (Nedatováno h). *Territorial status of EU countries and certain territories* (https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat/eu-vat-rules-topic/territorial-status-eu-countries-certain-territories_en, 2.3.2018).

European Commission (Nedatováno i). *State aid: commission approves € 470 million support in French outermost regions* (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-621_en.htm, 20.3.2018).

European Small Exclaves (Nedatováno a). *Büdingen am Hochrhein* (http://www.exclave.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=6&Itemid=11, 24.2.2018).

European Small Exclaves (Nedatováno b). *Campione d'Italia* (http://www.exclave.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=8, 24.2.2018).

European Union (2010). *The Outermost Regions. European regions of assets and opportunities* (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/rup2010/brochure_rup_en.pdf, 4.7.2017).

European Union (Nedatováno a). *Overview - Croatia* (https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/croatia_en, 25.10.2017).

European Union (Nedatováno b). *Living in the EU* (https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_en, 2.3.2018).

European University Institute (2016). *Who Was Robert Schuman*. 5.5.2016 (<https://www.eui.eu/DepartmentsAndCentres/RobertSchumanCentre/AboutRSCAS/WhowasRobertSchuman>, 2.9.2017).

Euroskop (2009). *Switzerland completes its accession to the Schengen area 29 March*. 19.3.2009 (<https://www.euroskop.cz/8377/11252/clanek/switzerland-completes-its-accession-to-the-schengen-area-29-march/>, 10.3.2018).

Euroskop (Nedatováno a). *Kodaňská kritéria* (<https://www.euroskop.cz/287/sekce/k-l/>, 4.9.2017).

Euroskop (Nedatováno b). *1950-1975. Evropské společenství uhlí a oceli* (<https://www.euroskop.cz/8885/sekce/1950-1957/>, 25.10.2017).

Euroskop (Nedatováno c). *4. rozšíření EU 1995* (<https://www.euroskop.cz/697/sekce/4-rozsireni-eu-1995/>, 25.10.2017).

Evropská centrální banka (2018). *ECB, ESCB a Eurosystem* (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.cs.html>, 8.3.2018).

Evropská komise (2014). *Úvod do politiky soudržnosti EU pro období 2014-2020* (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_cs.pdf, 19.11.2017).

Evropská komise (2015). *Rozšíření -Šíření evropských hodnot a norem do dalších zemí*, s. 4 (<https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/5c93a9e3-f5b7-4567-88aa-eea55451a0a1>, 25.10.2017).

Evropská komise (2016). *Podpora přechodu Evropy na nízkouhlíkové hospodářství*. 13.10.2016 (https://ec.europa.eu/environment/efe/themes/climate-action/driving-europes-transition-low-carbon-economy_cs, 21.2.2018).

Evropská komise (Nedatováno a). *Evropský fond pro regionální rozvoj* (http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/erdf/, 19.11.2017).

Evropská komise (Nedatováno b). *Regionální politika a nejvzdálenější regiony* (http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/outermost-regions/#2, 14.2.2018).

Evropská unie (2011/2012). *Politika soudržnosti 2014-2020. Investice do evropských regionů*, s. 6 (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag40/mag40_cs.pdf, 19.11.2017).

Evropská unie (Nedatováno a). *Cl. Zóna volného obchodu v Evropě* (https://europa.eu/european-union/topics/customs_cs, 24.9.2017).

Evropská unie (Nedatováno b). *Jeden trh bez hranic* (https://europa.eu/european-union/topics/single-market_cs, 28.9.2017).

Evropská unie (Nedatováno c). *Schumanova deklarace z 9. května 1950* (https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/europe-day/schuman-declaration_cs, 25.10.2017).

Evropská unie (Nedatováno d). *Jednotlivé země* (https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_cs, 15.4.2018).

Evropský výzkum (Nedatováno). *Politika soudržnosti EU* (<https://www.evropskyvyzkum.cz/cs/cr-a-era/politika-soudrznosti-eu>, 19.11.2017).

FaroeIslands (Nedatováno a). *The Faroe Island in Europe* (<https://www.faroeislands.fo/government-politics/foreign-relations/faroe-islands-in-europe/>, 20.8.2017).

FaroeIslands (Nedatováno b). *A Fishing Nation with Proud Traditions* (<https://www.faroeislands.fo/economy-business/fisheries/>, 20.2.2018).

Fričová, V. (Nedatováno). Hospodářská a měnová unie. *Euroskop* (<https://www.euroskop.cz/674/sekce/hospodarska-a-menova-unie/>, 29.9.2017).

Foster, S.; Kiste, R.C. (Nedatováno). Wallis and Futuna. *Encyclopedia Britannica* (<https://www.britannica.com/place/Wallis-and-Futuna>, 19.2.2018).

Foster, S.; Shineberg, D.L. (2018). New Caledonia. *Encyclopedia Britannica* (<https://www.britannica.com/place/New-Caledonia-French-unique-collectivity-Pacific-Ocean>, 19.2.2018).

Foster, S.; West, F.J. (2018). French Polynesia. *Encyclopedia Britannica* (<https://www.britannica.com/place/French-Polynesia>, 18.2.2018).

Government of the Netherlands (2015). *Kingdom of the Netherlands: One Kingdom - Four Countries; European and Caribbean*, 1-3, 5 (<https://www.government.nl/documents/leaflets/2015/06/05/kingdom-of-the-netherlands-one-kingdom-four-countries-european-and-caribbean>, 19.2.2018).

History (Nedatováno). *Marshall Plan* (<http://www.history.com/topics/world-war-ii/marshall-plan>, 29.10.2017).

Holden, M. (2003). Stages of Economic Integration: From Autarky to Economic Union. *Parliamentary Research Branch Library of Parliament*. 13.2.2003, s. 1 (<https://lop.parl.ca/Content/LOP/ResearchPublicationsArchive/pdf/inbrief1000/prb0249-e.pdf>, 23.9.2017).

Chlebounová, T. (2017). Unie má novou strategii pro nejvzdálenější regiony EU. *Euroskop* (<https://www.euroskop.cz/9005/30018/clanek/unie-ma-novou-strategii-pro-nejvzdalenejsi-regiony-eu/>, 11.2.2018).

International Business Publications (2016). *Aland Business and Investment Opportunities Yearbook*, s. 27, 29, 64 (<https://books.google.cz/books?id=o8B3DAAAQBAJ&pg=PA63&lpg=PA63&dq=currency+in+the+outermost+regions&source=bl&ots=UP2Q-vf1Bi&sig=PXmuOYAGo2MDmCHCWOnnQFLd5cg&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjt g9Oup8bZAhVQa1AKHSceCOoQ6AEIgQEwDw#v=onepage&q&f=false>. 28.2.2018).

Lewis, W. (2011). Mayotte: The EU's and France's - Troubled New Exclave. *GeoCurrents*. 27.10.2011 (<http://www.geocurrents.info/economic-geography/mayotte-the-eu's-and-france's-troubled-new-exclave>, 21.2.2018).

Lögmansskrivstvan (2017). *Information Memorandum. Community-based whaling in the Faroe Island*. May 2017, s. 1, 15, 18 (<https://d3b1dqw2kzexi.cloudfront.net/media/10263/information-memorandum-community-based-whaling-in-the-faroe-islands.pdf>, 20.2.2018).

Lörincz, A. (2011). *The Importance of Outermost Regions For Strengthening EU Foreign and Regional Relationship*, s. 8, 15, 20-22 (<http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/eu/Andras-Lorincz-The-Importance-of-The->

Outermost-Regions-for-Strengthening-EU-Foreign-and-Regional-Relations.pdf, 13.3.2018).

Maciejowski, M. (2017). Volný pohyb zboží. *Evropský parlament* (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.1.2.html, 28.9.2017).

Martin, D.; Smith, A. (Nedatováno). Variable Geometry Within the EU. *European Parliament*, s. 3, 11, 16, 18-22, 24 (https://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/alynsmith/pages/1200/attachments/original/1486730001/Variable_Geometry.pdf, 10.3.2018).

Miller, V. (2011). *Declaration 25 of the Treaty on European Union: Danish Territories and whaling*. 24.5.2011, s. 3 (<https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwj2qZDU3uPZAhWBrCwKHU2vD3kQFggoMAA&url=http%3A%2F%2Fresearchbriefings.files.parliament.uk%2Fdocuments%2FSN05980%2FSN05980.pdf&usg=AOvVaw2hd4SFglXYjOpH3mh7PwNr>, 11.3.2018).

Ministerstvo obrany ČR (2017). *Strategie a cíle NATO* (<http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=133>, 2.10.2017).

Ministerstvo zahraničních věcí Dánského království (Nedatováno). *Grónsko a Faerské ostrovy* (<http://tjekkiet.um.dk/cs/konzularni-sluzby/gronsko-a-faerske-ostrovy/>, 28.2.2018).

Ministry of Foreign Affairs of Finland (2013). *Aland in the European Union*, 13-14 (<https://julkaisut.um.fi/media/attachments/3cd4e/ET-100004-EN.pdf>, 11.3.2018).

Ministry of Foreign Affairs of Finland (2017). *The special status of the Aland Islands* (<http://www.formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49889&culture=en-US&contentlan=2>, 20.2.2018).

Muller, T. (2016). Vnitřní trh EU - základní principy. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* (<https://www.mpo.cz/dokument3363.html>, 28.9.2017).

Novak, P. (2017). Fakta a čísla o Evropské unii. *Evropský parlament* (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.2.html, 25.10.2017).

O'Carroll, L. (2017). Half in, half out: EU territories „show the way for the Northern Ireland“. *The Guardian*. 20.7.2017. (<https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jul/20/half-in-half-out-eu-territories-show-way-northern-ireland>, 24.2.2018).

OCTA (Nedatováno a). *Presentation of Aruba* (<http://www.octassociation.org/presentation-of-aruba>, 5.3.2018).

OCTA (Nedatováno b). *Structure and Mission* (<http://www.octassociation.org/structure-and-mission>, 13.3.2018).

OCTA (Nedatováno c). *OCTA Presentation* (<http://www.octassociation.org/octa-presentation>, 13.3.2018).

Paganopoulos, M. (Nedatováno). *The Gift of the Monks and the Economic Avaton of Athos*, s. 2 (http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/research/hellenicObservatory/CMS%20pdf/Events/2013_PhD_Symposium/Papers%20for%20website/Paganopoulos%20Michelangelo.pdf, 25.3.2018).

Rasmussen, R.O. (2018). Greenland. *Encyclopedia Britannica* (<https://www.britannica.com/place/Greenland>, 19.2.2018).

Ray. M. (Nedatováno). Lisabon Treaty. *Encyclopedia Britannica* (<https://www.britannica.com/event/Lisbon-Treaty>, 29.10.2017).

Région Guadeloupe (Nedatováno). *Modernisation and Europe* (http://www.regionguadeloupe.fr/guadeloupe-regional-council/europe/#_, 12.2.2018).

République Française (2017). *La France dans l'escapade Schengen* (<https://france-visas.gouv.fr/web/france-visas/competence-autorites-francaises>, 28.2.2018).

Rodriguez, V. (Nedatováno). Canary Island. *Encyclopedia Britannica* (<https://www.britannica.com/place/Canary-Islands>, 4.4.2018).

Rozhodnutí Rady 2013/755/EU. Rozhodnutí Rady 2013/755/EU ze dne 25. listopadu 2013 o přidružení zámořských zemí a území k Evropské unii („rozhodnutí o přidružení“). *EUR-LEX*, čl. 4-5, 10 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013D0755>, 16.2.2018).

Sdělení komise (2008). KOM (2008) 642. *Nejvzdálenější regiony: přínos pro Evropu*, s. 2-3 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:52008DC0642>, 9.11.2017).

Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru výboru regionů a Evropské investiční bance COM(2017) 623 (2017). *Silnější a obnovené strategické partnerství s nejvzdálenějšími regiony EU*. 24.10.2017, s. 2-3, 7, 8-10 (<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/CS/COM-2017-623-F1-CS-MAIN-PART-1.PDF>, 12.11.2017).

Schengen Visa Info (Nedatováno). *Schengen Area Countries List* (<https://www.schengenvisainfo.com/schengen-visa-countries-list/>, 4.9.2017).

Spongenberg, H. (2017). Faroe look at self-determination and closer EU relations. *EUobserver* (<https://euobserver.com/nordic/136918>, 19.2.2018).

TAAF (Nedatováno). *The French Southern and Antarctic Lands* (<http://www.taaf.fr/The-French-Southern-and-Antarctic-Lands>, 19.2.2018).

The George Marshall Foundation (Nedatováno). *History of the Marshall Plan* (<https://marshallfoundation.org/marshall/the-marshall-plan/history-marshall-plan/>, 2.9.2017).

The Government of Faroe Island (Nedatováno a). *The Faroe Island the international community* (<http://www.government.fo/en/foreign-relations/the-faroe-islands-in-the-international-community/>, 20.2.2018).

The Government of Faroe Island (Nedatováno b). *The constitutional status of the Faroe Islands* (<http://www.government.fo/en/foreign-relations/constitutional-status/>, 20.2.2018).

The Government of the Faroe Island (Nedatováno c). *Agreement on Free Trade between the Faroe Island and the European Community* (<http://www.government.fo/en/foreign-relations/agreement-on-free-trade-between-the-faroe-islands-and-the-european-community/>, 20.2.2018).

The Lisbon Treaty (Nedatováno). *Introduction* (<http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty.html>, 29.10.2017).

The Telegraph (2016). *9 European „enclaves“ - the continent's quirkiest corners.* 7.8.2016 (<http://www.telegraph.co.uk/travel/destinations/europe/articles/quirky-european-enclaves-where-cultures-collide/>, 24.2.2018).

The World Bank (Nedatováno). *GDP per capita, PPP (current international \$)* (<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?locations=EU>, 14.4.2018).

UNESCO (Nedatováno). *Mount Athos* (<http://whc.unesco.org/en/list/454/>, 23.2.2018).

UNESCO (2011). *Island of Saba* (<http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5628/>, 19.2.2018).

UNESCO (2017). *Levadas of Madeira Islands* (<http://whc.unesco.org/en/tentativelists/6230/>, 10.3.2018).

Urban, L. (Nedatováno). Volný pohyb osob. *Euroskop* (<https://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/>, 29.9.2017).

Velvyslanectví České republiky v Paříži (Nedatováno). *Zámořská území Francie* (https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/zamorske_departementy_a_zamorska_uzemi/index.html, 12.2.2018).

Vláda České republiky (Nedatováno). *Lisabonská smlouva* (<https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/lisabonska-smlouva/lisabonska-smlouva-78697/>, 4.9.2017).

Vojíková, M. (2010a). Zámořské území Evropské unie - úvod. *Zprávy Alfa9*. 1.6.2010 (<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=232>, 20.8.2017)

Vojíková, M. (2010b). Zámořská území Evropské unie - Guadelup. *Zprávy Alfa9*. 4.6.2010 (<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=233>, 12.2.2018).

Vojíková, M. (2010c). Přidružená území Evropské unie - Francouzská jižní a antarktická území. *Zprávy Alfa9*. 17.12.2010 (<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=371>, 19.2.2018).

Vojíková, M. (2011a). Zvláštní území EU - Hora Athos. *Zprávy Alfa9*. 18.3.2011 (<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=434>, 23.2.2018).

Vojíková, M. (2011b). Zvláštní území EU - Helgoland. *Zprávy Alfa9*. 4.3.2011 (<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=424>, 24.2.2018).

Vojíková, M. (2011c). Zvláštní území EU - Livigno. *Zprávy Alfa9*. 25.3.2011 (<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=439>, 27.2.2018).

Worldatlas (2017). *French Polynesia* (<https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/oceania/pf.htm>, 19.2.2018).

Worldatlas (Nedatováno). *Greenland Facts* (<https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/namerica/greenland/glfacts.htm>, 8.3.2018).

8. RESUMÉ

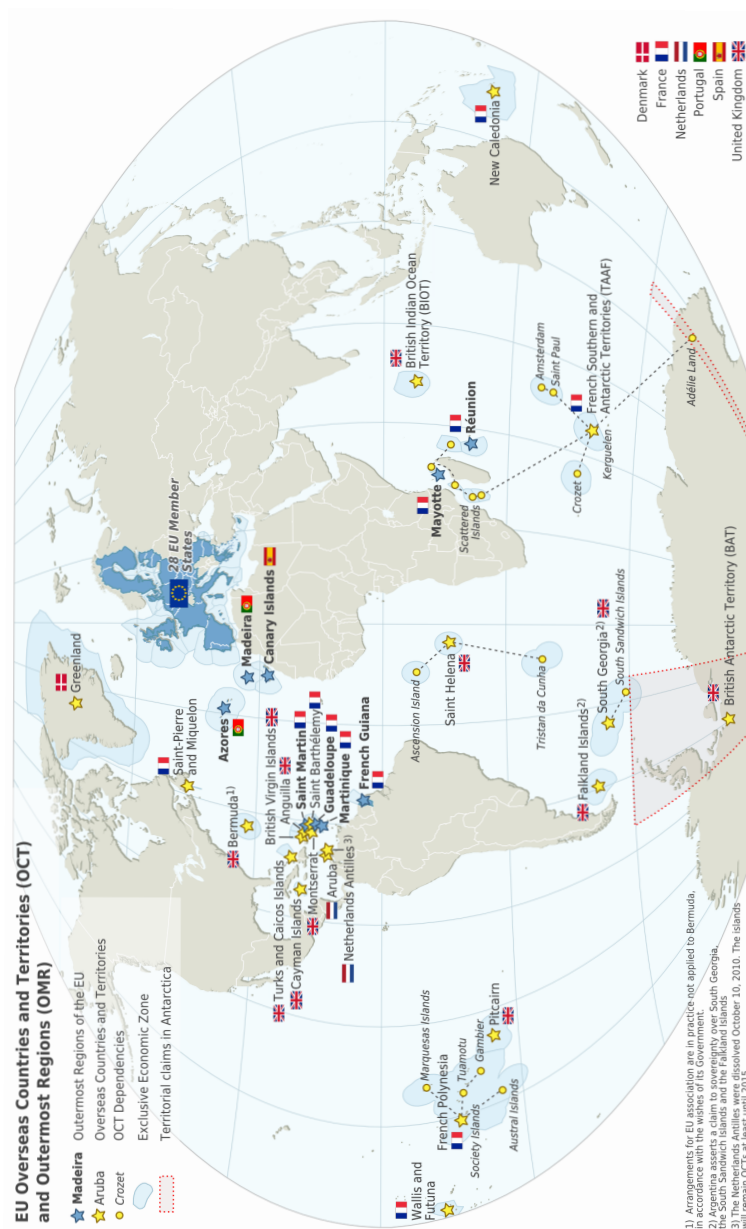
Although at the first sight it may seem that the European Union is made up of a closed number of states, but we can see in a closer look that this may not be so completely true. In general, the European Union is made up of 28 Member States. However, the European Union also forms another overseas territory, which has different political statuses and is tied to the European Union in different ways. These links between European Union member states and overseas territories are related to historical, cultural or economic ties. In the first place, we can talk about the existence of the outermost regions. The status of the outermost regions is enshrined in the Treaty on the Functioning of the European Union. The outermost regions include Guadeloupe, French Guiana, Reunion, Martinique, Mayotte, Saint Martin, the Azores, Madeira and the Canary Islands. The outermost regions, despite their remoteness from continental Europe, are part of the European Union. Apart from the outermost regions, the existence of associated overseas countries and territories can also be mentioned. These associated non-European countries have a special relationship with France, the Netherlands, Denmark and finally with the United Kingdom (according to article 198 TFEU). Among these overseas countries and territories go: French Polynesia, Wallis and Futuna, Saint Pierre and Miquelon, Saint Barthelemy, French Southern and Antarctic Land, New Caledonia, Aruba, Saba, Bonaire, Curaçao, Saint Marteen, Saint Eustatius and danish Greenland. The above-mentioned overseas countries and territories are not part of the European Union, but they have a special relationship with the European Union. In addition to the outermost regions and overseas countries and territories, there are sui generis areas - the Faroe Islands and other specific areas - Heligoland, Büsingen, Ceuta, Melilla, Greece Mount Athos, Livigno, Campione d'Italia and Aland Islands. The theme of my diploma thesis is the Overseas and Autonomous Territories of the EU in the European Integration Process. The aim of my diploma thesis is to describe and clarify the differences in the application of the European Union law between the above-mentioned overseas and autonomous EU territories. My diploma thesis is divided, except the introduction and conclusion to the next four chapters. The first chapter describes the development and formation of the European Union. The next chapter deals

with the European integration process and its stages. The third chapter deals with the Overseas and Autonomous Territories of the EU. This chapter describes the outermost regions of the EU, associated overseas countries and territories, sui generis territories as well as other specific EU regions. The last, the fifth chapter, describes EU law exceptions in individual Overseas and Autonomous Territories. This chapter sets out a number of basic indicators that will guide each of the above-mentioned EU overseas territories. I have included these indicators: the customs union, the EPA zone, the Schengen area, the citizenship of the Union and the euro area.

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Mapa evropských nejvzdálenějších regionů a zámořských zemí a území⁴⁷

⁴⁷Zdroj: Wikipedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/72/EU_OCT_and_OMR_map_en.png, 14.3.2018

Příloha č. 2

Mapa nejvzdálenějších regionů⁴⁸

⁴⁸ Zdroj: Euroskop: <https://www.euroskop.cz/9005/30018/clanek/unie-ma-novou-strategii-pro-nejvzdalenejsi-regiony-eu/>, 23.3.2018

Příloha č. 3

Faerské ostrovy - mapa⁴⁹

⁴⁹ Zdroj: Turkey-visit: <http://www.turkey-visit.com/faroe-islands.asp>, 26.3.2018

Příloha č. 4

Helgoland - mapa⁵⁰

---

⁵⁰ Zdroj: BBC: http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/from_our_own_correspondent/8472346.stm, 25.3.2018

Příloha č. 5

Helgoland⁵¹

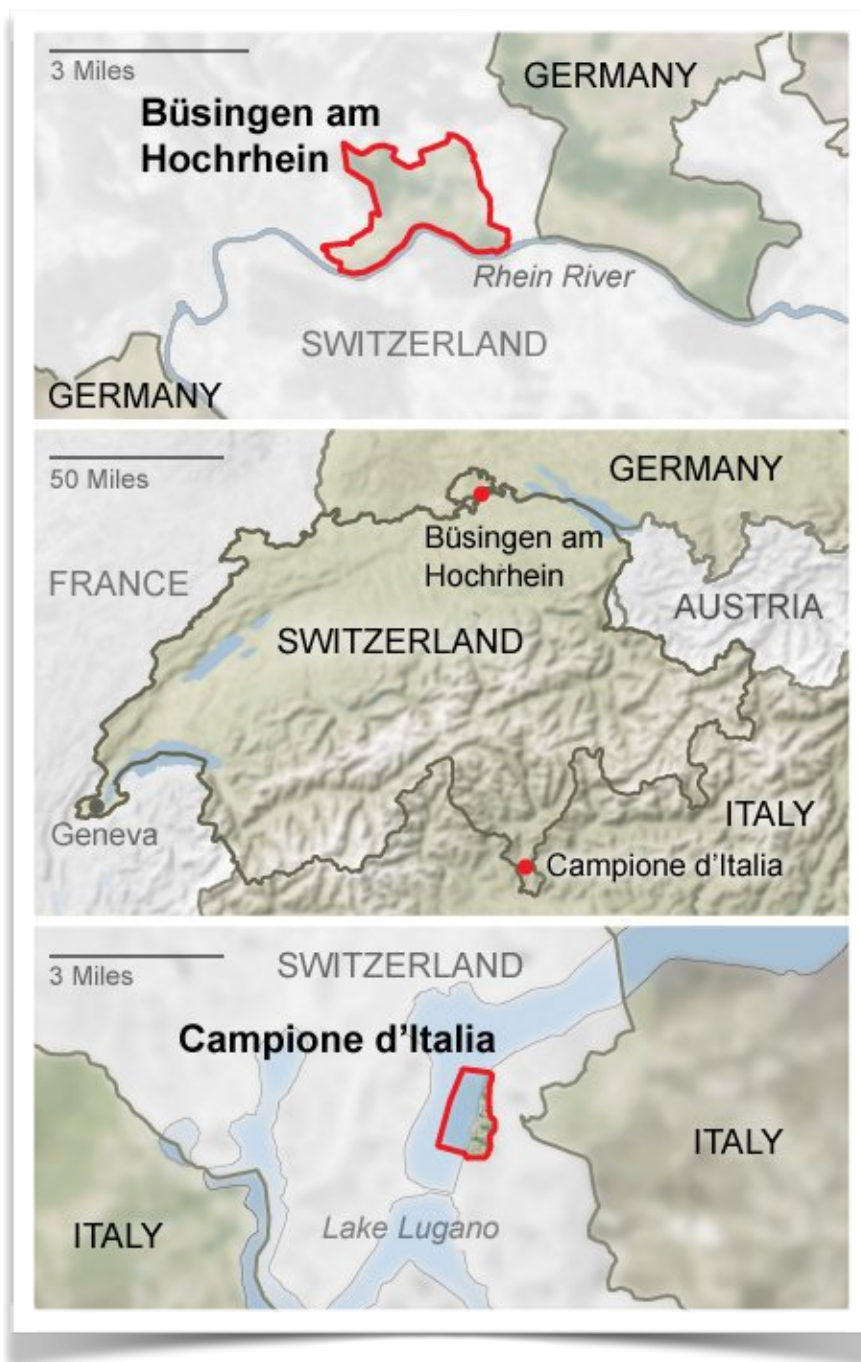

---

⁵¹ Zdroj: TURISM.DE: <https://www.tourism.de/heligoland/>, 25.3.2018

Příloha č. 6

Büdingen, Campione d'Italia - mapa⁵²

⁵² Zdroj: The New York Times: <https://opinionator.blogs.nytimes.com/2012/05/15/enclave-hunting-in-switzerland/>, 26.3.2018

Příloha č. 7

Livigno - mapa⁵³

⁵³ TRAILDINO: https://www.traildino.com/trace/continents-Europe/countries-Italy/regions-Alpi_di_Livigno, 3.4.2018.

Příloha č. 8

Ceuta a Melilla - mapa⁵⁴

⁵⁴ Zdroj: The World of Bust: <https://www.theworldorbust.com/3-places-in-spain-to-visit-outside-spain-what/>, 27.3.2018

Příloha č. 9

Řecká hora Athos - mapa⁵⁵

⁵⁵ Zdroj: Mail Online: http://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-3385149/The-striking-images-Mount-Athos-Greece-women-children-banned-female-animals-forbidden.html, 27.3.2018

Příloha č. 10

Alandské ostrovy - mapa⁵⁶

⁵⁶ Zdroj: WorldPress: <https://kvarnbohall.wordpress.com/about/>, 27.3.2018

Příloha č. 11

Nejvzdálenější regiony EU⁵⁷

Název země	Vztah k EU	Hlavní město	Populace/ údaj z roku	Status	Vzdálenost od mateř.země / km	Hospodářství	HDP/obyv/ rok (€)
Guadeloupe	nejvzdálenější region Francie	Basse - Terre	438000 (2010)	zámořský department Francie	6800	cestovní ruch, pěstování banánů, cukr. třtiny	21200 (2015)
Francouzská Guyana	nejvzdálenější region Francie	Cayenne	209700 (2010)	zámořský department Francie	7500	rybolov, těžba zlata, lesnictví, pěstování citrusových plodů, manioku, rýže, cukrové třtiny a také cestovní ruch	16400 (2015)
Mayotte	nejvzdálenější region Francie	Mamoudzou	236000 (2016)	zámořský department Francie	8000	pěstování vanilky, kávy, kokosových ořechů, manioku, banánů, rýže, kukuřice a dalších plodin	9800 (2015)
Martinik	nejvzdálenější region Francie	Fort-de-France	389900 (2010)	zámořský department Francie	6850	cestovní ruch, pěstování banánů, cukr. třtiny	24000 (2015)
Réunion	nejvzdálenější region Francie	Saint-Denis	789200 (2010)	zámořský department Francie	7500	cestovní ruch, rybolov a zemědělství, pěstuje se zde cukrová třtina, chová se dobytek na maso a mléko, biomedicínský výzkum	21900 (2015)
Svatý Martin	nejvzdálenější region Francie	Marigot	35300 (2010)	zámořské společenství Francie	6700	cestovní ruch	12300 (2007)
Azory	nejvzdálenější region Portugalska	Ponta Delgada	242600 (2010)	autonomní region Portugalska	1500	cestovní ruch, rybolov a zemědělství, potravinářství	15400 (2015)
Madeira	nejvzdálenější region Portugalska	Funchal	245500 (2010)	autonomní region Portugalska	1000	cestovní ruch, pěstování banánů vína, sladkých bramborů i květin	16100 (2015)
Kanárské ostrovy	nejvzdálenější region Španělska	Santa Cruz de Tenerife, Las Palmas de Gran Canaria	1975200 (2010)	autonomní komunita Španělska	2000	cestovní ruch, pěstování vinné révy, banánů, rajčat, tabáku, chovají se zde hospodářská zvířata	19200 (2015)

⁵⁷ Zdroje:

EUROSTAT: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7962764/1-30032017-AP-EN.pdf/4e9c09e5-c743-41a5-afc8-eb4aa89913f6>, 2.4.2018.

Jurisdiction Project: <http://projects.upei.ca/iis/files/2016/11/St.-Martin.pdf>, 2.4.2018.

European Union: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/rup2010/brochure_rup_en.pdf, 4.7.2017.

Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Azores>, 13.11.2017.

Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Madeira-Islands>, 13.2.2018.

Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Saint-Martin-island-West-Indies>, 14.2.2018.

Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Canary-Islands>, 13.2.2018.

Příloha č. 12

Zámořské země a území, Faerské ostrovy a Alandské ostrovy⁵⁸

⁵⁸ Zdroje:

Alands Landskapsregeing: <http://www.aland.ax/en/move-to-aland/aland-basic-facts/>, 29.3.2018., Central Bureauvoore Statistiek:<https://www.cbs.nl/en-gb/news/2017/40/gdp-caribbean-netherlands-increased-in-2015>, 12.4.2018, Index Mundi:[https://www.indexmundi.com/curacao/gdp_per_capita_\(ppp\).html](https://www.indexmundi.com/curacao/gdp_per_capita_(ppp).html), 12.4.2018, CIA: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_tb.html, 21.2.2018., CIA:<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2004rank.html>, 12.4.2018, CIA: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/cc.html>, 19.2.2018., CIA: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/aa.html>, 19.2.2018., CIA: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sb.html>, 29.3.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/French-Polynesia>, 18.2.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Wallis-and-Futuna>, 19.2.2018., *Encyclopedia Britannica*: <https://www.britannica.com/place/New-Caledonia-French-unique-collectivity-Pacific-Ocean>, 19.2.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Saint-Pierre-and-Miquelon>, 19.2.2018., *Encyclopedia Britannica*: <https://www.britannica.com/place/Aruba>, 5.3.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Curacao>, 5.3.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Sint-Eustatius>, 19.2.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Sint-Maarten>, 19.2.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Greenland>, 5.3.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Faroe-Islands-Atlantic-Ocean>, 5.3.2018., Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Bonaire>, 19.2.2018., European Union: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/rup2010/brochure_rup_en.pdf, 4.7.2017., International Business Publications:https://books.google.cz/books?id=JbnZDAAAQBAJ&pg=PA45&lpg=PA45&dq=saba+economy&source=bl&ots=4w3TCpF14P&sig=r9HWuzpqcd-3r6hhA0Q6Vwx66dQ&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEWiJoKv_pJHaAhVHZVAKHahUDrA4ChDoAQgrMAE#v=onepage&q&f=false, 29.3.2018. Lögmannskrivstvan: <https://d3b1dqw2kzexi.cloudfront.net/media/10263/information-memorandum-community-based-whaling-in-the-faroe-islands.pdf>, 20.2.2018., Ministry of Foreign Affairs of Finland: <http://www.formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49889&culture=en-US&contentlan=2>, 20.2.2018., OCTA: <http://www.octassociation.org/presentation-of-the-french-southern-and-antarctic-lands-taaf>, 5.3.2018., OCTA: <http://www.octassociation.org/presentation-of-saba>, 5.3.2018., OCTA: <http://www.octassociation.org/presentation-of-bonaire>, 5.3.2018., OCTA: <http://www.octassociation.org/presentation-of-saint-eustatius>, 5.3.2018, Statista:<https://www.statista.com/statistics/247851/exchange-rate-between-the-euro-and-us-dollar-since-1999/>, 25.4.2015, The World Bank:<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2015&locations=PF-AW-FO-GL-NC-SX&start=1971>, 12.4.2018, WikiWand:http://www.wikiwand.com/en/Saint_Barthélemy#/Economy, 12.4.2018.

Název země	Vztah k EU	Hlavní město	Populace / údaj z roku	Status	Vzdálenost od mateř.země / km	Hospodářství	HDP/ obyv/rok/€
Francouzská Polynésie	zámořská země a území Francie	Papeete	274000 (2017)	zámořské území Francie	15000	cestovní ruch, pěstování vanilky, chov krevet, ústřic, perly	15470 (2015)
Svatý Bartoloměj	zámořská země a území Francie	Gustavia	8500 (2010)	zámořské území Francie	6500	cestovní ruch, bezcelní obchod	17680 (2007)
Nová Kaledonie a závislá území	zámořská země a území Francie	Nouméa	278000 (2016)	zámořské společenství Francie	16500	služby, těžba niklu, rybolov, zemědělství	28301 (2015)
Wallis a Futuna	zámořská země a území Francie	Matá'utu on Uvea	13448 (2008)	zámořské území Francie	16000	pěstování kokosových ořechů, banánů, ananasu	2812 (2004)
Saint-Pierre Miquelon	zámořská země a území Francie	Saint-Pierre	6126 (2006)	zámořské společenství Francie	4000	rybolov	26542 (2006)
Francouzská jižní a antarktická území	zámořská země a území Francie	není	bez stálé populace	zámořské společenství Francie	12500	rybolov, cestovní ruch	-
Aruba	zámořská země a území Nizozemí	Oranjestad	111100 (2017)	autonomní stát Nizozemí	8000	cestovní ruch, finanční a obchodní služby	19481 (2011)
Curacao	zámořská země a území Nizozemí	Willemstad	162100 (2017)	autonomní stát Nizozemí	7800	cestovní ruch, rafinace ropy	12300 (2014)
Svatý Martin (niz)	zámořská země a území Nizozemí	Philisburgh	40000 (2016)	autonomní stát Nizozemí	7000	cestovní ruch	54776 (2014)
Saba	zámořská země a území Nizozemí	The Bottom	2000	závislý stát Nizozemí	7000	cestovní ruch, ekoturismus	22659 (2015)
Bonaire	zámořská země a území Nizozemí	Kralendijk	16000	závislý stát Nizozemí	7700	cestovní ruch, zemědělství	19747 (2015)
Svatý Eustach	zámořská země a území Nizozemí	Oranjestad	3800	závislý stát Nizozemí	7000	lov humrů	24206 (2015)
Grónsko	zámořská země a území Dánska	Nuuk	55900 (2017)	autonomní oblast Dánského království	3000	rybolov, těžba ropy	35945 (2015)
Faerské ostrovy	území sui generis	Tórshavn	50200 (2017)	autonomní součást Dánského království	1300	rybolov, pastevectví, chov skotu, lov ptáků	45955 (2015)
Alandské ostrovy	zvláštní území	Mariehamn	28500 (2013)	Autonomní oblast Finska	320	rybaření, lodní doprava, farmaření cestovní ruch	-

Příloha č. 13

Tabulka vybraných pěti indikátorů (měnová a celní unie, zóna DPH EU, členství v Schengenském prostoru a občanství unie)⁵⁹

---

⁵⁹ Zdroje:

AALEP: <http://www.aalep.eu/special-member-state-territories-and-european-union>, 23.2.2018.

Aland Business and Investment Opportunities Yearbook: <https://books.google.cz/books?id=o8B3DAAAQBAJ&pg=PA63&lpg=PA63&dq=currency+in+the+outermost+regions&source=bl&ots=UP2Q-vf1Bi&sig=PXmuOYAGo2MDmCHCWOnnQFLd5cg&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKewjtg9Oup8bZAhVQa1AKHSceCOoQ6AEIqQEwDw#v=onepage&q&f=false>, 28.2.2018.

Alands Landskapsregering: <http://www.aland.ax/en/facts-about-aland/aland-the-nordic-council-and-the-eu/>, 27.2.2018.

BBC: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14114627>, 27.2.2018.

Council of the European Union: <http://www.consilium.europa.eu/media/30055/qc0414838enn.pdf>, 28.2.2018.

Danmarks National Bank: http://www.nationalbanken.dk/en/banknotes_and_coins/Faroeislands/Pages/default.aspx, 27.2.2018.

European Central Bank: https://www.ecb.europa.eu/explainers/show-me/html/euro_outside_europe.en.html, 27.2.2018.

European Commission: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/other-taxes/turnover-taxes-canary-islands_en, 28.2.2018.

European Commission: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat/eu-vat-rules-topic/territorial-status-eu-countries-certain-territories_en, 23.2.2018.

European Parliament: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/601971/IPOL_BRI\(2017\)601971_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/601971/IPOL_BRI(2017)601971_EN.pdf), 17.11.2017.

European Parliament: https://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/alynsmith/pages/1200/attachments/original/1486730001/Variable_Geometry.pdf, 10.3.2018.

European Small Exclaves: http://www.exclave.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=8, 24.2.2018.

European Small Exclaves: http://www.exclave.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=6&Itemid=11, 24.2.2018.

Euroskop: <https://www.euroskop.cz/8377/11252/clanek/switzerland-completes-its-accession-to-the-schengen-area-29-march/>, 10.3.2018.

Government of the Netherlands: <https://www.government.nl/documents/leaflets/2015/06/05/kingdom-of-the-netherlands-one-kingdom-four-countries-european-and-caribbean>, 19.2.2018.

IEOM: http://www.ieom.fr/IMG/pdf/1_outre-mer_francais_et_1_euro_-_bdf_bm_186_etu_7_version_anglaise.pdf, 11.2.2018.

Republique Française: <https://france-visas.gouv.fr/web/france-visas/competence-autorites-francaises>, 28.2.2018.

The Guardian: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jul/20/half-in-half-out-eu-territories-show-way-northern-ireland>, 24.2.2018.

Worldatlas: <https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/namerica/greenland/glfacts.htm>, 8.3.2018.

Zprávy Alfa9: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=434>, 23.2.2018.

Zprávy Alfa9: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=424>, 24.2.2018.

Zprávy Alfa9: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=439>, 27.2.2018.

Území	Měnová unie	Celní unie	Zóna DPH	Schengen	Občanství unie
Guadeloupe	✓	✓	x	x	✓
Francouzská Guyana	✓	✓	x	x	✓
Mayotte	✓	✓	x	x	✓
Martinik	✓	✓	x	x	✓
Réunion	✓	✓	x	x	✓
Svatý Martin (fra.)	✓	✓	x	x	✓
Azory	✓	✓	✓	✓	✓
Madeira	✓	✓	✓	✓	✓
Kanárské ostrovy	✓	✓	x	✓	✓
Francouzská Polynésie	x (CFP frank)	x	x	x	✓
Svatý Bartoloměj	✓	x	x	x	✓
Nová Kaledonie a závislá území	x (CFP frank)	x	x	x	✓
Wallis a Futuna	x (CFP frank)	x	x	x	✓
Saint-Pierre Miquelon	✓	x	x	x	✓
Francouzská jižní a antarktická území	✓	x	x	x	(nejsou stáli obyvatelé)
Aruba	x (arubský florin)	x	x	x	✓
Curacao	x (antilský gulden)	x	x	x	✓
Svatý Martin (niz.)	x (antilský gulden)	x	x	x	✓
Saba	x (\$)	x	x	x	✓
Bonaire	x (\$)	x	x	x	✓
Svatý Eustach	x (\$)	x	x	x	✓
Grónsko	x (grónská koruna)	x	x	x	✓
Faerské ostrovy	x (faerská koruna)	x	x	x	x
Alandské ostrovy	✓	✓	x	✓	✓
Helgoland	✓	x	x	✓	✓
Büsingen	✓	x	x	✓	✓
Ceuta	✓	x	x	částečně	✓
Melilla	✓	x	x	částečně	✓
Řecká hora Athos	✓	✓	x	částečně	✓
Livigno	✓	x	x	✓	✓
Campione d'Italia	x (švýcarský frank)	x	x	✓	✓

Příloha č. 14

Status francouzských nejvzdálenějších regionů a zámořských zemí a území⁶⁰

Území	Status dle francouzského práva	Status dle evropského práva
Réunion	DOM/ROM	Nejvzdálenější region
Guadeloupe	DOM/ROM	Nejvzdálenější region
Martinik	DOM/ROM	Nejvzdálenější region
Svatý Martin	COM	Nejvzdálenější region
Francouzská Guyana	DOM/ROM	Nejvzdálenější region
Mayotte	DOM/ROM	Nejvzdálenější region
Svatý Bartoloměj	COM	Zámořská země a území
Saint-Pierre Miquelon	COM	Zámořská země a území
Wallis a Futuna	COM	Zámořská země a území
Francouzská Polynésie	COM	Zámořská země a území
Nová Kaledonie	Území sui generis	Zámořská země a území

⁶⁰ Zdroj: IEOM: http://www.ieom.fr/IMG/pdf/1_outre-mer_francais_et_1_euro_-_bdf_bm_186_etu_7_version_anglaise.pdf, 11.2.2018.